

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»
Кафедра міжнародних відносин та журналістики
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

Магістерська дипломна робота

**на тему:
«Журналістика в Угорщині на сучасному етапі»**

Студент магістратури групи МВ/ЖУР-
22м

Науковий керівник:

Доктор . політ. наук, проф.
(науковий ступінь, вчене звання або посада)

Ткач Дмитро Костянтинович
(прізвище, ім'я та по батькові)

Ткач Д.І.
(прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис студента)

(дата)

(підпис)

Завідувач кафедри

(Підпис)

Момот Н.М.

(Прізвище ініціали)

(Дата)

м. Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЗМІ В УГОРЩИНІ	
1.1. Історія законодавства щодо ЗМІ в Угорщині.....	8
1.2. Вплив законодавства на свободу преси.....	22
РОЗДІЛ 2: МЕДІАПОЛІТИКА ФІДЕС-УГС В УГОРЩИНІ	
2.1. Роль медіаполітики уряду Фідес-УГС.....	32
2.2. Як Угорські ЗМІ висвітлюють проблематику в стосунках між Україною та Угорщиною.	42
РОЗДІЛ 3: НОВІ ФОРМИ ЖУРНАЛІСТИКИ В УГОРЩИНІ	
3.1 Новітні підходи до журналістики в Угорщині: використання Інтернету, блогів та Твіттера.....	52
3.2 Висвітлення проблем в українсько-угорських відносинах, які виникли через український Закон про освіту за допомогою масмедіа.....	72
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	108

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті глобалізації та стрімких технологічних змін, журналістика зазнає значних трансформацій, що впливають на медіа-ландшафт у всьому світі. Угорщина, як країна, що має унікальну історичну та культурну спадщину, не є винятком. Сучасний етап розвитку журналістики в Угорщині характеризується низкою викликів та змін, що ставлять перед дослідниками медійних процесів нові питання і завдання.

Перший і, можливо, найважливіший аспект актуальності теми – це зростаючий вплив політики на медіа. З приходом до влади партії Фідес і прем'єр-міністра Віктора Орбана, Угорщина зіткнулася з рядом критичних змін у медійному законодавстві та політиці, що викликало занепокоєння щодо стану свободи преси в країні. Міжнародні організації, такі як Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй, висловлювали занепокоєння щодо потенційного обмеження свободи слова. Таким чином, аналіз журналістики в Угорщині є важливим для розуміння того, як зміни в політичному ландшафті впливають на медіа.

Другим аспектом є технологічні інновації, які радикально змінили спосіб виробництва та споживання новин. Розвиток цифрових технологій, соціальних мереж, мобільних додатків та алгоритмів штучного інтелекту створює нові можливості та виклики для журналістів та медіа-компаній. Угорщина, як і багато інших країн, переживає цей перехід, що робить вивчення місцевих адаптацій до цих змін особливо актуальним.

Третім важливим аспектом є вплив міжнародного контексту. В умовах глобалізації угорські медіа не існують у вакуумі, але активно взаємодіють з зовнішнім світом. Це включає не тільки вплив міжнародних медіа-корпорацій, але й обмін досвідом, ідеями, та практиками з іншими країнами.

Узагалі, актуальність дослідження журналістики в Угорщині полягає в глибокому і комплексному розумінні впливу політичних, технологічних та міжнародних факторів на медіа-простір країни. Це дозволить краще зрозуміти

тенденції, що формують сучасну журналістику не тільки в Угорщині, але й в світовому масштабі.

Ступінь вивчення теми. Аналіз ступеня вивчення теми журналістики в Угорщині вимагає розгляду різноманітних аспектів – від історичних коренів до сучасних змін у медійному ландшафті. Наукові дослідження в цій сфері були спрямовані на вивчення різних періодів розвитку ЗМІ в Угорщині, від радянського періоду до сучасної епохи.

Серед вчених, які досліджували ці теми варто назвати: Ткач Дмитро Іванович, Держалюк Микола Іванович, Кіш Ева, Олександр Іванович Акопов, Усїйович Микола Андрійович, Тетяна Юріївна Пиніна, Kóka–Buzinka–Murányi, Péter László, Gálík Mihály, Agnes Gulyas. **Автори що досліджували тему роботи:** Ткач Дмитро Іванович, Олександр Іванович Акопов, Усїйович Микола Андрійович, Тетяна Юріївна Пиніна, Kóka–Buzinka–Murányi, Péter László, Gálík Mihály, Agnes Gulyas, Gomby Pál, Nagy Csaba, Földes Anna, Norman Davies, Hankiss Elemér, Gelléri András, Pokol Béla.

У радянський період основна увага була зосереджена на аналізі механізмів державного контролю над ЗМІ та їх ролі у формуванні публічної думки. Дослідження цього періоду важливі для розуміння коренів сучасної журналістської практики в Угорщині та змін, які відбулися з часом.

Після падіння Железної завіси увага дослідників перейшла до теми трансформації ЗМІ у посткомуністичному суспільстві. Ці дослідження зосереджувалися на процесах демократизації, приватизації медіа, та ролі ЗМІ у формуванні нового політичного ландшафту. Проте, багато з цих робіт були орієнтовані більше на політичні та економічні аспекти, ніж на журналістську практику.

В останнє десятиліття, з приходом до влади партії Фідес, дослідження журналістики в Угорщині знову набули актуальності. Нові медіа-закони та політичні рішення, що впливають на ЗМІ, викликали занепокоєння щодо стану свободи преси та незалежності журналістики в країні. Цей період характеризується рядом наукових робіт, які зосереджені на аналізі впливу

політичного контексту на медіа, але все ще існує потреба в більш глибокому вивченні цих процесів.

Також варто зазначити, що велика частина існуючих досліджень сконцентрована на макро-рівні – на політичних та інституційних змінах. Водночас мікро-рівень – практики окремих журналістів, редакційні політики, та вплив нових технологій на професійну діяльність – залишається недостатньо дослідженим.

Ось чому ця дипломна робота прагне заповнити цей прогалину, зосередившись на аналізі сучасного стану журналістики в Угорщині, враховуючи як макро-, так і мікро-рівні, і оцінюючи вплив політичних, економічних та технологічних змін на медіа-простір країни.

Мета даної магістерської роботи є комплексний аналіз сучасного стану журналістики в Угорщині, вивчення основних змін у правовій та політичній сферах, які впливають на роботу ЗМІ, та визначення нових тенденцій у цій галузі. Враховуючи поставлену мету, в цій роботі були сформульовані та успішно реалізовані такі **завдання**:

- Дослідити історію та сучасний стан нормативно-правової бази ЗМІ в Угорщині.

- Аналізувати медіа політику уряду Фідес-УГС.

- Визначити вплив глобальних трендів на місцеву журналістику.

Об'єктом дослідження є медійний ландшафт Угорщини.

Предметом дослідження є законодавчі, політичні та технологічні аспекти, які впливають на розвиток журналістики в Угорщині.

Методи дослідження. Для всебічного вивчення журналістики в Угорщині у цій роботі будуть застосовані різноманітні методи дослідження. Ці методи дозволять глибоко аналізувати історичні, правові, політичні та технологічні аспекти, які впливають на медійний ландшафт країни.

Аналіз наукової літератури: Основою дослідження є вивчення існуючих наукових праць, статей, монографій та джерел, присвячених історії та сучасному

стану журналістики в Угорщині. Це дозволить сформулювати теоретичну основу дослідження, а також зрозуміти контекст і напрями попередніх досліджень.

Порівняльний аналіз: Цей метод передбачає порівняння медійних систем Угорщини та інших країн, зокрема європейських держав. Це допоможе виявити унікальні та загальні риси угорської медійної моделі, а також зрозуміти, як міжнародні тенденції впливають на місцеву журналістику.

Аналіз статистичних даних: Використання статистичних даних дозволить оцінити кількісні аспекти медійного ландшафту, такі як розповсюдженість ЗМІ, аудиторія, фінансування тощо. Це допоможе об'єктивно оцінити стан і динаміку розвитку медіа в Угорщині.

Контент-аналіз ЗМІ: Аналіз вмісту угорських ЗМІ, включаючи газети, телебачення, онлайн-платформи, допоможе зрозуміти, які теми та яким чином висвітлюються, та як це відображає загальні тенденції в медійній сфері.

Кейс-стаді: Аналіз конкретних випадків (кейсів) дозволить детально розглянути окремі ситуації, пов'язані з медіаполітикою, правовими змінами, або новими медіа-практиками.

Застосування цих методів у комбінації один з одним забезпечить багатогранний підхід до дослідження журналістики в Угорщині, дозволяючи охопити як теоретичні, так і практичні аспекти цієї теми.

Наукова новизна даної дипломної роботи полягає в кількох ключових аспектах, які сприяють збагаченню сфери медіадосліджень, зокрема в контексті угорської журналістики.

По-перше, це робота вперше інтегрує детальний аналіз нормативно-правової бази, медіаполітики та новітніх тенденцій в угорських ЗМІ в єдиному дослідженні. Це дозволяє не тільки глибше зрозуміти кожен з цих аспектів, але й виявити їх взаємозв'язки та вплив на загальний медійний ландшафт Угорщини.

По-друге, робота надає новий вимір у розумінні впливу глобальних медійних трендів на локальний рівень, особливо в контексті використання цифрових технологій та штучного інтелекту в журналістиці. Залучення сучасних

даних та аналітичних інструментів дозволяє глибше аналізувати ці зміни та їхнє значення для майбутнього медіа.

Третім аспектом є впровадження міждисциплінарного підходу у дослідження, що включає елементи політичних наук, соціології, комунікацій та інформаційних технологій. Цей підхід дозволяє більш комплексно підходити до вивчення медіа-процесів в Угорщині, враховуючи різні фактори, що впливають на розвиток журналістики.

Нарешті, дане дослідження вносить вагомий вклад у розуміння взаємодії між політикою та медіа в умовах сучасної Європи. З огляду на політичні зміни в Угорщині та їхній вплив на медійний простір, робота надає важливі інсайти, які можуть бути корисними для подібних досліджень в інших країнах.

В цілому, наукова новизна роботи відображається у комплексному підході до аналізу журналістики в Угорщині, з акцентом на актуальних змінах та викликах, з якими зіштовхується сучасний медіа-простір країни.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел

РОЗДІЛ 1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЗМІ В УГОРЩИНІ

1.1 Історія законодавства щодо ЗМІ в Угорщині.

Вивчення історії медійного законодавства в Угорщині дозволяє прослідкувати, як зміни в політичному устрої, соціальних настроях та технологічному прогресі впливали на розвиток та регулювання медійного простору. Від ранніх друкованих видань, що були під сильним впливом держави та церкви, до сучасної ери цифрових медіа і вільного обігу інформації - історія медійного законодавства в Угорщині є дзеркалом соціальних та політичних змін у країні.[1]

Цей розділ розкриває ключові моменти в історії медійного законодавства Угорщини, починаючи від епохи Габсбургів до сучасності, зосереджуючись на тому, як ці зміни вплинули на роль та функціонування ЗМІ в угорському суспільстві. Через цей аналіз можна виявити, як історичні події формували сучасне обличчя медіа в країні, визначаючи їхню роль у політичному та культурному житті Угорщини.

Історія законодавства щодо ЗМІ в Угорщині має багатий та складний характер, відображаючи зміни, що відбувалися в політичному та соціальному житті країни. Цей розділ присвячено аналізу еволюції законодавчих норм, що регулюють медійний простір, з особливим акцентом на ключові моменти історії, які визначили сучасний стан медіа в Угорщині.

Ранній період розвитку ЗМІ в Угорщині відбувався у контексті її політичного та соціокультурного розвитку, який був тісно пов'язаний з Габсбурзькою імперією. Цей період характеризується першими спробами впровадження систематичного контролю над друкованими медіа, що було зумовлено потребою у збереженні політичної стабільності та запобіганні поширенню революційних ідей. [2]

У цей час в Угорщині починають з'являтися перші друковані видання. Вони були переважно контрольовані державою або церквою та використовувалися як засіб пропаганди та поширення офіційної інформації. Цензура та державний

контроль над ЗМІ були основними інструментами регулювання медійного простору.

Законодавство цього періоду в основному зосереджувалося на введенні цензури та обмеженнях на друковані матеріали. Були створені спеціальні органи, які відповідали за перевірку всіх видань перед їх публікацією. Це було спрямовано на запобігання поширенню матеріалів, що могли підірвати державний порядок або моральність.[3]

Контроль над ЗМІ в цей період мав значний вплив на соціально-політичне життя в Угорщині. Він обмежував можливості для вільного обміну ідеями та сприяв підтримці існуючої політичної влади та ідеології.

Перефразуй зі збереженням змісту - XVIII - е століття в Угорщині було добою економічного підйому. Вітчизняними посередниками під час поширення ідей освіти були угорські студенти, які повернулися додому після навчання в нідерландських, італійських і німецьких університетах. Вплив освіти, проте, виявлявся головним чином серед аристократії та інтелігенції. Для угорської науки і культури цієї епохи поки ще характерне вживання латини, але поступово вже ширилася потреба в поширенні угорської мови. Вплив французьких енциклопедистів виявлявся і в літературі, присвяченій опису країни. Нова система виховання «Ratio Educationis» (1777 р.), що передбачала єдину організацію навчання в дусі освіченого абсолютизму, була введена монархом не у вигляді закону, а наказним шляхом. Коли зійшов на престол після Марії Терезії Йосиф II, він мав намір урізати владу дворянських станів. У роки свого правління він увів низку прогресивних реформ. У той же час через видання декрету про введення діловодства в імперії виключно німецькою мовою (1784 р.) і скасування місцевого самоврядування в Угорщині Йосип II втратив і більшість своїх угорських прихильників. Леопольд II, що став його наступником, упорядкував зовнішньополітичне становище імперії і на Державних зборах 1790-1791 років – уклав угоду з угорцями. Ференц I, який зайняв трон після Леопольда II, скасував усі прогресивні закони свого попередника щодо освіти. У 1795 році відбулася розправа з угорським яacobінським рухом, що ставив собі за мету проведення

громадських реформ і досягнення незалежності країни, - це на три десятиліття поклало кінець реформістським рухам. Ференц І після 1812 року не скликав Державні збори і керував країною наказним шляхом. Після видання в 1821-1822 роках указу про внесення військового податку сріблом по країні прокотилася нова хвиля протесту. Правитель придушив цей рух, але на 1825 рік скликав Державні збори. На цьому зібранні граф Іштван Сечені заявив про пожертвування всього свого річного доходу на створення Угорського Наукового Товариства, Академії. Цей символічний жест поклав початок доби реформ. Важлива мета політичної еліти полягала в економічній модернізації країни та впровадженні буржуазних реформ. Опозиція, що виступила проти реформ, уперше заявила про себе як самостійна група на Державних зборах 1832-1836 років. Її найбільш видатні особистості - Ференц Кьолчеї, Ференц Деак, Міклош Вешшелені, Лайош Кошут - хотіли об'єднати справу громадських і економічних перетворень з ідеєю самовизначення нації. Створенням у 1846 році Консервативної, потім у 1847 році Опозиційної партії було розпочато формування політичної партійної системи в Угорщині. У цю добу стрімко зростала кількість газет і журналів. Становленню культури на угорській мові сприяло проведене в першій половині сторіччя оновлення угорської мови. Поширенню єдиної відродженої мови сприяли оголошення угорської мови державною мовою (1844 р.) і збільшення кількості газет та книг. [4]

Угорщина XVIII століття відзначалася періодом економічного росту. Передача ідей освіти в країні була здійснена угорськими студентами, які поверталися додому після навчання в університетах Нідерландів, Італії та Німеччини. Ці ідеї здебільшого знаходили відгук серед аристократії та інтелігенції. В цей час, хоча латинська мова ще широко використовувалася, зростала потреба в поширенні угорської мови. Вплив французьких енциклопедистів був помітним у літературі, яка описувала країну. Освітня система «Ratio Educationis» 1777 року, що впровадила єдину схему навчання на основі освіченого абсолютизму, була затверджена монархом не як закон, а через наказ.

З приходом до влади Йосифа II, після Марії Терезії, він прагнув обмежити владу дворянства. Під час його правління він ввів ряд прогресивних реформ, однак рішення про застосування виключно німецької мови в діловодстві імперії (1784 рік) та скасування місцевого самоврядування в Угорщині призвело до втрати підтримки більшості його угорських прихильників.

Леопольд II, його наступник, стабілізував міжнародне положення імперії і на Державних зборах 1790 – 1791 років досяг домовленостей з угорцями. Ференц I, зайнявши трон після Леопольда II, скасував усі реформи свого попередника, пов'язані з освітою. [5]

У 1795 році було придушено угорський яacobінський рух, який прагнув до громадських реформ і незалежності країни, що призвело до згасання реформістських рухів на наступні три десятиліття. Після 1812 року Ференц I не скликав Державні збори, керуючи країною авторитарно. Проте, у 1825 році він зібрав Державні збори, на яких граф Іштван Сечені оголосив про свій внесок у створення Угорського Наукового Товариства, що позначило початок ери реформ.

Політична еліта прагнула до економічної модернізації країни та впровадження буржуазних реформ. Опозиція, виступаючи проти реформ, на Державних зборах 1832-1836 років вперше заявила про себе як самостійна політична група. Видатні особистості опозиції, такі як Ференц Кьольчеї, Ференц Деак, Міклош Вешшелені, Лайош Кошут, прагнули поєднати громадські та економічні реформи з ідеєю національного самовизначення. Формування політичних партій в Угорщині почалося зі створення Консервативної та Опозиційної партій у 1846 та 1847 роках відповідно.

Цей період відзначався інтенсивним зростанням кількості газет та журналів. Відродження угорської мови у першій половині сторіччя і оголошення її державною мовою у 1844 році сприяли поширенню уніфікованої мови через зростання кількості виданих газет та книг. [6]

У 19-му столітті, в середині віку, Угорщина, разом із Трансільванією та прикордонними військовими територіями, мала населення в десять мільйонів осіб, серед яких лише чотири мільйони були етнічними угорцями. Німецькомовні

жителі становили значну частину міського населення. Також у містах, як вільних королівських, так і сільських, спостерігався зріст єврейського населення.

Зі спалахом революцій в Європі взимку та навесні 1848 року, у владу в Угорщині прийшла ліберальна реформаторська опозиція. Під керівництвом графа Лайоша Баттяні було утворено перший відповідальний угорський уряд, який сформулював ключові закони, включаючи визволення кріпаків, народне представництво, рівність перед законом, свободу преси, рівноправність релігій тощо, які були затверджені Фердинандом V. У вересні 1848 року в Угорщині розпочалася Революція, і Лайош Баттяні був призначений на посаду голови Ради міністрів. Після його відставки влада перейшла до Комітету оборони Угорщини, який був обраний Державними зборами.

У грудні 1848 року австрійські війська почали наступ, і до січня 1849 року імператорська армія зайняла більшу частину Угорщини. Навесні 1849 року революційні сили відтіснили імператорські війська до кордонів. Після проголошення незалежності Лайош Кошут став верховним правителем Угорщини і сформував уряд Семере. Австрія звернулася по військову допомогу до Російської імперії, і до середини серпня революція була придушена переважаючими силами.

Ватажки та учасники революції зазнали жорстокої розправи: у Пешті був страчений голова Ради міністрів Лайош Баттяні, а в Араді – тринадцять вищих офіцерів угорської армії. Загалом було страчено 145 революціонерів. У 1850 році стан облоги змінився на більш лояльну буржуазну монархію, відому як «бахівська система».

Всі спроби революціонерів досягти національної незалежності закінчилися невдачею. За порядком слідували армія і жандармерія. Були запроваджені австрійський кримінальний кодекс, система оподаткування, і остаточно було скасовано кріпосне право (1853 р.). Протягом десяти років сума прямих податків зросла у чотири рази. У період 1849-1867 рр. відбулося зростання довжини залізничних ліній та кількості зарубіжних інвесторів.

У 1859 році французький імператор Наполеон III увійшов у союз з П'ємонтським герцогством, і в битві під Сольферіно він розгромив імператорські та королівські армії. Ця поразка зумовила кінець бахівської системи. Восени 1860 року Франц Йосиф I пообіцяв відновити конституційне правління і у 1861 році скликав угорські Державні збори, але через невдоволення політичним курсом їх розпустив.

Нова система правління, «Провізоріум», повернулася до авторитарного стилю управління. Ференц Деак, провідний угорський політик, у 1865 році заявив, що нація готова прийняти закони 1848 року, якщо їх підтримає Франц Йосиф. [7]

Улітку 1866 року розпочалася війна Пруссії та Італії проти Австрії. Пруська армія завдала катастрофічної поразки австрійцям під Кеніггрецем. Незважаючи на поразку, Деак та його прихильники не збільшили свої вимоги, і в 1867 році було укладено Австро-угорський компроміс.

Після укладання компромісу була створена нова державна формація, яка представляла собою союз Австрійської імперії та Королівства Угорщини. Королівство об'єднало всі території історичної Угорщини, включаючи Трансильванію, а військові прикордонні провінції були ліквідовані. У 1868 році була досягнута угода з Хорватією.

З початку періоду, що послідував за 1867 роком, часто виникали дискусії щодо недостатності Закону про пресу, при цьому завжди знаходився впливовий політик або політична сила, котра вважала, що преса мала занадто багато свободи. Наприклад, влітку 1913 року, незабаром після призначення на посаду глави угорського уряду, Іштван Тиса висловився про потребу регулювання преси. Відповідний законопроект був представлений парламентським комітетам восени того ж року. Ця ініціатива викликала значний опір через відсутність попереднього професійного обговорення та обмеження можливості для дебатів. Однак всі протести не принесли бажаних результатів, і 11 квітня 1914 року Державні збори прийняли новий закон (т. XIV.), який сучасники назвали не "законом про пресу", а "законом про націоналізацію преси". Згідно з новим

законом, систему поліцейського контролю над пресою довелося переорганізувати: поліцейський відділ преси був ліквідований, а також були внесені спеціальні інструкції щодо нагляду за медіа. У провінціях була спроба заборонити поширення інформації про діяльність поліції та прокуратури. Ці та інші необачні заходи призвели до настільки критичної ситуації, що стару систему довелося відновити.

Цей закон не встиг суттєво вплинути на угорську пресу, оскільки не був довговічним. Прем'єр-міністр видав Указ 12.001 / I 1914 року про «Положення про введення цензури у період військового стану», який встановлював суворі обмеження для медіа в Угорщині.

Міжвоєнний період в Угорщині був часом значних політичних змін та соціальної нестабільності, що вплинуло на розвиток медіа. Це був час консолідації нової угорської державності після розпаду Австро-Угорської імперії. У цей період відбувалася боротьба за владу між різними політичними силами, що відбивалося на медійному просторі через цензуру, контроль над ЗМІ та пропаганду.[8]

Під час радянської окупації Угорщини після Другої світової війни медійний ландшафт країни переживав радикальні зміни. ЗМІ були повністю націоналізовані та перетворені на засоби державної пропаганди. Цензура була строгою та всепроникною, а ЗМІ використовувались як інструмент для поширення радянської ідеології та влади. Цей період характеризувався відсутністю свободи преси, де медіа виступали як рупор урядової політики.

Щоб відобразити розвиток журналістики в Угорщині між 1918 та 1945 роками, звернемося до історичного контексту того часу. Участь Австро-Угорської імперії у Першій світовій війні призвела до економічної кризи та падіння династії Габсбургів. Антанта підтримала об'єднання слов'янських народів імперії та претензії Румунії на Трансільванію. Центральний уряд не зміг впоратися з сепаратистськими тенденціями та зростаючим невдоволенням населення, що сприяло виникненню "революції хризантем" у Будапешті. У листопаді 1918 року Угорщина проголосила незалежність, змінившись на республіку під ліберальним

урядом Міхая Карої, який провів ряд демократичних реформ, але не зміг стабілізувати ситуацію в країні.

20 березня 1919 року представник Антанти вимагав від угорського уряду відступити з територій, що претендували сусіди. Це призвело до відставки уряду та передачі влади Угорській соціалістичній партії (УСП) 21 березня. УСП оголосила Угорську радянську республіку, сподіваючись на підтримку з боку Радянської Росії. Уряд розпочав швидку націоналізацію і соціалістичні реформи. [9]

Угорська Червона Армія змогла стримати чехословацькі війська та навіть тимчасово створити Словацьку радянську республіку. Однак, відсутність підтримки з боку Радянської Росії та зростаюча контрреволюційна активність, підтримувана Антантою, привели до посилення впливу адмірала Міклоша Хорті, який відновив порядок за інтересами Антанти. Його війська увійшли в Будапешт після відступу румунської армії, яка змусила Червону Армію відступити.

У 1920 році М. Хорті став регентом Угорщини, після двох невдалих спроб Карла IV повернути собі владу. Того ж року було підписано Тріанонський мир, що зменшило територію Угорщини. Угорці опинилися за межами країни, а Угорщина втратила велику частину своєї території на користь сусідніх держав. [10]

Незважаючи на ці зміни, у 1914 році було прийнято закон, який вводив цензуру під час воєнного стану, що значно обмежувало свободу преси.

Після 1867 року однією з основних цілей консервативного режиму Хорті стало відновлення територіальної цілісності та виправлення наслідків Тріанонського миру, який вважався несправедливим. Для цього режим використовував будь-які засоби, включаючи радикальні дії у внутрішній політиці, оправдовуючи їх потребою об'єднати угорський народ. Другим пріоритетом хортизму стала консолідація внутрішніх сил для подолання розколів, викликаних останніми подіями. Застосовуючи авторитарні методи, характерні для міжвоєнної Європи, включаючи військову та поліцейську силу і переслідування комуністів, Хорті зумів забезпечити політичну стабільність.

Переважну владу в країні мали колишні еліти, зокрема землевласники, що обмежувало можливість проведення ефективних аграрних реформ, необхідних для вирішення проблем земельного голоду серед селянства.

Зовнішня політика Угорщини була спрямована на відновлення втрачених територій. Країна стала союзником нацистської Німеччини, яка оскаржувала принципи Версальсько-Вашингтонської системи, зокрема Тріанонський мирний договір. Між 1938 та 1940 роками Угорщина відновила контроль над Південною Словаччиною, Закарпаттям та Північною Трансільванією, а у 1941 році захопила область Бачку в Югославії. Угорське керівництво усвідомлювало ризики односторонньої орієнтації на Німеччину, але альтернативи не бачило. [11]

27 червня 1941 року Угорщина вступила у війну проти Радянського Союзу. Після поразки угорської армії на Дону в січні 1943 року почалися спроби виходу з війни. У березні 1944 року, у зв'язку з нелояльністю до Третього рейху, Німеччина окупувала Угорщину. Спроба виходу з війни в жовтні 1944 року призвела до зміщення Хорті та приходу до влади Ференца Салаші, який встановив фашистський режим.

У вересні 1944 року Червона Армія ввійшла на територію Угорщини, і повне звільнення країни завершилося 4 квітня 1945 року. Салашісти втратили владу під натиском радянських військ, але чинили опір разом з німецькими військами, що спричинило величезні економічні та людські втрати.

Закінчення Першої світової війни означало кардинальні зміни для угорської преси. Чисельність угорськомовного населення зменшилася на третину, що відобразилося на читацькій аудиторії. Міста, де раніше розвивалася угорська преса, виявилися за межами країни. Багато талановитих угорських журналістів походило з цих міст.

Під час цього періоду структура влади та уряду зазнали значних змін, і країну охопили революційні зміни з різними ідеологіями. Кожен новий уряд вимагав від преси беззастережної підтримки та пояснень від журналістів за їхню роботу з попередниками. Це призвело до зміни ролі преси від традиційної до участі у політичній боротьбі.

Зміни в пресі також відбулися на технологічному рівні. З'явилися нові засоби зв'язку, такі як телеграф та телефон, а також друкарські технології для газетного друку, у тому числі фотографія. Професія журналіста трансформувалася, з'явилися нові спеціальності та стилістика, включаючи таблоїдну та сенсаційну журналістику. Революційні новини досягали читачів незалежно від традиційної преси. [12]

В контексті радянської ідеології, медіа в Угорщині були інструментом для поширення комуністичних поглядів, ідеалів соціалізму та пропаганди успіхів радянської моделі управління. Вони також відігравали важливу роль у мобілізації громадян на підтримку урядових ініціатив та вихованні у дусі соціалістичних цінностей.[4]

Падіння Залізної завіси в кінці 1980-х - початку 1990-х років стало каталізатором глибоких змін в медійному просторі Угорщини. Цей період характеризувався переходом від централізованої, державно контрольованої медіа-системи до більш відкритого та плюралістичного медійного ландшафту. [13]

Центральною темою цього періоду була демократизація медіа, що включала лібералізацію ринку ЗМІ, зменшення державного контролю та цензури, а також створення правової бази для забезпечення свободи слова та незалежності преси. Відбулася приватизація багатьох медійних компаній, а також поява нових незалежних видань та транснаціональних медіа-груп.[5]

Цей період також приніс свої виклики, включаючи забезпечення балансу між свободою преси та новими економічними умовами ринку. Також важливим аспектом стало адаптування до нових технологій та поширення інтернету, що змінило спосіб розповсюдження та споживання новин.[14]

Отже, період між двома світовими війнами став епохою становлення угорської журналістики, заснованої на демократичних цінностях. Незалежно від авторитарного режиму Хорті, в Угорщині функціонували ЗМІ з різноманітними політичними орієнтаціями, від ультраправих до ультралівих. Цей досвід виявився значущим у критичний момент для угорської нації, особливо після

обвалу соціалістичної системи в 1989-1990 роках, і продовжує використовуватися сьогодні, навіть у час, коли в Угорщині домінує майже монопартійне правління.

Багато філософських, політичних та суспільних ідей, які були актуальними між 1920 і 1945 роками, знову знайшли своє місце або були цікаво переосмислені у сучасній угорській пресі.

Після 1956 року нове керівництво Угорщини стикається з непростю спадщиною. В суспільстві відчувалася атмосфера страху, апатії та недовіри, а економіка країни перебувала у стані розрухи. Я. Кадар, діючи під суворим наглядом Радянського Союзу, намагався знайти баланс у політиці, який би дозволяв задовольнити національні інтереси Угорщини без виклику підозр у Москві.

У 60-70-ті роки Угорщина перетворювалася з аграрної в промислово-аграрну державу. За допомогою СРСР в країні були побудовані заводи та комбінати різних галузей. Більшість цих підприємств залежала від сировини з СРСР і були орієнтовані на ринок РЕВ. Це міцно прив'язувало Угорщину до соціалістичного блоку, ускладнюючи будь-який розрив із системою. До середини 1962 року в сільському господарстві була завершена колективізація. [15]

Однак, система директивного планування і державної власності на засоби виробництва вже в 60-х роках виявилася вичерпаною. Повільне зростання економіки, дефіцит споживчих товарів та продовольства, а також слабе фінансування соціальних програм вимагали реформ.

З січня 1968 року почався процес реформування, але події 1968 року в Чехословаччині сповільнили цей процес, а після 1973 року він майже припинився. Вже в 80-ті роки угорський соціалізм зіткнувся з системною кризою. Країна намагалася підтримувати високий життєвий рівень за рахунок зовнішніх кредитів, що призвело до значного державного боргу та інфляції.

У 1981 році дозволили створювати малі підприємства, легалізували індивідуальну працю та роботу за сумісництвом, а також розширили

кооперативи. Це стало основою для приватизації та створення середнього класу в 90-х роках.

В політиці також відбулися зміни. На виборах до парламенту дозволили висувати декілька кандидатів, а ЗМІ все частіше критично висвітлювали економічний стан країни. Спілка письменників Угорщини активно відігравала роль каталізатора демократизації, незважаючи на тиск з боку УСРП.

До середини 80-х стало зрозуміло, що суспільство готове до кардинальних змін. Прихід М. Горбачова до влади в СРСР був сприйнятий оптимістично. Угорщина була готова до переходу до демократії та ринкової економіки, що почалося з кінця 80-х років. [16]

Після приходу до влади уряд Яноша Кадара прагнув повністю придушити всі форми журналістського спротиву. В його політичній риториці це відображалось як рішуча позиція, висловлена під час дебатів з делегацією Угорської спілки журналістів на Державних зборах 10 грудня 1956 року: "Не очікуйте, що в Угорщині буде дозволена опозиційна журналістика!".

Режим Кадара не толерував навіть опозицію з лівого флангу. Супутники Ержебет Андіч та Андор Берей, які прибули до Сольноку разом із радянськими військами 6 листопада 1956 року, відновили видання Szabad Nép як головний орган Угорської соціалістичної робітничої партії. Газета, яка підтримувала політику Ракоші, була доставлена в Будапешт радянськими військовими вантажівками та розповсюджена серед населення. Під наказом Кадара, від 11 листопада Népszabadság розпочала атаку на Szabad Nép, що призвело до її закриття, а подружжя Андіч-Берей було арештоване і відправлене на заслання до Радянського Союзу, позбавлене всіх прав, включаючи депутатське місце у Державних зборах. [17]

У ті тижні після поразки революції в суспільстві була недовіра до Népszabadság і Népakarat - люди не купували ці видання, або спалювали їх, або розривали публічно, оскільки ці газети виправдовували відновлення радянського типу диктатури. Тібор Дері у своєму щоденнику зазначив, що люди купують Népszabadság для новин про Олімпіаду в Мельбурні, а решту випуску спалюють.

Навіть журналісти спочатку уникали використання Népszabadság, яка тижнями виходила без основних реквізитів, а статті публікувалися анонімно або під ініціалами.

13 листопада Угорська спілка письменників підтримала уряд Імре Надя, висловлюючи підтримку "демократичному соціалізму з урахуванням незалежності країни та національних особливостей".

Ситуація в галузі журналістики була неоднозначною: 24 листопада навіть журналісти з Népszabadság страйкували. Критика Йосипа Броза Тіто на адресу радянської політики та реакція на неї в "Правді" викликали різке невдоволення серед журналістів Népszabadság, але Кадар заборонив публікацію їхніх статей, спричинивши страйк.

Кадар наказав перевірити всіх журналістів, оскільки радянське керівництво вважало інтелігенцію, зокрема письменників і журналістів, ключовими лідерами революції 1956 року.

З 1957 року почався перегляд членства в Угорській спілці письменників, відбувалися численні судові процеси проти письменників та журналістів, включаючи високопрофільні справи. Численні журналісти та письменники були засуджені або відправлені до в'язниці, а Угорська спілка письменників була позбавлена автономії та перетворена на контрольований урядом орган.

Угорська Соціалістична Робітнича Партія під проводом Яноша Кадара, яка прийшла до влади у 1956 році і управляла Угорщиною до 1990 року, змогла вивести країну з глибокої політичної та економічної кризи, перетворивши її на одну з найбільш успішних серед країн соціалістичного блоку. В цьому процесі значну роль зіграв СРСР, надаючи Угорщині істотну економічну та фінансову підтримку, зокрема, завдяки постачанню нафти та газу, що приносило Угорщині економічну вигоду в 6 мільярдів доларів США щороку.

З 1967 року уряд Кадара активізував боротьбу з антисоціалістичними елементами, зосередивши свої зусилля на контролі над пресою та літературою. Партія вбачала своїх головних супротивників серед журналістів та письменників,

використовуючи тактику "батога і пряника" для тимчасового придушення опору серед творчої інтелігенції.

Проте повністю замовкнути не вдавалося. Час від часу у ЗМІ з'являлися критичні статті, що викривали недоліки соціалістичної реальності, проблеми щоденного життя угорців та висловлювали незадоволення політикою Радянського Союзу. За такі публікації відбувалися звільнення головних редакторів та закриття видань.

Однак, намагання партії зберегти монополію на інформацію виявилися марними, і з часом правдива інформація дійшла до звичайних угорців. У підсумку, наприкінці 80-х років, народ Угорщини зробив свій вибір, ініціювавши зміну політичного режиму у країні.

Сучасна епоха в історії ЗМІ Угорщини, особливо період після 2000-х років, характеризується значними політичними та технологічними змінами, що впливають на медійний ландшафт країни. З приходом до влади партії Фідес у 2010 році, Угорщина пережила ряд законодавчих та політичних реформ, що вплинули на роботу ЗМІ.

Однією з ключових особливостей цього періоду є введення нового медійного законодавства, яке викликало бурхливі дискусії та критику з боку міжнародних організацій щодо обмеження свободи преси та централізації контролю над ЗМІ. Ці зміни викликали занепокоєння щодо незалежності медіа та свободи слова в країні.

Також цей період характеризується стрімким розвитком цифрових технологій і соціальних мереж, що принесло нові виклики та можливості для медійного сектора. Це включає зміну звичок споживання новин, зростання впливу онлайн-платформ та використання соціальних мереж як засобів розповсюдження інформації.

Для повного розуміння медійного ландшафту Угорщини необхідний детальний аналіз ключових законодавчих актів, які впливають на функціонування та регулювання ЗМІ. Цей аналіз охоплює вивчення історичного контексту прийняття законів, їх змісту та наслідків для медійної індустрії.

Закон про Свободу Преси (1990): Прийнятий після падіння комунізму, цей закон став важливим кроком на шляху до демократизації, запроваджуючи свободу преси та незалежність ЗМІ від державного втручання.

Медійний Закон (2010): Сприймався як контроверсійний, цей закон ввів нові регуляції для ЗМІ, включаючи створення Медійної Ради з значними повноваженнями нагляду та санкціонування. Критики вважають цей закон інструментом посилення урядового контролю над медіа.

Законодавство про Рекламу (2014): Охоплює регуляцію рекламних повідомлень у ЗМІ, має значний вплив на економічні аспекти функціонування медіа.

1.2 Вплив законодавства на свободу преси.

Процес покращення функціонування медіа-сектору стає ключовим завданням у розвитку інформаційного суспільства. Засоби масової інформації, враховуючи їх суспільне значення, включені до правових відносин з належним відображенням у законах та підзаконних актах. Це підтверджує, що суспільні відносини в медіа-сфері є об'єктом правових досліджень.

Вивчення медіа-права як відокремленої юридичної дисципліни стає актуальним і важливим завданням для українських вчених. Особливу цінність має аналіз зарубіжного досвіду, зокрема Угорщини, яка як постсоціалістична країна демонструє значні успіхи на шляху до демократії та верховенства права. Такі процеси можуть слугувати прикладом для інших країн, зокрема України, у своїх зусиллях інтегруватися до Європейської спільноти. [18]

Дослідження угорського медіа-права дозволить визначити ключові напрямки створення та функціонування цієї правової сфери, а також особливості, притаманні Угорщині в цьому складному процесі.

Після змін 1990 року Угорщина використовувала Закон про пресу 1986 року, з модифікаціями у 1990 році, які стосувалися тільки друкованих ЗМІ. Уряд Йозефа Анталла намагався внести проєкт Закону про ЗМІ до Державних зборів, але зіткнувся з опозицією. Його спроби створити закон про ЗМІ через

спеціальний комітет Круглого столу теж не увінчалися успіхом через незгоду щодо тексту законопроекту. Анталл визнав, що загальною помилкою Круглого столу була неспроможність врегулювати питання ЗМІ.

У пакті МДФ та СВД був висловлений політичний запит на швидке прийняття Закону про ЗМІ. Проте, Рада Міністрів під керівництвом Міклоша Немета у 1989 році прийняла рішення встановити мораторій на будь-які зміни до цього Закону. Це було зроблено з метою запобігти використанню радіо та телебачення для політичних цілей, зокрема перед виборами. Елемер Ханкісс та Шаба Гомбар звернулися до Президента з проханням, знаючи, що їхній мандат триватиме до введення в дію Закону про ЗМІ, і вони були причетні до цього Закону.

У той же час, було багато підприємців, які чекали можливості запустити комерційні радіо- та телевізійні канали. На той момент було подано 50 заявок на п'ять супутникових і три наземних телевізійних канали, а також 60 заявок на радіочастоти.

Президент Угорщини Арпад Гьонц у кінці 1991 року зазначив, що проблему з ЗМІ можна вирішити лише прийняттям Закону про ЗМІ. За рік він знову висловив надію на те, що уряд і опозиція зможуть знайти спільну мову щодо цього питання. Проте в цей час відносини між урядом і лідерами державних ЗМІ погіршилися.

Парламент голосував за Закон в останні дні грудня 1992 року. У востанню хвилину комітет з конституційних питань вирішив, що цей Закон можна прийняти простою більшістю, хоча опозиція настоювала на більшості в дві третини. Голосування призвело до несподіваного результату: Закон про ЗМІ не отримав жодного голосу навіть після прийняття 669 поправок. Ні члени уряду, ні провладні депутати не підтримали Закон, і після цього правлячі партії та опозиція обвинувачували один одного.

Голландський політолог Б. Гійсберс узагальнив цю ситуацію, вказавши, що парламентська демократія зазнала поразки наприкінці року, і це було поразкою не лише уряду і опозиції, але і угорського суспільства.

На парламентських виборах 1994 року Угорщинська соціалістична партія (УСП) отримала 54% голосів, незважаючи на підтримку ЗМІ, зокрема радіо та телебачення, для Угорщинської демократичної форуму (УДФ). Виборці зробили свій вибір на користь соціалістів і не врахували медійну пропаганду. Хоча УСП могла би сформувати уряд самостійно, вони вирішили утворити коаліцію з СВД з метою зміцнення демократичних інститутів, вступу до НАТО та Європейського Союзу, підтримки ринкової економіки і забезпечення демократичного суспільного життя. У медіасвіті ця коаліція обіцяла мир і прийняття Закону про ЗМІ.

Проте після формування уряду виник конфлікт. Прем'єр-міністр Дюла Хорн пропонував Президентові Республіки призначити нових керівників Угорського радіо та Угорського телебачення. Опозиційні партії звернулися до Президента з проханням не підписувати ці призначення, наголосивши на його підтримці миру в ЗМІ. Проте Президент призначив нових керівників, що почало процес заміни керівництва провідних ЗМІ на нових людей із своїм баченням діяльності мас-медіа.

Йожеф П. Сабо, головний редактор радіо Кошут, був усунутий з посади, і Габор Рекай став новим керівником. Також, на радіо Петофі Ласло Радноті був замінений на Еріку Шаркезі.

Конституційний Суд визнав неконституційним положення, яке дозволяло уряду визначати бюджет державних засобів масової інформації. Це спричинило зміни в організації та функціонуванні угорського телебачення. Ці зміни були введені після звільнення Елемера Ханкіша з посади президента угорського телебачення у 1993 році та включали в себе посилення контролю з боку влади над редакційною діяльністю державних телеканалів. [19]

Економічна ситуація у телебаченні була складною, з великим дефіцитом. Планувалася реструктуризація з метою скорочення персоналу.

Після цього виникла потреба у прийнятті Закону про ЗМІ, проте шанси на його прийняття у 1994 році були малі через розбіжності між коаліційними партіями.

У 1995 році уряд вирішив скоротити штат угорського телебачення, що спричинило страйк та звернення до Конституційного Суду, який визнав це рішення неконституційним.

Попри всі ці конфлікти та труднощі, Закон про ЗМІ був прийнятий в 1996 році з широкою підтримкою парламенту, і він набув чинності у січні 1996 року.

У Законі про ЗМІ, прийнятому Державними зборами, були визначені ключові принципи та правила щодо мовлення. Цей закон також містить в собі докладні процедурні правила отримання прав на мовлення та встановлює організаційні основи для суспільних мовників. Однією з найважливіших норм цього закону є створення Національної ради з питань телебачення і радіо (НРТР) та Комітету зі скарг.

Закон про ЗМІ застосовується як до державних установ, так і до приватних компаній. У ньому подано ясні визначення таких термінів, як "мовлення", "розповсюдження програми" і інші.

Згідно з регламентами ЄС, телевізори мають бути обладнані захисними чіпами, які фільтрують програми, які не рекомендуються для дітей. У таких випадках телевізор автоматично вимикається.

Закон класифікує телевізійні програми на п'ять категорій відповідно до їх вмісту та можливого впливу на глядачів різного віку.

Прийняття цього закону свідчить про трансформацію системи радіо та телебачення в Угорщині. Однією з ключових інновацій закону є можливість приватної власності над суспільними мовниками, які надають загальнодоступні послуги, нарівні з державними мовниками. У той же час державні мовники не можуть мати комерційних каналів. Це відображає новий підхід до професійних, юридичних і фінансових аспектів суспільного мовлення.

Закон про ЗМІ в Угорщині встановлює, що свобода мовлення є ключовим принципом, і відповідальність за зміст трансляцій лежить на мовниках, які мають дотримуватися конституційного порядку і уникати порушення прав людини або розпалювання ненависті. Закон також підкреслює необхідність універсального,

фактичного, своєчасного, об'єктивного та збалансованого інформування, вільного від впливу певних політичних партій або рухів.

Закон також визначає частку місцевого контенту, правила реклами та спонсорства для громадських мовників. Контроль над медіа здійснює Національна рада з радіо і телебачення, складена з представників різних партій, призначених спільно Прем'єр-міністром та Президентом. Основними завданнями НРРТ є захист свободи слова, запобігання інформаційним монополіям і забезпечення незалежності мовників.

Закон також передбачає можливість скарг на порушення інформаційного контенту та управління Мовним фондом та Фондом підтримки телерадіомовлення. Фінансування ЗМІ здійснюється через державний бюджет, абонентську плату і обмежену рекламу.

Засоби масової інформації можуть укладати договори з державними органами для виконання завдань, визначених програмами опікунських рад. Однак, не дивлячись на положення Закону, існують занепокоєння щодо його виконання та можливого політичного втручання у ЗМІ.

Аналітики оцінюють Закон про ЗМІ в Угорщині як шлях до інституціоналізації політичного втручання через такі органи як опікунські ради та Національна рада з радіо і телебачення (НРРТ), члени яких призначаються парламентськими фракціями. Закон, однак, вважається позитивним у тому, що він відмінив частотний мораторій, дозволяючи комерційному наземному телебаченню у країні, а також заснував систему, де громадські та соціальні ЗМІ діють поряд з комерційними каналами. Крім того, процес призначення президентів радіо та телебачення був змінений: тепер їх вибирає Громадська велика опікунська рада.

Закон також скасував абонентську плату за телебачення, залишивши лише плату за технічне обслуговування. Розподіл прибутків від цієї плати було також регламентовано Законом. Що стосується вибору президента та членів НРРТ, то в 1996 році Міхал Ревес став першим президентом Ради, обраним за новою процедурою, яка, як виявилось, була не без проблем.

Перетворення державних медіа-установ в акціонерні товариства та непорозуміння навколо нововведень в Законі про ЗМІ спричинили певні труднощі. Закон протримався 14 років, переживши кілька урядів і різні політичні курси, проте зіткнувся з критикою через недостатню незалежність ЗМІ від політичних сил. Закон потребував оновлення, але суттєвих змін не відбулося, що призвело до політичної поляризації у сфері медіа.

З розвитком Інтернету та нових технологій медіаринок Угорщини зазнав значних змін. Традиційні масові комунікації поступилися місцем новим формам, таким як горизонтальне спілкування, що дало споживачам можливість бути більш інформованими та активними у медіапросторі. Незважаючи на прагнення до компромісу між політичними силами, Закон про ЗМІ не вдалося повністю модернізувати, що призвело до подальших складнощів та викликів у медійному секторі Угорщини.

Медійний ландшафт Угорщини перетворився на платформу, де політики активно висловлюють свої погляди, що значно підвищило роль засобів масової інформації у суспільному житті. У політичних колах країни з'явилися фігури спікерів, які представляють партії та їх лідерів. З часом, політичні дискусії, які були поширені на початку періоду, перетворилися на односторонні політичні виступи. Навіть такі традиційні заходи, як передвиборні дебати прем'єр-міністрів у 2010 році, не відбулися.

Медіа, які раніше фокусувалися на висвітленні загального громадського життя та політичних подій, тепер також звертали увагу на внутрішнє життя партій, набуваючи ідеологічного забарвлення. Зазвичай медіа, включаючи газети, радіо та телебачення, знаходяться під контролем бізнесменів, які тісно пов'язані з владними структурами. Різні ЗМІ інтерпретують події по-різному, в залежності від своєї орієнтації, і глядачі спостерігають різні підходи до одних і тих же новин від різних мовників.

Споживачі медіа, у свою чергу, шукають у ЗМІ підтвердження своїх політичних поглядів і думок. Закон про ЗМІ не сприяв створенню більш вільної та незалежної преси, але перетворив медійну сферу на арену політичних

маніпуляцій. Різні уряди, незалежно від своїх ідеологічних позицій, використовували ЗМІ як інструмент своєї політики.

Важливість державних та громадських ЗМІ знизилася на користь комерційних мовників, які завоювали значну частку аудиторії. Комерційні канали стали більш конкурентними порівняно з державними медіа, що змінило структуру телебачення. Крім того, виникла жорстка конкуренція за право виробляти програми, в якій важливу роль грали підприємства, пов'язані з політичними силами. У сфері телебачення посилювалися проблеми, такі як непрозорість рішень та корупція.

У період з 1996 по 2010 рік медійний простір Угорщини зазнав значних змін завдяки новим методам та засобам комунікації. Розвинулася горизонтальна комунікація, що дозволила споживачам бути більш інформованими та активними у створенні новин. Традиційні газети поступилися місцем таблоїдам та онлайн-версіям, що змінило звички споживання медіа.

Після виборів 2010 року, з приходом до влади правої коаліції ФІДЕС, виникла можливість для переосмислення та перегляду законодавчої бази у сфері ЗМІ. В 2011 році була прийнята нова Конституція, яка набула чинності у 2012 році і в якій були визначені основоположні принципи діяльності ЗМІ. У цьому документі було закріплено право на свободу вираження думок, визнання та захист свободи друку, а також встановлено вимогу щодо двох третин голосів депутатів для прийняття законів, пов'язаних із ЗМІ.

Використовуючи свою кваліфіковану більшість у Державних зборах, урядова коаліція Угорщини створила умови для прийняття нових законів, що регулюють діяльність ЗМІ. 22 липня 2010 року парламент прийняв законодавство, яке передбачало об'єднання Національного радіо та телебачення і Національного органу зв'язку в єдину структуру - Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). Цей орган має автономію, незалежну правосуб'єктність і відповідає за керування сферою комунікацій, забезпечуючи виконання державної політики у цій галузі. НВЗМІК вибирається Державними зборами і має завдання розривати інформаційні монополії,

захищати незалежність мовників та гарантувати свободу вираження поглядів.
[20]

Президент та чотири члени НВЗМІК обираються Національними зборами на дев'ять років за поданням Прем'єр-міністра, що забезпечує дві третини більшості. Угорський суспільний фонд радіо, Угорський суспільний фонд телебачення та Суспільний фонд телебачення "Унгарія" були уповноважені створити Державний суспільний фонд, який виступає як "державний мовник та служба новин", захищаючи свою незалежність.

Крім того, була створена Опікунська рада як керівний орган суспільного фонду, обрана двома третинами депутатів Національних зборів. Половина членів ради представляє владу, інша половина - опозицію, з терміном повноважень дев'ять років.

11 червня 2010 року депутати Державних зборів подали проєкт Закону про свободу преси та захист медіаконтенту, відомий як медіаконституція. Парламент прийняв цей закон 2 листопада 2010 року, замінивши ним діючий з 1986 року Закон про пресу. Він визначав, що таке медіаслужба, лінійний аудіальний медіасервіс, медіаконтент та контент-провайдер, поширюючи свою юрисдикцію на весь медіаконтент, у тому числі й на Інтернет.

Згідно з законодавством, кожен має право висловлювати свої погляди через засоби масової інформації, а для офіційної реєстрації ЗМІ необхідно взяти участь у тендері. Також закон включав право громадянина на отримання відповіді на свої запити від медіаресурсів, включаючи Інтернет-провайдерів. Закон встановив обов'язки преси, зокрема надання достовірної та точної інформації про події важливі для угорців.

Ці закони зустріли жорстку критику в ЄС, були засуджені провідними європейськими виданнями та міжнародними інститутами. Закони, які набули чинності 1 січня 2011 року, призвели до повного контролю ЗМІ урядом, що підриває демократичні цінності та авторитет ЄС. Угорський медіадослідник Петер Байомі-Лазар вказує на безпосередній вплив влади на контент ЗМІ та на неточності у визначеннях закону, які дозволяють його різне трактування.

Наглядний орган отримав право накладати високі штрафи на ЗМІ за "незбалансоване висвітлення подій".[21]

Реакція на закон у Угорщині була сильною: дві щотижневі газети вийшли з незаповненими передовицями на знак протесту, пізніше до них приєдналися інші видання. Європейські чиновники та правозахисники також виступили проти прийняття закону. Орбан відреагував гостро на критику, вимагаючи від опонентів залишити при собі їх "західну" думку та запевнив ЄС, що законодавство засноване на європейських цінностях. Німеччина та Франція закликали Угорщину переглянути спірний законопроект. У відповідь Орбан заявив, що вважає втручання Парижа і Берліна "недоречним і необдуманим".

Реформи у сфері ЗМІ в Угорщині стали предметом важливих уроків для Європейського Союзу, зокрема для Європейської комісії та Ради Європи. Вони підкреслили, що в умовах відсутності уніфікованих стандартів ЗМІ на рівні ЄС, кожна країна-член має суверенне право розробляти своє законодавство у цій сфері. Однак, прийняття угорського закону про ЗМІ показало, наскільки серйозними можуть бути виклики для демократії в Європі, якщо країни-члени будуть слідувати схожому шляху.

У відповідь на це, Нелі Крус, єврокомісар з цифрової політики, ініціювала створення робочої групи під головуванням колишнього Президента Латвії Вайри Віке-Фрейберги. Ця група була заснована в жовтні 2011 року з метою оцінки законодавства про ЗМІ країн-членів та країн-кандидатів на вступ, а також виявлення основних проблем та шляхів їх вирішення. У січні 2013 року група представила доповідь Фрейберга, в якій було надано тридцять рекомендацій, спрямованих на підтримку свободи преси та плюралізму ЗМІ в Європі.

Ця доповідь підкреслювала, що відповідальність за забезпечення вільного функціонування ЗМІ перш за все лежить на плечах національних органів влади країн-членів, але підтримка європейської демократії вимагає розробки єдиних правил ЄС у цій області. Експерти групи вважали, що свобода преси у деяких країнах загрожує демократії, а плюралізм ЗМІ обмежений, що викликає

проблеми з політичними впливами, непропорційним тиском на рекламодавців, змінами в бізнес-моделях та зростанням нових медіа.

Однією з рекомендацій робочої групи було створення незалежної системи моніторингу ЗМІ в ЄС, щоб гарантувати, що медіа не піддаватимуться урядовому впливу. Також пропонувалося, що кожна країна-член ЄС повинна створити незалежну медіараду з представниками різних суспільних верств, процес призначення у яку має бути прозорим та збалансованим.

Нова директива ЄС, як передбачалося, мала включати вимоги до ЗМІ щодо прийняття кодексу етики та поведінки, причому фінансування засобів масової інформації з державних коштів можливе лише при наявності таких кодексів.

За словами Вайри Віке-Фрейберги, у сучасному світі все важче визначити, хто є журналістом, особливо в контексті соціальних мереж і блогів. Нелі Крус наголошувала, що звіт має стати підґрунтям для обговорення майбутнього розвитку ЗМІ як на європейському, так і на національному рівнях. Вона також висловила занепокоєння щодо відповідності угорського законодавства про ЗМІ європейським стандартам.

ОБСЄ також висловила своє занепокоєння щодо угорського закону про ЗМІ. Спецпредставник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ Дунья Міятович назвала деякі аспекти закону "проблематичними" і підкреслила, що невизначеність формулювань може сприяти цензурі.

У підсумку, прийняття угорського закону про ЗМІ та Конституції, які були схвалені без належних консультацій, викликало міжнародну критику і ставлення до них як до потенційної загрози для демократичних цінностей. Уряд Угорщини відкинув більшість критики, стверджуючи, що веде боротьбу за незалежність країни, незважаючи на зовнішні та внутрішні виклики.

Насправді, не є випадковістю, що Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан виявив значний інтерес до контролю над засобами масової інформації. Відомо, що медіа відіграють ключову роль у формуванні політичного ландшафту країни, часто висловлюючи свої чіткі позиції щодо діяльності уряду. Історично, різні

політичні сили, які приходили до влади в Угорщині, завжди прагнули використовувати вплив преси та публіцистики для своїх цілей.

Періодичні видання в Угорщині мають значний вплив на свідомість громадськості, особливо інтелігенції та великої частини населення. Це зумовлює їхню здатність формувати громадську думку та впливати на політичні переконання. Таким чином, засоби масової інформації є важливим інструментом у руках тих, хто володіє владою, тому не дивно, що Орбан і його уряд приділяють стільки уваги контролю над медіасферою. Вони усвідомлюють, що контроль над інформаційним простором є ключовим для підтримання влади та впливу на політичні настрої в країні.

РОЗДІЛ 2: МЕДІАПОЛІТИКА ФІДЕС-УГС В УГОРЩИНІ

2.1. Роль медіаполітики уряду Фідес-УГС.

Пристальна увага, яку Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан приділяє контролю над засобами масової інформації, не є випадковою, оскільки медіа продовжують грати визначальну роль у політичному житті країни. Це особливо важливо, враховуючи, що засоби інформації часто активно висловлюють своє ставлення до діючого уряду. Історично, політичні сили, які приходять до влади в Угорщині, завжди прагнуть використовувати цей вплив на свою користь, використовуючи пресу і публіцистику для посилення свого положення. В Угорщині періодичні видання мають значний вплив на формування суспільної свідомості, особливо серед інтелігенції та значної частини населення. [22]

Віктор Орбан, політик нового покоління, народився у 1963 році і в 1987 році закінчив юридичний факультет Будапештського університету. Вже під час навчання виявив високу політичну активність, редагуючи студентський суспільно-політичний журнал. До 1988 року працював у Інституті підвищення кваліфікації Міністерства сільського господарства і продовольства, а у вересні 1989 року за стипендією Фонду Сороса виїхав до Оксфордського університету для вивчення історії англійської політичної філософії. Незабаром після цього, на початку 1990 року, Орбан повернувся до Угорщини для участі у парламентських виборах.

Орбан є одним із засновників партії Фідес, створеної у 1988 році. Він здобув загальнонаціональну популярність після виступу 16 червня 1989 року під час церемонії перепоховання Імре Надя, вимагаючи проведення вільних виборів і виведення радянських військ. З 1990 року Орбан активно брав участь у політичному житті, будучи обраним депутатом парламенту на кількох виборах. Під його керівництвом Фідес перетворилася з ліберальної організації у правоконсервативну партію.

У 1998 році, після перемоги Фідес на парламентських виборах, Орбан сформував правоцентристський уряд, ставши у віці 35 років наймолодшим прем'єр-міністром сучасної Угорщини. Він проводив політику зниження

податків, боротьби з безробіттям та інфляцією, зробивши значний внесок у економічне зростання країни. Орбан також працював над посиленням ролі прем'єр-міністра, провівши реформу державного апарату, що викликало критику з боку опозиції за авторитарні методи управління.

У 2010 році, повернувшись до влади, Орбан продовжив свою політику, характеризуючись як сильний лідер з чіткою політичною візією. Він відзначався високими ораторськими здібностями, здатністю прихилити до себе аудиторію, а також здатністю перетворювати політичні поразки на перемоги. Його керівництво відрізнялося категоричним стилем правління та прагненням до однополярності в політичній системі. Критики вказували на його тенденції до авторитаризма та намагання впливати на ЗМІ.

На даний час в Угорщині спостерігається поступове зміцнення взаємозв'язків між виконавчою, законодавчою та судовою владою, а також правлячою політичною силою, якою керує Віктор Орбан. Ці гілки влади, які за принципом демократії мають функціонувати автономно, нині взаємно підтримують одна одну та Фідес. Ця підтримка проявляється у різних формах - іноді непомітно, іноді відкрито. Орбан сам називає цей стан речей «системою національної співпраці», а також описує його як «неліберальну демократію». Це переплетення повноважень дозволило Орбану і його союзникам перетворити Угорщину на схожу на однопартійну державу, досягнувши цього без насильства та масової підтримки громадськості. Однак, це значно погіршує ситуацію зі свободою в Угорщині та її довгостроковими перспективами.

З використанням своєї парламентської більшості, партія Фідес швидко приступила до змін Конституції. Вона збільшила кількість суддів у Конституційному Суді і призначила своїх представників на нові посади. Далі знизила пенсійний вік для суддів, звільнивши багато посад для своїх прихильників. Крім того, партія створила Національну судову канцелярію, яку очолила особа, близька до Орбана. Ця канцелярія впливає на кар'єрне просування суддів та розподіл справ між ними. Зараз Фідес контролює основні юридичні інституції в країні.

З 2016 року уряд працював над створенням нової системи адміністративних судів, що мали б бути під прямим впливом Міністерства юстиції. Ці суди відповідали б за суперечки, пов'язані із ЗМІ та виборами. Однак після критики з боку Венеціанської комісії, уряд тимчасово призупинив роботу цих судів. [22]

Орбан також надав право голосу мільйонам етнічних угорців, що проживають у сусід

ніх країнах, багато з яких є прихильниками Фідес. Вони можуть голосувати поштою, в той час як угорці, що проживають на Заході і менш схильні підтримувати Фідес, змушені голосувати особисто в дипломатичних представництвах. Це допомогло партії зберегти свою більшість на виборах 2018 року, незважаючи на те, що вона набрала менше половини голосів.

Партія також використовувала правові засоби для придушення опозиції. Наприклад, коли рекламна компанія взяла рекламу від лівих партій, міська рада заборонила всю зовнішню рекламу, крім тієї, що контролювалася урядом. Після того, як компанія була придбана бізнесменом, близьким до Орбана, заборона була скасована.

Незважаючи на свої інституційні переваги, Фідес залишається популярною завдяки економічному популізму, включаючи політику, яка виразно відрізняється від глобального неоліберального консенсусу. Орбан використовував державні засоби для підтримки економіки і розподілу доходів серед своїх союзників, перетворивши Угорщину на «мафіозну державу» за словами колишнього міністра освіти.

ЗМІ Угорщини, які знаходяться під контролем держави, були використані для просування інтересів партії, а приватні ЗМІ стали частиною медіаімперії, пов'язаної з Фідес. Влада використовує різні засоби для контролю медіаринку, від прямого впливу до економічного тиску. Угорський уряд, керований Фідес, створив складну систему контролю над медіа, використовуючи як законодавчі, так і незаконні методи для забезпечення своєї домінування в інформаційному просторі країни.

У сучасній Угорщині новий політичний режим, очолюваний Фідесом, реалізував повне одержавлення некомерційних засобів масової інформації та Угорського телеграфного агентства. Це включало не лише перехід прав власності до держави, але й налагодження контролю над контентом, що виробляється. Цей процес був супроводжений серйозними кадровими перестановками в одержавлених ЗМІ, де нові співробітники, часто віддані режиму і навіть з праворадикальних медіа, зайняли ключові позиції. Це призвело до встановлення суворої цензури та ідеологічного контролю. Крім того, безкоштовні державні інформаційні послуги підірвали ринок незалежних інформаційних агентств, тим самим надаючи державі можливість впливати на контент приватних медіа.

Фідес забезпечує підтримку лояльних ЗМІ, використовуючи державні та муніципальні установи, а також підприємства, які розміщують у них рекламні замовлення. Водночас, партія активно обмежує свободу преси, мінімізує доходи незалежних медіа, контролюючи їх через відсутність державної реклами, інтимідацію та відмову приватних рекламодавців співпрацювати з критично налаштованими ЗМІ. Такі заходи призводять до фінансових труднощів, розорення або ізоляції критичних ЗМІ в ніші з обмеженою аудиторією. [23]

Це ставить під сумнів не просто наявність медіаканалів, що дозволяють вільно висловлювати думку, а й те, наскільки ефективно вони можуть досягати широкого загалу. Критичні ЗМІ, що зменшуються в кількості та впливі, часто виступають лише як гучномовці опозиції, без впливу на ширше суспільство. Вони не здатні залучити широкі маси, а обмежуються спілкуванням у вузьких колах, створюючи ілюзію бурхливого обміну думками в закритих спільнотах. Авторитарна влада, зі свого боку, не боїться критики, допоки вона залишається у межах вузької

аудиторії і не досягає масової популярності.

Більше того, як зазначає Марія Вашархеї, медіаполітика Фідесу має не лише ідеологічні, але й економічні аспекти, оскільки це сприяє відмиванню грошей та накопиченню багатства у руках вузького кола осіб, близьких до влади. Політично-медійна імперія, створена після 2010 року, забезпечується завдяки

механізмам розподілу державних замовлень, реклами, ідеологічної обробки громадської думки і перерозподілу фінансових ресурсів на користь приватних осіб, пов'язаних із владою. Це створює замкнене коло, де олігархи, близькі до влади, забезпечують стабільне функціонування системи.

У період 2010-2014 років Фідес активно розширювала свій вплив на медіаімперію, намагаючись контролювати не лише через державні рекламні замовлення, а й впливаючи безпосередньо на медіаканали. Це призвело до перерозподілу рекламних доходів і значно збільшило вплив партії на медійний ринок країни, залишаючи за собою велику частину рекламних доходів та впливових медіа-платформ. [24]

З 2015 року партія «Фідес» активізувала свої зусилля у розширенні впливу на державні ЗМІ. Субсидії з бюджету для державних ЗМІ та інформаційного агентства зросли з 47 мільярдів форинтів у 2010 році до 80 мільярдів. Це змінило структуру угорських державних ЗМІ, включаючи телеканал M1, який був перетворений на інформаційний канал, зменшуючи вплив каналу Hír TV, що належить олігарху Лайошу Шімічці. Шімічка в свою чергу відреагував на введення податку на рекламу, відмовившись транслювати промову Віктора Орбана в 2014 році. Канал M2 вдень віщає дитячі програми, а ввечері та вночі – розважальні програми для молоді, тоді як Duna TV тепер віщає контент, який раніше був на M1. Були запущені нові канали, включаючи спортивний M4, регіональний M5 і тематичний M6.

Зміни полягали у тому, що державні ЗМІ отримали необмежені бюджети та демпінгові можливості для охоплення різних аудиторій без будь-яких посередників. Великі комерційні канали або були придбані, як TV2, або витіснені з ринку державними методами, як RTL Klub. Влада ліквідувала свою приватну медіа-імперію, перейшовши до одноосібного керування Орбана.

Управління приватними проУрядовими ЗМІ здійснюється Modern Média Group, яку ведуть дві довірені особи прем'єр-міністра. Як зазначають журналісти 444, ці особи почали активний вплив на угорський медіа-ринок через цю компанію, фінансова база якої неясна.

Віктор Орбан заявив про важливість національного володіння ЗМІ для суверенітету країни, хоча в Угорщині ця умова ще не виконана. Суть закону про скасування медіа-агентств полягає у видаленні посередників між власниками ЗМІ та рекламними фірмами.

За словами Марії Вашархеї, створення медіаімперії є не тільки засобом контролю над громадською думкою, але й способом відмив

ання грошей. Політичні союзники отримують державні замовлення та рекламу, купують або засновують ЗМІ за державний кошт, заміщаючи непокірні медіа. Вашархеї порівнює це з підходом Берлусконі в Італії, але у випадку Угорщини медіаімперія будується завдяки політичній владі.

Процес очищення медіасфери урядом Орбана відбувається не через цілеспрямоване видалення окремих елементів, а скоріше як масштабний шок, аналогічний до атомного вибуху. Радикальне переформатування правил промислової галузі, що зазвичай працює за річними циклами, має величезний вплив на всіх учасників ринку, змушуючи їх зосередитись на власному виживанні та вирішенні нагальних проблем. Під покривом такого хаосу урядова медіа-імперія будується з неймовірною швидкістю, оскільки не існує часу на поступове розвиток, як це було в інших випадках. Урядова політика в медіапросторі характеризується словами "заборонити", "перешкодити", "припинити", що відображають прямий та рішучий підхід до управління медіа.

Ця політика зазнала жорсткої критики з боку Європейського Союзу та міжнародних інституцій, таких як ООН, Рада Європи та ОБСЄ, які засудили закони за їх шовіністичний характер та негативний вплив на демократичні цінності та авторитет ЄС. Петер Байомі-Лазар, видатний медіадослідник Угорщини, вказує на прямий вплив влади на медіаконтент, а також на неточності у визначеннях законів, що дають простір для різних тлумачень. Урядові органи, які контролюють ЗМІ, отримали право стягувати величезні штрафи за незбалансоване висвітлення подій.

Уряд Орбана дійшов до націоналізації некомерційних ЗМІ та Угорського телеграфного агентства (МТІ), що дало можливість контролювати зміст

інформації. Це призвело до встановлення жорсткого контролю над змістом і розповсюдженням інформації, а також до заміни журналістських кадрів на лояльних до Фідес працівників. Безкоштовні державні інформаційні послуги підірвали ринок незалежних інформаційних агентств, надаючи владі можливість опосередковано контролювати інформацію у приватних ЗМІ[25]

Уряд також використовує рекламні замовлення від державних установ як засіб впливу на ЗМІ, підтримуючи лояльні видання та обмежуючи свободу друку, мінімізуючи доходи приватних медіа. Великі приватні ЗМІ вдаються до самоцензури, усвідомлюючи небезпеку протистояння з урядом.

Зрештою, ця стратегія значно звужує сферу ЗМІ, що відкрито висловлюють власну думку, обмежуючи доступ суспільства до об'єктивної інформації про внутрішні справи держави. У результаті, це сприяє зростанню числа громадян, лояльних до уряду, і зменшує кількість критично налаштованих осіб, що може бути однією з причин виборчих успіхів коаліції Фідес.

Влада будь-якої країни має в арсеналі різноманітні засоби для впливу на громадську думку, серед яких контроль над ЗМІ є одним із найпоширеніших. У багатьох країнах існує певний баланс між ЗМІ, що підтримують владу, опозицією та незалежними медіа. В Угорщині цей баланс був порушений після останніх виборів, коли до влади прийшла партія "Фідес".

За даними "Репортерів без кордонів", індекс свободи преси в Угорщині різко впав з приходом Віктора Орбана та "Фідеса" до влади в 2010 році. Країна опустилася з 23-го місця в 2010 році до 56-го в 2013 році, продемонструвавши значне падіння.

Яскравим прикладом впливу уряду на ЗМІ є ситуація з газетою Népszabadság. За місяць після її закриття компанія Mediaworks, яка її видавала, була продана Orimus Press Plc. Ця компанія має зв'язки з Лорінцом Месарожем, близьким другом Орбана.

Mediaworks Hungary Zrt., заснована в 2014 році, стала видавцем численних угорських газет, журналів та вебсайтів. Її заснування відбулося після об'єднання угорських підрозділів Ringier і Axel Springer. Об'єднання було заборонене

Угорською радою з питань медіа та Угорським органом з питань конкуренції через його вплив на політику та економіку.

Mediaworks розширювала свій портфель, запускаючи нові видання та оновлюючи існуючі. У 2016 році компанія придбала Pannon Lapok Társasága Kiadó Kft. (PLT) і стала видавцем додаткових провінційних газет. В жовтні 2016 року Mediaworks була придбана Optimus Press Zrt., пов'язаною з Месарожем, хоча він спростовував свою причетність до покупки.

Ці події свідчать про те, що угорський уряд, керований Орбаном, активно втручається в медіасферу країни, консолідуючи медіа-ресурси у руках своїх союзників, що значно обмежує плюралізм і свободу преси в країні.

2 червня 2017 року HVG повідомила, що в доповненні до річного звіту Magyar Idők Kiadó Kft. за 2016 рік зазначено, що Габор Ліскай, який володіє 100% акцій Magyar Idők Kiadó Kft., має намір продати компанію Mediaworks Zrt. За рік Magyar Idők Kiadó Kft. значно збільшила дохід від продажів, досягнувши 2,4 мільярда фунтів, і змогла задекларувати прибуток до оподаткування у розмірі 375 мільйонів фунтів[26].

9 квітня 2020 року Габор Ліскай оголосив про свою відставку з посади голови Mediaworks, яка набула чинності 15 квітня 2020 року. Його наступником став Ласло Сабо.

Перед виборами в квітні 2018 року Орбан створив широкомасштабну медіасистему, що підтримує Фідес, забезпечуючи партії електоральну підтримку. Водночас влада активно боролася з опозиційними ЗМІ. 11 квітня 2018 року припинила своє існування популярна опозиційна газета Magyar Nemzet, заснована в 1938 році, така ж доля спіткала і радіостанцію Lánchíd Rádió, засновану у тому ж році. На початку липня того ж року популярний антиурядовий ТВ-канал "HírTV" і вся його медіагрупа стали власністю Золтана Нергеша, одного з прихильників Орбана.

Усі ці ЗМІ належали Лайошу Шімічці, колишньому союзнику прем'єр-міністра, який у 2014 році перейшов на бік опозиційної партії "Йоббік", після чого його медіа почали критикувати урядову коаліцію. Однак після того, як

"Фідес" знову отримав 2/3 голосів на виборах, Шімічка зрозумів, що опір Орбану марний.

"HirTv" був лідером серед опозиційних телеканалів. Після його приєднання до медіа-імперії Орбана, на каналі було припинено трансляцію головної новинної програми, яка користувалася великою популярністю, оскільки висвітлювала соціально-політичну ситуацію та розкривала корупційні дії членів правлячої коаліції.

Таким чином, Орбан знищив одного з останніх медійних опонентів. Хоча деякі опозиційні інтернет-портали, такі як index.hu та 444.hu, все ще намагаються чинити опір, це стає все важче, оскільки члени Ради медіа, державного органу, який контролює медіамонополію, були призначені "Фідесом" ще у 2010 році та діють на її користь. [27]

Популярне угорське онлайн-видання Index також змінило власників. Новими власниками стали Йозеф Олтян та Габор Ціглер, але редакція Index заявляє про збереження своєї незалежності та продовження роботи.

У 2015 році інше популярне онлайн-видання Origo також змінило власника і редакційну політику, через що відключило коментарі на сайті через негативні відгуки читачів на адресу редакції та нових власників.

У 2011 році був створений фонд Media Services and Support Trust Fund (MTVA), який об'єднав усі державні ЗМІ Угорщини під одним керівництвом. Цей фонд включає шість телеканалів (M1-M5 та Duna), сім радіостанцій, очолюваних KOSSUTH Radio, дев'ять веб-сайтів, на чолі з Hirado, та головну національну інформаційну агенцію MTI. Фонд MTVA отримує величезне фінансування, зокрема, у 2017 році його бюджет склав близько \$275 мільйонів або 80 мільярдів форинтів. [28]

MTVA вражає своїм масштабом: численний персонал, розкішні офіси, сучасні студії та обладнання. Однак, крім MTVA, існує ще й медіа-імперія, яка складається з приватних ЗМІ, контрольованих особами з найближчого оточення Віктора Орбана, часто через підставних осіб.

До 2014 року медіа-імперію будував Лайош Шімічка, який володів багатьма впливовими медіа. Але після сварки з Орбаном, влада почала розвивати свою медіа-імперію через інших людей. Серед ключових фігур цієї імперії є Лорінц Мейсарош та Арпад Хобонь, які за останні кілька років придбали багато медіа і створили нові, зокрема, Хобонь заснував портал 888.hu.

Ці медіа-імперії відіграли значну роль у політичній кампанії «Фідес», створивши імідж ворогів країни, таких як мігранти, Джордж Сорос та бюрократія ЄС, і забезпечивши перемогу партії на виборах.

Угорські ЗМІ пережили значні зміни, зокрема, угорський тижневик «Figyelő» опублікував список «найманців Сороса», який включав критиків влади. Це сприяло подальшому розколу суспільства та медіаспільноти на прихильників та опонентів влади. [29]

Віктор Орбан та його уряд в Угорщині не прагнуть підтримувати незалежні та об'єктивні ЗМІ. Більшість журналістів угорських медіа налаштовані на захист інтересів країни разом з Орбаном, що відповідає його концепції "неліберальної демократії". Ця тенденція підтверджується постійним зниженням рейтингу свободи ЗМІ в Угорщині за даними Freedom House з 2011 року. Звіт Джудіт Саргентіні, прийнятий Європарламентом, критикує угорську медіаполітику, зазначаючи монополізацію інфопростору, хоча угорський уряд назвав цей звіт "кваліфікованою брехнею".

За останні вісім років угорська медіаполітика спонукала Держдеп США виділити \$700 тисяч на підтримку незалежних ЗМІ в країні, хоча згодом ці кошти були перенаправлені на інші проекти. Незважаючи на зовнішній та внутрішній тиск, Орбан продовжує контролювати медіапростір країни і підтримувати "неліберальну демократію", де ЗМІ виступають захисниками режиму, а не його критиками. Політика Орбана в галузі медіа зустрічає опір на міжнародному рівні, але попри це, він не планує йти на компроміси і продовжує свою лінію, поки перебуває при владі. [30]

2.2 Як Угорські ЗМІ висвітлюють проблематику в стосунках між Україною та Угорщиною.

З часів 1990 року, угорські уряди послідовно визначали свої зовнішньополітичні пріоритети, які охоплювали інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур, розвиток гармонійних відносин із сусідніми країнами, а також підтримку та захист прав національних меншин, які проживають за кордоном. Ці зусилля були частиною відповіді на так званий «посттріанонський синдром», який має глибоке історичне коріння в угорському суспільстві та історії. [31]

Цей синдром походить від Тріанонського мирного договору, підписаного 4 червня 1920 року. Договір був укладений між Угорщиною та союзними державами, включаючи США, Британську імперію, Францію, Італію, Японію, Бельгію, Грецію, Китай, Кубу, Нікарагуа, Панаму, Польщу, Португалію, Румунію, Югославію, Сіам та Чехословаччину. Однак, було неправильно, що деякі з цих держав, такі як Польща, Королівство сербів, хорватів і словенців (пізніша Югославія) та Чехословаччина, були підписантами, хоча вони ще не існували як незалежні держави на момент підписання перемир'я у Першій світовій війні. Відтак, назви французьких королівських палаців Тріанон і Версаль стали символами несправедливого світопорядку у міжвоєнній Європі, асоціюючись з вимогами військового реваншу. [32]

Тріанонський договір мав багато спільного з Сен-Жерменським мирним договором 1919 року з Австрією, із схожістю статей та їхніх частин. Договір складався з 14 частин і 364 статей, включаючи протокол та декларацію. Він перекреслював кордони Угорщини, віддаючи Трансільванію і східну частину Банату Румунії, Хорватію, Бачку та західну частину Банату Югославії, а Словаччину і Закарпатську Україну - Чехословаччині. Провінція Бургенланд була передана Австрії, а Угорщина відмовилася від будь-яких прав на порт Фіуме.

Тріанонський мирний договір був ухвалений регентом Угорщини М. Хорті 15 листопада 1920 року та набрав чинності 26 липня 1921 року після його затвердження більшістю країн-підписантів. Згідно з цим договором, Угорщина

втратила дві третини своєї території та близько 3 мільйонів громадян, втратила доступ до моря та військово-морський флот, 88% лісових запасів, 83% виробництва чавуну, 67% банківсько-кредитної системи та значну частину культурних ресурсів. У порівнянні з іншими країнами, що зазнали поразки у Першій світовій війні, територіальні втрати Угорщини були найбільшими. Ця угода також вважалася певним видом покарання угорців за їхнє слідування прикладу російських більшовиків та створення Угорської радянської республіки. [33]

4 червня 2020 року Угорщина відзначила 100-річчя Тріанонського договору, вшановуючи цю дату як День національної єдності, ключовий момент в угорській та регіональній історії. З нагоди цієї річниці правляча партія Fidesz заявила: «100 років тому Тріанонський мирний договір був підписаний з метою знищити угорський народ. Вони захопили дві третини історичної території Угорщини, третину її населення і розгромили її економіку. Жодна інша нація не витримала б такої трагедії і втрати. Завдяки цілеспрямованому національному управлінню та співпраці протягом останніх десяти років, ми, угорці у Карпатському басейні, стали сильнішими, ніж будь-коли. Наша сила і єдність допоможуть нам подолати будь-яку кризу. Угорщина зростає економічно, фінансово та культурно. Саме тому наші внутрішні та брюссельські ліві опоненти регулярно нападають на Угорщину. Вони не хочуть бачити сильну, суверенну Угорщину з чіткою національною ідентичністю, вони прагнуть слабкої країни з втраченою ідентичністю, яка легко піддається економічному грабежу, політичному контролю та міграційним процесам. Їхньою метою є заміна національного уряду Угорщини на маріонетковий, щоб завершити місію Тріанона. В обмін на владу та гроші вони готові відмовитися від національного суверенітету Угорщини, зруйнувати унікальність угорської нації, її економічний та національний розвиток»

У своєму виступі в Шаторайяуйхее, угорський прем'єр-міністр Віктор Орбан відкрито вказав на сили, які були відповідальні за Тріанонський мирний договір, називаючи їх "Заходом". Орбан виступив 6 червня 2020 року у

Шаторайяуйхее, розташованому біля місця зустрічі кордонів Угорщини, Словаччини, України та Румунії, які були перекроєні Тріанонським договором.

Віктор Орбан стверджував, що Захід "згвалтував" тисячолітні кордони та історію Центральної Європи, перетворивши Угорщину на "будинок смерті". За його словами, Захід перекроював кордони Центральної Європи так само бездумно, як кордони Африки та Близького Сходу. Орбан наголошував, що Угорщина ніколи не зможе відійти від цієї історії і згадував про повоєнне перекидання Угорщини в сферу впливу комунізму. Він також зазначив, що країни, які виграли від Тріанона, згодом самі відчули наслідки подібних "Тріанонів".

Про внутрішніх ворогів історичної Угорщини 1918-1919 років Орбан висловився так: багато людей добровільно погодились на знищення Угорщини з різних причин — деякі не хотіли бачити Німеччину як союзника, інші прагнули помститися Габсбургам, а ще інші віддавали перевагу особистому збагаченню або ненавиділи угорців. За словами Орбана, всі ці сили об'єдналися для знищення Угорщини. [34]

10 лютого 1947 року в Парижі був підписаний мирний договір з Італією, Болгарією, Угорщиною, Румунією та Фінляндією. Ці країни, що брали участь у Другій світовій війні на боці Гітлера, були змушені погодитися з втратою територій і виплатою репарацій, але в результаті відновили свої права як суверенні держави. Згідно з цими угодами, Угорщина була відновлена в межах 1937 року, але з винятком деяких територій, переданих Чехословаччині. Орбан стверджував, що це була помста Сталіна за активну участь Угорщини у війні на боці Гітлера. Таким чином, кордони Угорщини, закріплені Тріанонським договором, залишалися незмінними, за винятком Закарпаття, яке відійшло до СРСР, а саме до УРСР.

Угорці опинились в унікальній ситуації, з одного боку, вони стали громадянами інших держав, не залишаючи території своєї рідної країни, з іншого - перетворились з домінуючої нації на національну меншину, яка стала однією з найчисленніших в Європі. На сьогодні, близько 3 мільйонів угорців мешкають поза межами Угорщини: в Австрії - 25 тис. 884 особи, в Румунії - 1 млн 639 тис.,

у Чехії - 20 тис. осіб, у Словаччині - 520 тис. осіб, в Сербії (Воєводині) - 350 тис. осіб, в Україні - 151,5 тис. осіб, у Словенії - 6 тис. 243 особи, у Хорватії - 14 тис. 047 осіб.

Цей стан речей підсилюється словами колишнього прем'єр-міністра Угорщини Йозефа Анталла, який зазначив: „Біль Тріанона стукає в серці кожного угорця”. Ця проблема продовжує бути актуальною для угорського суспільства та політикуму, викликаючи почуття образи за втрачені території та співвітчизників, які опинилися за кордоном не зі своєї волі. Ця складна ситуація породила за сто років її існування цілий комплекс морально-психологічних, етнокультурних, соціально-економічних та суспільно-політичних проблем.

Цю тему активно використовують у своїй риториці провідні угорські політичні партії, зокрема парламентська коаліція ФІДЕС — Угорський громадянський союз – Християнська демократична народна партія.

У контексті горбачовської перебудови, початку розпаду СРСР та оксамитових революцій кінця 1980-х років у Центральній та Східній Європі, угорці почали шукати в регіоні країну, яка б могла стати основою для пілотного проекту стосовно угорської національної меншини, відповідного найвищим європейським стандартам. Такою країною стала Україна, де у 1990 році вже існували політичні сили, що прагнули до розпаду Радянського Союзу та створення незалежної держави. Ця позиція потребувала міжнародної підтримки та визнання, а також уваги до українців, які проживають за кордоном. Крім того, українські угорці проживають компактно у Закарпатському регіоні, що давало можливість створити автономний національний округ у майбутньому.

У кінці травня - на початку червня 1991 року, під час візиту Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука до Будапешта, завдяки спільним зусиллям угорської та української дипломатії було підписано серію українсько-угорських документів, серед яких важливою є Декларація про принципи співробітництва та забезпечення прав національних меншин. Цей документ сьогодні є фундаментом угорсько-українських відносин та політики відносно національних меншин. На момент прийняття, Декларація була значно

прогресивнішою, ніж Декларація ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1992 року, а також Рамкова конвенція про захист національних меншин та Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. [35]

Декларація підтверджує намір обох країн слідувати всім нормам і зобов'язанням, визначеним в Статуті ООН, документах ООН про права людини, Гельсінському заключному акті та інших документах про безпеку і співробітництво в Європі. Цей документ гарантує національним меншинам обох країн широкі права. Особливу увагу заслуговує пункт 5 Декларації, який передбачає зобов'язання України та Угорщини створити для національних меншин такий статус, що забезпечить їм ефективну участь у державних справах, у тому числі в справах, пов'язаних із захистом та сприянням їхній самобутності, прийняттям та виконанням рішень, які стосуються регіонів їхнього проживання.

З цього пункту випливає, що будь-яка національна меншина, яка проживає в Україні або Угорщині, має право на створення національно-культурної автономії, а в певних умовах, за згодою центральної влади, також і на заснування адміністративно-територіальної автономії.

Одним з ключових моментів, зафіксованих у Декларації, стало створення змішаної комісії, яка складається з представників державних установ та національних меншин обох країн. Комісія була заснована 14 травня 1992 року та працює на основі Положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 11 червня 1994 року "Про Українську частину Змішаної українсько-угорської комісії з питань забезпечення прав національних меншин". За більше ніж 28 років своєї діяльності комісія показала високу ефективність, успішно вирішуючи численні питання захисту прав нацменшин обох країн, що позитивно вплинуло на зміцнення довіри між Україною та Угорщиною.

На сьогоднішній день основу правової бази співробітництва в питаннях, що стосуються української національної меншини, складають міждержавні,

міжурядові та міжвідомчі двосторонні документи, укладені між Україною та Угорщиною, зокрема:

Договір про основи добросусідства та співробітництва (підписаний 31 травня 1991 року);

Декларація про основні напрямки співробітництва в гуманітарній сфері (підписана 31 травня 1991 року);

Декларація про принципи співробітництва щодо забезпечення прав національних меншин (підписана 31 травня 1991 року);

Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти та науки (підписана 4 квітня 1995 року); [36]

Угода про співробітництво у справі повернення культурних цінностей, що потрапили під час Другої світової війни та в наступні роки на територію іншої країни (підписана 4 травня 1995 року).

Таким чином, українсько-угорські відносини створили всі необхідні політично-правові умови для забезпечення того, щоб національні меншини обох країн відчували себе захищеними. З одного боку, нацменшини мають можливість підтримувати тісні зв'язки зі своєю материнською нацією, з іншого – вони забезпечені в країні проживання всіма можливостями для розвитку своїх культурних, освітніх та національних потреб. Однак для реалізації цього важливо, щоб як Україна, так і Угорщина суворо дотримувалися взятих на себе зобов'язань у цій сфері.

Захист прав угорських національних меншин, які проживають за кордоном, є сталою складовою національної політики Угорщини і не зазнала змін протягом останніх тридцяти років. Незалежно від зміни урядових коаліцій у Державних зборах, усі політичні сили, які прийшли до влади в Угорщині, віддавали перевагу цьому напрямку політики. Особливу увагу Будапешт приділяє питанням освіти рідною мовою серед угорських національних меншин. [37]

У грудні 1991 року, прем'єр-міністр Угорщини Йозеф Анталл та Президент України Леонід Кравчук підписали у Києві Договір про основи добросусідства та

співробітництва між Угорською Республікою та Україною. Цей документ став фундаментальною основою для визначення ключових зобов'язань обох держав, зокрема, відсутності територіальних претензій та гарантій захисту прав меншин. Стаття 17 цього договору підкреслює переконання сторін у необхідності захисту етнічної, культурної, мовної і релігійної самобутності національних меншин відповідно до «Паризької Хартії для нової Європи» та інших документів Наради з безпеки і співробітництва в Європі. Сторони зобов'язуються до вжиття необхідних заходів, в тому числі і спільних, для виконання цих зобов'язань у відповідності з підписаною 31 травня 1991 року «Декларацією про принципи співробітництва Української РСР і Угорської Республіки по забезпеченню прав національних меншостей» та відповідним Протоколом до неї. Вище було детально описано ці документи і їх значення для українсько-угорських відносин.

Забезпечення прав і свобод національних та етнічних меншин в Україні гарантоване на конституційному рівні. Конституція України в статті 11 визначає етнонаціональну структуру українського суспільства, до якої входять українська нація, корінні народи та національні меншини. Визнавши корінні народи та національні меншини як окремі суб'єкти політико-правових відносин, Конституція покладає на державу обов'язок сприяти розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності. Хоча українська мова має статус державної, Конституція також гарантує вільний розвиток, використання і захист інших мов національних меншин України. Конституція проголошує рівність громадянських прав і свобод незалежно від етнічного походження, мовних чи інших ознак, а також право громадян на свободу об'єднання у громадські організації для захисту своїх прав і свобод та задоволення культурних та інших інтересів. [38]

25 червня 1992 року Верховна Рада України ухвалила Закон "Про національні меншини в Україні". Згідно з цим законом, Україна гарантує громадянам незалежно від їх національного походження рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, а також підтримує розвиток національної самосвідомості та самовиявлення. Всі громадяни України

користуються захистом держави на рівних підставах. При забезпеченні прав осіб, які належать до національних меншин, держава виходить з принципу, що вони є невід'ємною частиною загальновизнаних прав людини. Стаття 3 цього закону визначає, що до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, але мають почуття національного самоусвідомлення та спільності.

Захист прав національних меншин в Україні регулюється рядом законодавчих актів, таких як Закони України "Про мови в Українській РСР", "Про освіту", "Про друковані засоби масової інформації в Україні", "Про свободу совісті та релігійні організації", "Про місцеве самоврядування в Україні" та інші. Однак існує думка, що у практичному аспекті ці нормативно-правові документи часто ігноруються, особливо коли йдеться про політичні інтереси. [39]

Петро Порошенко, ведучи передвиборну кампанію 2018 року під гаслом "Армія. Мова. Віра", зосереджував увагу на підтримці електорату в Західній Україні, оскільки в інших регіонах країни його підтримка була слабкішою. Особлива увага приділялася мовному питанню, демонструючи готовність влади змусити всіх громадян України говорити українською. У цьому контексті був прийнятий Закон "Про освіту", який, згідно зі статтею 7, гарантував особам, які належать до національних меншин України, право на навчання мовою відповідної національної меншини на рівні дошкільної та початкової освіти. Проте це право не поширювалося на класи з навчанням українською мовою.

Це означало, що з п'ятого класу діти в угорських школах Закарпаття повинні переходити на навчання українською мовою. Це стало зміною у порівнянні з часами, коли регіон перебував під владою Чехословаччини, був окупований Німеччиною, а також був частиною СРСР, коли угорська національна меншина мала можливість отримувати середню освіту рідною мовою протягом понад 25 років незалежності України. Зміни, внесені під час правління П. Порошенка, обмежили цю можливість.

Введення цих змін відбулося без консультацій з лідерами громадських організацій, які представляють інтереси угорської національної меншини, не

враховувалося, як влада забезпечить функціонування цих шкіл, звідки взяти достатню кількість україномовних викладачів та як створити умови для їх роботи в угорськомовному середовищі. Також не були враховані можливі міжнародні наслідки для України та вплив на українсько-угорські стосунки, в тому числі з урахуванням міжнародних зобов'язань країни.

Верховна Рада України, діючи в рамках своїх повноважень, у вересні 2017 року ухвалила новий Закон "Про освіту", який спричинив суперечності з міжнародними зобов'язаннями України, згідно зі статтею 19 пунктом 2 Закону України "Про міжнародні договори України". Зазначена стаття вказує на застосування правил міжнародного договору, якщо це суперечить національному законодавству. Згідно зі статтею 7 цього закону, особам національних меншин України було гарантовано право на навчання рідною мовою в дошкільних та початкових навчальних закладах, що викликало обурення з боку Угорщини. Угорські урядовці та політики вважали це нововведення спробою асиміляції угорської національної меншини і обмеженням прав на вільне володіння рідною мовою. У відповідь Міністр закордонних справ Угорщини П. Сіярто заявив про намір блокувати євроінтеграційні кроки України. [40]

Ця ситуація викликала широке обговорення в угорських ЗМІ, де було опубліковано значну кількість статей, що критикували закон, особливо щодо мовної статті. Угорські масмедіа активно висвітлювали проблеми, пов'язані з загостренням двосторонніх стосунків між Україною та Угорщиною через прийняття цього закону, зосереджуючись на тому, як це впливає на права угорської національної меншини в Україні.

Дослідження угорських масмедіа щодо українського Закону "Про освіту" проводилося на основі аналізу публікацій з 6 по 29 вересня 2017 року у таких виданнях, як 24.hu, 444.hu, 888.hu, alfahir.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu, origo.hu, zoom.hu. Кількість статей на кожному порталі варіювалася від 11 до 30, з особливим акцентом на статтю 7 цього закону. Ця тема викликала великий інтерес у Угорщині, оскільки вона розглядалася як спроба обмеження прав

угорців Закарпаття на навчання рідною мовою. Це питання об'єднало як ліві, так і праві політичні сили в Угорщині у їх різких оцінках ситуації.

Більшість публікацій мали інформаційний характер і не відзначалися глибоким аналізом, за винятком декількох видань. Зокрема, було відзначено, що критичні матеріали не згадували, чому саме після 2014 року українці прийшли до гасла "не існує нації без мови" та як російська агресія спонукала їх до рішучих дій із захисту української мови. [41]

З 6 вересня 2017 року угорські ЗМІ почали висвітлювати цю тему, а 7 вересня з'явилися повідомлення про одностайне засудження українського закону угорськими політичними партіями. На наступний день масмедіа повідомили про заяву міністра закордонних справ Угорщини Петера Сіярто про те, що Україна "нанесла удар Угорщині в спину". 10 вересня 2017 року партія Йоббік закликала опозиційні сили до протестів проти дій української влади. Того ж дня стало відомо про заяву Сіярто про намір Угорщини не підтримувати важливі для України рішення на міжнародних форумах. 11 вересня 2017 року український міністр закордонних справ Павло Клімкін заявив про намір України поважати мовні права національних меншин.

РОЗДІЛ 3: НОВІ ФОРМИ ЖУРНАЛІСТИКИ В УГОРЩИНІ

3.1 Новітні підходи до журналістики в Угорщині: використання Інтернету, блогів та Твіттера.

Історія розвитку засобів масової інформації стартувала понад 320 років тому з першої друкованої газети і, завдяки Інтернету, вирісла до глобального масштабу з мільйонами користувачів. Цей процес є безперервним і динамічним. Особливо цікавим є розгляд історії і розвитку електронних медіа в Угорщині, а також їхнього сучасного стану.

Революція в ЗМІ була зумовлена появою аудіовізуальних медіа - радіо і телебачення, що ввели в передачу інформації звук і зображення. Вони відрізнялися від друкованих ЗМІ, які спочатку були створені для розповсюдження інформації, пропонуючи новий спосіб комунікації.

Протягом 320 років існування, друковані ЗМІ були доповнені аудіовізуальними. За наступні 65 років сформувалася стабільна структура масових медіа, яка включала друковані (газети та журнали) та аудіовізуальні (радіо і телебачення) ЗМІ. Обидва типи функціонували незалежно, але взаємодоповнюючи один одного, створюючи міцну систему, яка здавалася незмінною, незважаючи на появу нових видань та телерадіопрограм.

У контексті швидкоплинної глобалізації і змін, людство в середині 80-х років XX століття стало свідком народження нового виду ЗМІ. Це не просто нові видання чи радіотелепрограми, а цілковито новий вид масової інформації, який здобув поширення у 1985 році в США та у грудні 1992 року в Угорщині. Цей новий вид ЗМІ одразу з'явився у трьох форматах:

1. Інформаційно-пошукові системи;
2. мережеві версії друкованих видань;
3. мережеві газети та журнали.

Протягом кількох років, мережеві ЗМІ в типологічному аспекті досягли стабільності, і здавалося, що функціональних змін не очікується. Однак, приблизно до 2000-2001 років, відбулися значущі зміни з появою радіо та телебачення в інтернеті. До цього моменту, такі інновації здавалися

неможливими, але прогрес у високих технологіях зробив їх реальністю, спричинивши мультимедійну революцію. Цифрові технології не лише дозволили створювати високоякісний контент, але й сформували нове медіа-середовище для ЗМІ. Вперше всі види ЗМІ були інтегровані в інтернет, як у формі онлайн-версій, так і у вигляді чисто мережевих публікацій. Це викликало відчуття, що інтернет-журналістика – це просто нова форма подачі інформації, яка не впливає на її зміст. Однак, це було неправдою, оскільки способи передачі, форми втілення та сприйняття інформації в інтернеті відрізнялися в психологічному, лінгвістичному та соціальному аспектах. Незважаючи на це, через 15 років існування мережевих електронних ЗМІ, спостерігалася стабілізація.[42]

Період 2001-2005 років приніс значні зміни в глобальну систему WWW. Вже в 2000-2001 роках почалися пошуки нових напрямків розвитку Інтернету, а саме його бізнес-моделі. При цьому, за короткий час до цього, були створені нові сервіси, значимість яких на той час ще не була очевидною.

У 1996 році двоє аспірантів Стенфордського університету, Ларрі Пейдж та Сергій Брін, заснували Google. Їхньою метою було розробити ефективну технологію пошуку інформації за допомогою аналізу «зворотних посилань». Назва компанії, що означає велику кількість (одиниця зі ста нулями), була обрана для підкреслення мети створення нескінченно великої бази даних. Продовжувались роботи з удосконалення технології, що призвело до створення величезної пошукової бази, а також пошуку інвестицій і відкриття власного сервера.

У 1999 році обсяг оброблюваних Google запитів досяг 500 тисяч на день, що принесло компанії світове визнання, а також визнання від журналу Time як однієї з десяти кращих кібернетичних технологій року. До 2001 року Google вже опрацьовував понад 100 мільйонів запитів щодня, почавши надавати безкоштовні пошукові послуги школам, університетам та іншим навчальним установам по всьому світу. [43]

У серпні 1999 року у Сан-Франциско було створено Blogger, перший простий і безкоштовний вебсайт, який дозволяв кожному користувачеві

публікувати інформацію про себе. Люди почали викладати свої щоденники, включаючи особисті дані, думки про актуальні події, свої погляди, іноді доповнюючи це фотографіями. Цьому явищу спочатку не надавали великого значення. Однак 11 вересня 2001 року, в день терактів на Всесвітньому торговому центрі в Нью-Йорку, блогери перетворилися на важливе джерело інформації для офіційних ЗМІ. Нью-йоркські автори інтернет-щоденників вели звіти з місця подій, описуючи те, що відбувалося, публікуючи фотографії, свідчення очевидців і чутки. Жодна світова телекомпанія не змогла зібрати такий обсяг інформації, збираючи її безпосередньо з місця подій з різних точок зору та в реальному часі. На цій основі почали створюватися нові, більш розвинені сервіси.

В кінці 2002 року була запущена перша пошукова система для блогів, що стало частиною технологічних вдосконалень. З 2003 року в США, а згодом і в інших країнах, блоги почали активно використовуватися в політичних кампаніях. Це поєднання соціально-політичного інтересу з технологічним прогресом спонукало до зростання особистого інтересу звичайних громадян до самопрезентації. Кількість блогів різко збільшилася, почали з'являтися спільнотні блоги, а комунікація між ними вдосконалювалася, що призвело до створення нового середовища, відомого як блогосфера.

У березні 2000 року в Лондоні група ентузіастів створила «Нупедію», безкоштовний енциклопедичний мережевий проєкт, що поклав початок ще більш амбітній ідеї - створенню всесвітньої енциклопедії на добровільних засадах. Цей новий проєкт, Вікіпедія, був запущений 15 січня 2001 року Ларрі Сенгером і Джиммі Вейлзом. Спочатку ця ідея здавалася незвичайною, оскільки кожен міг створювати та редагувати статті. Вже через місяць у Вікіпедії було 600 статей, а через рік - 20 000.

У 2001 році Кріс ДеВульф і Том Андерсон, співробітники різних інтернет-компаній, об'єднали свої зусилля та до середини 2003 року створили компанію MySpace і запустили сайт MySpace.com. Проєкт мав на меті об'єднати різноманітні сервіси в одному місці, надаючи користувачам можливість спілкуватися в чатах, обмінюватися фотографіями, музикою, відео, публікувати

статті і замітки, а також організовувати клуби за інтересами. Назва «MySpace» відображала головну ідею - створення «власного простору» для користувачів. Поняття Web 2.0, що часто використовувалося в рекламі та дослідженнях, було визначено Тімом О'Рейлі наступним чином:

1. Активна участь користувачів у створенні та пошуку інформації, спрощення комунікації між ними.
2. Безкоштовне надання користувачам різноманітних послуг, а також поступове введення оплати за інформацію, надану користувачами з власної ініціативи.

Вперше для розробників сайтів стало можливим залежати не від інвесторів, спонсорів чи рекламодавців, а від якості власної роботи. Це явище стало переворотом у традиційній капіталістичній моделі, де гроші приходили самі завдяки великій кількості відвідувачів сайту, що приваблювало рекламодавців. [44]

Ось що ми маємо в період з 2005 по 2010 роки:

1. Google став світовим лідером серед пошукових систем, обробляючи більше 40 мільярдів запитів на місяць і індексуючи понад 8 мільярдів вебсторінок. Google пропонує послуги на 186 мовах і випустив безліч сервісів, таких як Gmail, Google Talk, Google Maps. Google перетворився з сервісу на найбільшу платформу з десятками сервісів та новітніми технологіями пошуку інформації.

2. Вікіпедія. Незважаючи на критику, до березня 2006 року кількість статей у Вікіпедії досягла 1 мільйона, а до 2010 року - понад 15 мільйонів. З 325 мільйонами користувачів, Вікіпедія вважається одним з найбільш відвідуваних сайтів у світі.

3. MySpace став найпопулярнішим сайтом у США і шостим у світі серед англomовних сайтів, швидко розвиваючись завдяки наданню різноманітних послуг. За два роки після свого створення в 2003 році, кількість користувачів зросла більш ніж у 30 разів, а трафік у 2005 році збільшився на 4300%. На 2010

рік на сайті було зареєстровано понад 200 мільйонів користувачів, щоденно генеруючи 65 мільярдів сторінок.

Блогосфера продовжила свій успішний розвиток, технологічно вдосконалюючись і стаючи частиною повсякденного життя мільйонів людей. Станом на вересень 2009 року, у світі нараховувалося близько 140 мільйонів блогів, що включали як особисті, так і спільнотні блоги. Незважаючи на те, що активно використовується лише чверть з них, цей показник залишається вражаючим і продовжує зростати. Блоги, які з'явилися ще в період Web-1.0, трансформувалися в нову технологію відповідно до стандартів Web-2.0. Після 2005 року, коли принципи Web-2.0 були визначені, з'явилися нові сайти, які зміцнили вже існуючу систему, підтвердивши її ефективність. Одним з таких прикладів є YouTube, який швидко став найдинамічнішим сайтом в інтернеті, зі сховищем мільйонів відеороликів, які завантажуються користувачами щодня. У 2006 році Google придбав YouTube за 1,65 мільярда доларів, і відтоді сайт став третім у світі за кількістю відвідувачів, з понад мільярдом переглядів щодня.

Блогосфера також стала домом для «щоденних газет» та «щоденних журналів», які, в залежності від особистості редактора-видавця, здобувають значний суспільний інтерес та популярність серед читачів. Хоча одна людина не може замінити цілий творчий колектив, це і не обов'язково. Важливим є мати хороший смак та здійснювати якісну роботу по відборі тем, новин та інформації. Таким чином, талановитий редактор мережевого ЗМІ може конкурувати з найбільшими професійними виданнями, використовуючи досягнення світової журналістики.

Протягом століть обсяг інформації зростав експоненційно, відображаючи темпи розвитку науки, культури, суспільства і, важливо, демографічне зростання населення планети. Однак, вперше в історії, зі зміною демографічного зростання, структура населення і інформації також зазнали змін, що суттєво вплинуло на ЗМІ. Нині доступ до інформації став масовим, і звичайний користувач отримав рівний доступ до інформації, як і медіа-магнати.

Існувала думка про новий тип людини - homoinformation (homoinformatikus), однак людство завжди прагнуло до інформації, намагаючись отримувати її все швидше і в більших обсягах. Зміна полягає не тільки у зростанні інформаційних потоків, але й у їх непередбачуваності і складності каталогізації. [45]

Високі технології вплинули на людину, змінюючи її. Друковані ЗМІ звузили сприйняття світу, надаючи оброблену інформацію. Аудіовізуальні ЗМІ вводили готові звукові та відеообрази. Мережеві ЗМІ пішли далі, пропонуючи готові форми для всього потрібного, включаючи текст, ілюстрації, енциклопедії, новини та багато іншого. Це сприяло розвитку суспільства споживання, де людина втрачає здатність до творчості та пошуку.

Таким чином, ЗМІ повинні розробити нову стратегію для адаптації у світі, що швидко змінюється під впливом високих технологій, з врахуванням змін в індивідуальному сприйнятті інформації та впливу на суспільство.

Перейдемо до аналізу сучасного стану електронних ЗМІ в Угорщині, починаючи з радіо. Угорське радіо, відоме на міжнародному рівні як радіо Будапешт, здебільшого фінансується за рахунок державної підтримки засобів масової інформації та Фонду з управління активами (Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő), урядової організації, створеної в 2011 році. Угорське радіо, разом з іншими громадськими мовниками, об'єднали в єдину організацію Duna Médiaszolgáltató з 1 липня 2015 року.

Угорське радіо, зі штаб-квартирою в Будапешті та регіональними відділеннями, відповідає за суспільне мовлення по всій країні. Воно підтримує дев'ять регіональних студій та виробляє три основних угорськомовних радіоканали: Kosút, Petőfi, і Bártok, що охоплюють весь спектр радіо громадського обслуговування, а також четвертий канал MR4, орієнтований на національні меншини країни.

Kosút Rádió, названий на честь Лайоша Кошута, лідера революції 1848 року, є флагманським каналом Угорського радіо. Заснований у 1925 році, цей

канал щодня залучає більше 3 мільйонів слухачів і спеціалізується на трансляції новин, включаючи інтерв'ю, дискусії та інші програми.

Petőfi Rádió, названа на честь поета Шандора Петефі, учасника революції 1848 року, орієнтована на молоде покоління і транслює сучасну музику.

Bartók Rádió, назване на честь знаменитого композитора Бели Бартока, спеціалізується на класичній музиці. Станція відтворює висококультурні програми, включаючи оркестрову та оперну музику. Хоча її аудиторія обмежена лише кількома тисячами слухачів, пропозиції щодо закриття Rádió Bartók висувалися кілька разів, однак такі ідеї не були реалізовані.

Nemzetiségi Adások — цей канал радіо транслює програми на мовах національних меншин Угорщини, відображаючи культурне різноманіття країни. [46]

Parlamenti Adások — цей канал зосереджений на діяльності Державних зборів Угорщини. Він надає можливість депутатам та парламентським оглядачам висловлювати свої думки та інформувати громадськість.

Dánkó Rádió, яке носить ім'я Іштвана Данко, угорського скрипаля та композитора циганського походження, транслює регіональний контент по всій Угорщині. Станція відтворює народну музику, оперети та шоу-програми. Ця радіостанція доступна цілодобово в Інтернеті та FM-діапазоні.

Угорщина також має численні приватні радіостанції, що мовлять у FM-діапазоні як у Будапешті, так і в інших регіонах країни.

Що стосується угорського телебачення, його історія почалася в 1936 році з перших експериментів у готелі "Геллерт" у Будапешті. Тестове мовлення розпочалося у 1954 році, включаючи трансляції відеозаписів та фоторядів. З 23 лютого 1957 року тестове мовлення стало регулярним, а вже 1 травня 1957 року, у День весни і праці, розпочалося регулярне телемовлення. 2 липня 1957 року був випущений перший випуск новин - програма "Híradó". 18 серпня Угорське телебачення об'єдналося з Угорським радіо у корпорацію "Угорське радіотелебачення" (Magyar Rádió és Televízió, MRT), яка пізніше стала частиною міжнародної організації "Інтербачення", до складу якої спочатку увійшли ЧС

СР, НДР, Угорщина та Польща.

З переходом до нового уряду в кінці 1980-х років, Угорщина зазнала значного зростання в розвитку Інтернету. Обладнання для мережі, яке раніше було заборонене СОСОМ, стало доступним після 1991 року, коли список заборон було скасовано. Програма ELLA була популярним засобом для обміну повідомленнями в той період. У 1990 році відбувся важливий крок у міжнародному інтегруванні, коли Угорщина підключилася до мереж EARN-BITNET та EUnet через Відень, забезпечивши таким чином повноцінний доступ до Інтернету. Водночас у країні була розгорнута основна мережа HBONE, використовуючи IP-технологію для з'єднання міських мереж, особливо у столиці та великих регіональних центрах. У 1991 році було створено асоціацію HUNGARNET, яка з того часу активно розвивала міжнародні відносини у сфері наукових мереж. 1992 рік ознаменувався появою перших угорських WWW-ресурсів. З цього моменту використання Інтернету перейшло від простого обміну файлами до активного «серфінгу» – пошуку та завантаження інформації через гіперпосилання. У 1993 році був запущений перший угорський WWW-сервер, www.fsz.bme.hu. HUNGARNET-NIIF став засновником європейської науково-дослідницької мережі DANTE, спрямованої на розробку передових мережевих технологій у Європі. 1995 рік став віхою у розвитку Інтернету в Угорщині, оскільки розпочалася лібералізація телекомунікацій, що дало доступ до Інтернету широкому колу користувачів. З того часу інтернет-пейзаж країни почав розвиватися в двох напрямках: державно підтримуваний HBONE продовжував своє розширення, а приватні компанії почали надавати інтернет-послуги, використовуючи власні чи орендовані мережі.

HBONE, основна магістральна мережа Угорщини, стала ключовим елементом в розвитку інтернет-інфраструктури країни, особливо у контексті глобального прагнення до підвищення пропускної спроможності інтернет-з'єднань як у Європі, так і в Америці. Угорщина приєдналася до міжнародних зусиль, зосередившись на державному фінансуванні цих ініціатив. [47]

У 1996 році HBONE досягла міжнародної пропускної спроможності 2 Мбіт/с. До 1998 року ця цифра зросла до 10 + 5 Мбіт/с для європейських з'єднань, з аналогічною пропускною здатністю внутрішньої магістральної мережі. У 2000 році міжнародна пропускна здатність сягнула 68 Мбіт/с, а потім зросла до 155 і 78 Мбіт/с, і навіть до 310 і 155 Мбіт/с у 2001 році. Внутрішня магістральна мережа була розширена до 155 Мбіт/с, з загальною потужністю 3,5 Гбіт/с.

HBONE активно брала участь у проєкті NIIF-HUNGARNET, що підтримувався Європейським Союзом і був частиною міжнародного консорціуму NREN, націленим на реалізацію проєкту GEANT. У 2002 році підключення до GEANT з пропускною здатністю 2,5 Гбіт/с забезпечило величезне збільшення міжнародної пропускної спроможності для вітчизняних користувачів, а також для внутрішньої магістральної мережі.

HBONE включає в себе як основні провінційні та Будапештські лінії, так і міжнародні з'єднання, кожне з пропускною здатністю 10 Гбіт/с. Інші з'єднання мережі зазвичай мають пропускну здатність 1 Гбіт/с, хоча в магістральній мережі також присутні лінії з меншою швидкістю. Для передачі сигналів переважно використовувалися орендовані лінії від постачальників телекомунікаційних послуг, при цьому невелика частина підключена до академічних установ за допомогою власної інфраструктури, такої як оптичні волокна та мікрохвильове обладнання. Гігабітні провінційні та міжнародні з'єднання базуються на передовій технології DWDM, яку вітчизняні телекомунікаційні оператори вперше застосували для задоволення потреб HBONE в Угорщині.

Станом на серпень 2020 року, Угорщина демонструвала значний прогрес у сфері інтернет-інфраструктури, посідаючи лідируючі позиції в Європейському Союзі. Це відображалось у її високій позиції у мережевому стовпі Індексу Економіки та Суспільства Цифровізації (DESI), де Угорщина зайняла 7-ме місце в 2020 році, піднявшись на дев'ять позицій порівняно з попереднім роком і перевершивши середній рівень своїх конкурентів у Вишеградській групі.

Угорщина також зайняла третє місце в ЄС за готовністю до впровадження 5G, з швидкостями завантаження в Інтернеті не менше 100 мегабіт на секунду.

Однак, за рівнем використання Інтернет-послуг країна займала 14-е місце серед країн-членів ЄС, піднявшись на п'ять позицій з 2019 року.

Найважливішою віхою для Угорщини стало її лідерство в ЄС у використанні соціальних медіа, де 86% населення країни є активними користувачами. Особливо помітним став ріст використання Інтернет-дзвінків, що дозволило країні зайняти третє місце в ЄС за цим показником у 2020 році.

Тим не менш, Угорщина відставала у деяких інших областях цифровізації. Зокрема, країна посідала 26-те місце за рівнем корпоративної інтеграції цифрових технологій та 24-те місце за рівнем цифрових навичок робочої сили та розвитку електронного уряду.

Окремо варто згадати про Facebook як одну з найпопулярніших платформ соціальних медіа в Угорщині в 2019 році. Facebook є значущим ресурсом для бізнесу для досягнення цільових аудиторій, оскільки об'єднує користувачів різних вікових категорій та соціальних груп. Аналіз даних про користувачів Facebook у 2019 році в Угорщині допомагає зрозуміти, як країна взаємодіє з цифровими технологіями та соціальними медіа.

Аналіз статистики використання соціальних медіа в Угорщині на 2019 рік відкриває цікаві тенденції та патерни поведінки користувачів.

****Facebook**:**

- 56,8% населення Угорщини (близько 5,474,000 людей) використовують Facebook.

- Серед користувачів Facebook 53,3% становлять жінки, а 46,7% - чоловіки.

- Вікові тенденції показують, що до 45 років спостерігається приблизно рівномірний розподіл між жінками та чоловіками, але після 45 років кількість жіночих користувачів збільшується, особливо у віковій групі 55-64 років. [48]

****Messenger**:**

- Messenger використовують близько 4,399,000 осіб в Угорщині, що становить приблизно 45% населення.

- Жінки становлять 53,4% користувачів Messenger, з найбільшою кількістю у віковій групі 25-34 років (1,090,000 користувачів).

- Вікова група 45–54 років показує найбільшу різницю між чоловіками та жінками.

****Instagram**:**

- 1,932,000 осіб в Угорщині користуються Instagram, що становить 20,1% населення.

- Серед користувачів Instagram 54,3% - жінки і 45,7% - чоловіки.

- Instagram більше орієнтований на молодь, з високим охопленням у віковій групі 18-24 років (650,000 користувачів).

- З 2017 року кількість користувачів Instagram зросла на 732,000 осіб, що свідчить про зростання популярності цієї мережі.

****LinkedIn**:**

- LinkedIn є зростаючою та перспективною соціальною медіаплатформою в Угорщині, особливо серед бізнес-користувачів.

Ці дані свідчать про те, що соціальні медіа в Угорщині використовуються різноманітною аудиторією з різними віковими, гендерними та професійними характеристиками. Бізнес, який планує використовувати соціальні медіа для досягнення своєї цільової аудиторії, повинен враховувати ці різноманітні демографічні особливості.

Facebook угорської медійної стратегії, який сприяє побудові бренду Угорщини у світі, відіграє важливу роль. Ця платформа забезпечує широке охоплення аудиторії та ефективне поширення контенту.

Основним інтернет-новинним порталом в Угорщині є Index. Заснований у 1999 році, Index здобув визнання як один з найвідвідуваніших порталів у країні, із середньомісячною аудиторією близько 35 мільйонів відвідувачів. Портал користується популярністю не тільки в Угорщині, а й за її межами, особливо у Великобританії, Німеччині, США та Румунії.

Index, як і його попередник Internetto.hu, зіграли ключову роль у трансформації угорського інтернет-простору. Internetto.hu, запущений у 1995 році Андрашем Ніро, сприяв зміні сприйняття Інтернету в Угорщині, від

"демонічного простору" до мейнстримового медіа. Саме цей портал став читати впливова еліта країни, топ-100 000, як це висловив один із засновників.

У 1999 році, після закриття Internetto.hu через його некомерційний характер, був створений Index. Цей новий портал мав на меті стати комерційно успішним, проте продовжував підтримувати демократичну публічну сферу в країні. Журналісти різних політичних спрямувань визнають, що регулярно читають Index, що свідчить про його значний вплив у медійному просторі Угорщини.

Index, важливий інтернет-портал новин в Угорщині, заснований у 1999 році, відомий своїм підходом до надання неупереджених новин та політичної незаангажованості. Цей портал свідомо відмовився від традиційного поділу медіа на правих і лівих, прагнучи до демократизації публічної сфери та надання суспільству більш автономної комунікаційної системи. Петер Уй, один із засновників порталу, підкреслює незалежність Index від політичних та економічних впливів, хоча і визнає наявність певних компромісів.

У 2002 році, під час рецесії в інтернет-сфері, Index був куплений компанією «Уолліс» (Wallis), яка спеціалізується на реабілітації підприємств-банкрутів. У 2007 році портал придбав інвестор Криштоф Нобіліш, і з того часу Index стабільно відвідує понад 400 тисяч читачів щодня.

Index вирізняється своєю унікальною сумішшю розслідувальної журналістики та бульварних новин, займаючи спеціальну нішу на угорському медіаринку. Одна з особливостей порталу полягає в тому, що він був створений разом з читачами, при цьому багато з авторів вийшли з самої читацької спільноти. Ця традиція спільного створення контенту з читачами, почата ще з часів Internetto.hu, зберігається й досі.

Internetto.hu та Index відіграли ключову роль у розвитку громадянської журналістики в Угорщині. Їхній підхід до аналізу подій, що цікаві авторам, та залучення читачів до створення контенту, змінив сприйняття журналістики в країні, відкривши двері для суб'єктивності та взаємодії між читачами та авторами. Index, важливий інтернет-портал новин в Угорщині, заснований у 1999

році, відомий своїм підходом до надання неупереджених новин та політичної незаангажованості. Цей портал свідомо відмовився від традиційного поділу медіа на правих і лівих, прагнучи до демократизації публічної сфери та надання суспільству більш автономної комунікаційної системи. Петер Уй, один із засновників portalу, підкреслює незалежність Index від політичних та економічних впливів, хоча і визнає наявність певних компромісів.

У 2002 році, під час рецесії в інтернет-сфері, Index був куплений компанією «Уолліс» (Wallis), яка спеціалізується на реабілітації підприємств-банкрутів. У 2007 році портал придбав інвестор Криштоф Нобіліш, і з того часу Index стабільно відвідує понад 400 тисяч читачів щодня. [49]

Index вирізняється своєю унікальною сумішню розслідувальної журналістики та бульварних новин, займаючи спеціальну нішу на угорському медіаринку. Одна з особливостей portalу полягає в тому, що він був створений разом з читачами, при цьому багато з авторів вийшли з самої читацької спільноти. Ця традиція спільного створення контенту з читачами, почата ще з часів Internetto.hu, зберігається й досі.

Internetto.hu та Index відіграли ключову роль у розвитку громадянської журналістики в Угорщині. Їхній підхід до аналізу подій, що цікаві авторам, та залучення читачів до створення контенту, змінив сприйняття журналістики в країні, відкривши двері для суб'єктивності та взаємодії між читачами та авторами.

Index, важливий інтернет-portal новин в Угорщині, заснований у 1999 році, відомий своїм підходом до надання неупереджених новин та політичної незаангажованості. Цей портал свідомо відмовився від традиційного поділу медіа на правих і лівих, прагнучи до демократизації публічної сфери та надання суспільству більш автономної комунікаційної системи. Петер Уй, один із засновників portalу, підкреслює незалежність Index від політичних та економічних впливів, хоча і визнає наявність певних компромісів.

У 2002 році, під час рецесії в інтернет-сфері, Index був куплений компанією «Уолліс» (Wallis), яка спеціалізується на реабілітації підприємств-банкрутів. У

2007 році портал придбав інвестор Криштоф Нобіліш, і з того часу Index стабільно відвідує понад 400 тисяч читачів щодня.

Index вирізняється своєю унікальною сумішню розслідувальної журналістики та бульварних новин, займаючи спеціальну нішу на угорському медіаринку. Одна з особливостей порталу полягає в тому, що він був створений разом з читачами, при цьому багато з авторів вийшли з самої читацької спільноти. Ця традиція спільного створення контенту з читачами, почата ще з часів Internetto.hu, зберігається й досі.

Internetto.hu та Index відіграли ключову роль у розвитку громадянської журналістики в Угорщині. Їхній підхід до аналізу подій, що цікаві авторам, та залучення читачів до створення контенту, змінив сприйняття журналістики в країні, відкривши двері для суб'єктивності та взаємодії між читачами та авторами.

Index, який спочатку був започаткований як інтернет-портал, взяв на себе подвійну роль – як спостерігача за діями офіційної влади, так і висвітлювача таблоїдних новин. Це стратегічне рішення було спрямоване на приваблення ширшого кола аудиторії. З часом унікальний стиль Index поширився і на друковані видання, впливаючи на загальний ландшафт угорських медіа.

У 2020 році в Index відбулися значні зміни. Міклош Васілі придбав 50-відсоткову частку групи Indamedia Group, що включає в себе Indamedia Sales Kft, яка розміщує рекламу на Index.hu. Васілі має досвід роботи в інших медійних компаніях, таких як Echo TV та TV2.

У червні 2020 року індикатор свободи преси для Index змінився з "незалежного" на "в небезпеці". Це викликало занепокоєння щодо можливого втручання в редакційну політику порталу. За пропозицією співзасновника Габора Геренія, редакційну та публіцистичну роботу порталу було запропоновано передати в незалежні руки. [50]

Конфлікт в Index загострився в липні 2020 року, коли голова правління Ласло Бодолай ініціював звільнення головного редактора Саболяча Дулла. Редакція порталу одностайно виступила проти цього рішення, вважаючи його

втручанням у редакційну незалежність. В результаті масового звільнення журналістів та високопосадовців редакції, ситуація на Index ускладнилася.

Ці події викликали значний суспільний резонанс. 24 липня 2020 року відбувся масовий протест на захист вільної преси, організований опозиційними політичними силами, зокрема ліберальною партією Momentum та націоналістичною партією Jobbik. Протестувальники пройшли від редакції Index вздовж Дунаю до офіційної резиденції прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана у Замку Буда, виступаючи на підтримку свободи слова та незалежності ЗМІ.

Ситуація навколо Index, одного з провідних інтернет-порталів новин в Угорщині, у 2020 році була дуже напруженою. Журналіст Тамаш Фабіян вказав на тиск, який відчували працівники порталу з боку власників, близьких до політичної партії Фідес. За його словами, вони зазнавали тиску щодо змісту публікацій, що мали відповідати визначеним політичним рамкам.

Після зміни власності та звільнення головного редактора Сабольча Дулла, багато журналістів Index подали у відставку, що спричинило значне обурення в угорському суспільстві та масові протести на захист свободи преси. Ситуація отримала широкий розголос не тільки в Угорщині, але й за її межами. Партія Фідес відповіла на міжнародні звинувачення, стверджуючи, що бізнес-рішення приватної компанії не пов'язані з діяльністю уряду.

Водночас, nCore, один з найбільших угорських торрент-сайтів, був заснований у 2005 році як Endless і згодом зазнав низку змін та розвитку. Цей сайт, що має понад 670 тисяч зареєстрованих користувачів, пропонує контент як угорською, так і англійською мовами. Реєстрація на сайті відбувається лише за запрошенням. nCore також стикається з певними викликами, включаючи спроби шахрайства, коли злочинці використовували вразливості сайту для перенаправлення користувачів на фальшиві веб-сторінки.

Freemail є важливим елементом угорського інтернет-простору, що надає безкоштовні послуги електронної пошти. Заснований у 1996 році культурним і

комунікаційним центром СЗ Фонду Сороса, цей сервіс був запущений 2 жовтня 1997 року з метою сприяння розвитку та розповсюдження Інтернету в Угорщині.

На 2014 рік на Freemail було зареєстровано 3,74 мільйона активних поштових скриньок і щодня відвідували його 550 000 користувачів. В 1999 році Freemail приєднався до порталу Ориго, а з 2003 року його функціонуванням займається Magyar Telekom Plc., включивши його до портфоліо T-Online. Розробкою контенту продовжує займатися фонд СЗ.

Freemail пропонує ряд функцій, які роблять його зручним для користувачів:

- 10 Гб пам'яті для зберігання (раніше був 1 Гб);
- Налаштована фільтрація пошти, фільтрування спаму та вірусів;
- Доступ до WAP, чату та адресної книги;
- Обмеження розміру файлу для вкладень до 5 Мб, з загальним лімітом вкладених повідомлень до 10 Мб;
- Можливість пересилання файлів до 1 Гб через зону зберігання, доступну на обмежений період часу. [51]

Freemail також забезпечує доступ через стандартні веб-браузери, програми електронної пошти та має автономний комутований доступ, підтримуваний T-Home. Сервіс включає спрощений інтерфейс, призначений для незрячих та людей з поганим зором. Ці функції роблять Freemail зручним та доступним сервісом для широкого кола користувачів.

Freemail, популярний угорський сервіс електронної пошти, займає важливе місце на ринку інтернет-сервісів країни. За даними станом на березень 2015 року, сайт щомісяця відвідували понад 19 мільйонів користувачів, з яких 99% становили відвідувачі з Угорщини, а решта 1% розподілялася між Німеччиною, Австрією, Великобританією та Румунією. У місцевому рейтингу Freemail займає сьоме місце, в той час як у глобальному рейтингу він посідає 1227 місце.

Origo, один з найбільш відвідуваних новинних порталів Угорщини, зазнав значних змін після того, як у 2014 році його придбали бізнесмени, близькі до уряду Віктора Орбана. З того часу Origo часто зображує мігрантів у негативному світлі, підтримуючи антиміграційну кампанію уряду.

Origo був створений у 1998 році, після того, як колишні журналісти часопису Magyar Narancs отримали замовлення від угорської телекомунікаційної компанії Matáv для створення Інтернет-порталу. У 1999 році Origo придбав поштовий сайт Freemail, що дозволило їм поєднати відредагований контент з іншими службами.

Спочатку Origo надавав інформацію про вітчизняні та закордонні новини, спорт, технології, економіку, науку та багато іншого, включаючи спеціальний розділ для жінок. З часом база програмного забезпечення була розширена, щоб включити різноманітний контент, від кіно та музики до охорони здоров'я та подорожей. [52]

Origo, один з провідних угорських новинних порталів, зазнав значних змін і розвитку протягом своєї історії. З моменту свого створення в 1998 році, портал постійно оновлювався, розширюючи свою аудиторію та вплив.

Петер Надорі був головним редактором до 2000 року, після чого його змінив Балаш Ваєр, який раніше відповідав за розвиток сайту. У 2000 році Origo став найбільш відвідуваним сайтом в Угорщині, отримавши новий логотип і запускаючи тематику про автомобілі. Події 11 вересня 2001 року в США спричинили значне зростання трафіку на сайті.

У 2006 році Origo придбав соціальну мережу iWiW і запустив функції блогу та обміну відео. У січні 2007 року сайт зазнав повного оновлення з використанням нової пошукової системи від Google, а також з'явилися нові функції, такі як оцінювання статей та коментування в інтерфейсі blogter.hu.

Від початку своєї діяльності штат редакції Origo нараховував 9 осіб, але з роками він розширився до 95 співробітників. У 2009 році портал отримав новий дизайн, зосереджений на більшій кількості внутрішнього контенту.

У лютому 2010 року Міклош Василі, колишній працівник Index, став генеральним директором Origo, з метою зробити портал та його супутні частини прибутковими. У 2010-11 роках до порталу приєдналися досвідчені журналісти, а у серпні 2011 року було оновлено дизайн сайту. [53]

У 2011 році головні редактори Балаш Ваєр та Петер Надорі пішли у відставку, їх замінив Альберт Газда. Політика порталу значно змінилася після парламентських виборів 2014 року, коли Origo став більш прихильним до уряду. Головний редактор Герго Шалінг пішов у відставку влітку 2014 року після скандалу, пов'язаного з критикою діяльності Яноша Лазара, лідера парламентської групи Фідес. Ця відставка спричинила масове звільнення журналістів порталу. З червня 2014 року головним редактором став Акош Плмаї, який раніше керував відео та веб-бізнесом Origo Zrt.

У 2015 році Origo, один з найбільших новинних порталів Угорщини, зазнав змін у власності. Magyar Telekom оголосив про продаж Origo після того, як німецька материнська компанія Deutsche Telekom зменшила свої інтереси в медіасекторі по всій Європі. Кілька медіагруп виявили інтерес до придбання порталу, але наприкінці року Origo приєднався до New Wave Mediá, керованої Іштваном Саразом, якому також належить VS.hu.

У 2017 році в Origo відбулися зміни в редакційній політиці, що спонукало кількох колишніх співробітників покинути компанію, деякі були звільнені, а деякі подали у відставку. У квітні 2017 року Dry Circular оголосив про зміну назви Origo Media на New Wave Media Group Zrt. У тому ж місяці хакерська група Anonymismus провела акцію на сайті Origo, публікуючи тисячі коментарів під статтями з вимогою незалежності порталу від впливу правлячої партії. В результаті цього Origo тимчасово призупинив можливість коментування на своєму сайті.

У жовтні 2017 року колектив кіновідділу Origo оголосив про свою відставку після публікації критики фільмів про мігрантів, яка відповідала антиміграційній кампанії уряду Орбана. Колишні співробітники висловили своє незгоду з такою редакційною політикою.

У кінці 2017 року New Wave Media Group Zrt., яка керує Origo, об'єдналася зі своєю материнською компанією New Wave Media Kommunikációs és Szolgáltató Kft., заснованою у 2014 році. В результаті об'єднання статутний капітал нової

юридичної особи збільшився з 3 млн форинтів до 340 млн форинтів, заявляючи про значне зміцнення фінансової позиції об'єднаної компанії.

У 2018 році Origo зіткнувся з критикою та скандалами, які підняли питання про його незалежність і об'єктивність. Тамаш Рубер на kolozsvaros.com висловив занепокоєння щодо участі порталу в розпалюванні пропаганди проти мігрантів, зокрема через поширення неправдивої інформації. Після парламентських виборів Origo, разом з іншими провладними ЗМІ, був змушений вносити виправлення до своїх статей через грубі помилки, особливо щодо опозиційних партій та політиків.

У 2019 році New Wave Media Group, власник Origo, отримала фінансування від Google в рамках тендеру DNI. Однак, через публікацію неправдивих статей, особливо пов'язаних з міграцією та опозиційними політиками, Google відмовився від подальшої підтримки порталу. В березні 2020 року стало ясно, що редакція Origo не є незалежною, а керується вказівками оточення Орбана.

Blog є популярною блогоплатформою в Угорщині, де користувачі діляться фотографіями, відео та новинами. Її середня відвідуваність становить 20 мільйонів візитів на місяць, з чималою частиною трафіку з Угорщини. Платформа займає десяте місце за відвідуваністю в країні, випереджаючи навіть Wikipedia. [54]

Hasznaltauto, ще один популярний угорський інтернет-ресурс, спеціалізується на пошуку автомобілів та іншого транспорту, включаючи автобуси, мотоцикли, фургони, причеми, катери та яхти. Цей сайт в основному відвідують жителі Угорщини, що становить до 92% всього трафіку, з місячною відвідуваністю більше 5 мільйонів і середньою тривалістю візиту 11 хвилин.

Jofogas, який займає сьоме місце серед угорських Інтернет-новинних порталів, є популярним класифайдом, де можна знайти оголошення про роботу, продаж дитячих речей, автомобілів і нерухомості. Сайт пропонує можливість відсортувати оголошення за регіонами та категоріями і має власні мобільні додатки для Android та iOS. За відвідуваністю, Jofogas займає 13 місце в Угорщині, випереджений міжнародною пошуковою системою Yahoo. У місяць

сайт отримує 8 мільйонів відвідувань і займає 2518 місце в глобальному рейтингу відвідуваності.

HVG, новинний агрегатор, який займає восьме місце серед місцевих сайтів, публікує новини на різні теми, включаючи вплив угорського уряду на діяльність транснаціональних корпорацій та новий податковий план. У березні HVG досягло піку відвідуваності за останні шість місяців - більше 16 мільйонів візитів, з середньою тривалістю візиту 19 хвилин. 84% відвідувачів - жителі Угорщини, зі значною часткою трафіку, що надходить з соціальних мереж (99% - з Facebook).

Sports747, спортивний новинний сервіс, займає дев'яте місце. Він пропонує результати спортивних змагань, новини та прямі трансляції матчів. Цей сервіс має інтерфейс англійською мовою і отримує лише 11% свого трафіку з Угорщини. Решта трафіку приходить з Японії, Бразилії, Польщі та Індії. У глобальному рейтингу відвідуваності сайт займає 345 місце.

Hir24, ще один новинний агрегатор, займає десяте місце серед угорських сайтів. Він публікує новини з різних сфер, включаючи політику, університети Угорщини, скандали, фінансові звіти. У березні 2015 року відвідуваність Hir24 досягла 16,2 мільйона візитів. [55]

Підсумовуючи сучасний стан електронних засобів масової інформації в Угорщині, можна відзначити, що країна дійсно досягла значних успіхів у цьому сегменті. За останні роки в Угорщині спостерігається значний розвиток радіо, телебачення, а також інтернет-медіа. Присутність всесвітньо відомих інтернет-платформ соціальних медіа, а також створення мережі угорських інтернет-новинних порталів, є свідченням цього прогресу.

Однак, не можна ігнорувати вплив уряду Орбана на медіа-простір. Існує тенденція активного втручання уряду та його оточення у контроль і управління електронними засобами масової інформації, що веде до домінування провладних ЗМІ. Опозиційні медіа часто зіштовхуються з обмеженими ресурсами та аудиторією. Ця ситуація викликає критику як в Угорщині, так і на міжнародному рівні.

З огляду на політичну ситуацію, здається, що Віктор Орбан і його партія Фідес розуміють значення контролю над медіа-простором. Вони сприймають це як ключовий інструмент збереження влади. Орбан, здається, вважає, що контроль над ЗМІ є важливою частиною збереження влади, і ймовірно, не планує змінювати свою політику щодо медіа найближчим часом.

3.2 Висвітлення проблем в українсько-угорських відносинах, які виникли через український Закон про освіту за допомогою масмедіа

Значні зміни в зовнішній політиці Угорщини, починаючи з 1990 року, визначалися такими основними пріоритетами: інтеграція в європейські та євроатлантичні структури, розвиток добросусідських відносин з прилеглими державами, а також захист прав національних меншин за кордоном. Цей останній напрямок зовнішньої політики тісно пов'язаний з так званим "посттріанонським синдромом", який вже сторіччя відіграє важливу роль у суспільному житті Угорщини.

Тріанонський мирний договір, підписаний 4 червня 1920 року, мав значний вплив на формування сучасних кордонів Угорщини. Згідно з цим договором, Угорщина втратила значну частину своєї території на користь сусідніх країн, включаючи Румунію, Югославію, Чехословаччину та Австрію. Особливо болючим було відділення Трансільванії та Словаччини, а також Закарпатської України. Договір став символом національної втрати для угорців і вплинув на формування національної ідентичності та зовнішньополітичних пріоритетів країни. [56]

У контексті зовнішньої політики Угорщина продовжує підтримувати зв'язки з угорськими меншинами, які живуть у сусідніх країнах, що є важливою складовою її міжнародної стратегії. Це також відображається у її підході до двосторонніх відносин, особливо з тими країнами, де проживають угорські національні спільноти.

Тріанонський мирний договір, ратифікований регентом Міклошем Хорті 15 листопада 1920 року і набувший чинності 26 липня 1921 року після ратифікації

більшістю підписантів, став важливою і болісною віхою в історії Угорщини. Він призвів до втрати Угорщиною 2/3 своєї території, значної частини населення, доступу до моря, флоту, а також значних часток промислових і природних ресурсів. У порівнянні з іншими країнами, які зазнали поразки в Першій світовій війні, умови Тріанонського договору були особливо суворими для Угорщини.

Сто років потому, 4 червня 2020 року, Угорщина відзначила століття Тріанонського договору. Правляча партія Фідес використовувала цю річницю для підкреслення національної єдності та відродження. Вони описали Тріанон як спробу "поховати угорський народ", вказуючи на втрати території та населення, а також економічну руїну, які вона принесла.

Заява партії Фідес з нагоди 100-річчя Тріанона підкреслює, як на їхню думку, Угорщина стала сильнішою та згуртованішою, зазначаючи досягнення в економіці, фінансах і культурі. Правляча партія також використовувала цю нагоду для критики своїх опонентів, як внутрішніх, так і міжнародних, звинувачуючи їх у спробах послабити Угорщину та її національний суверенітет. [57]

У своєму виступі в Шаторайяуйхее 6 червня 2020 року, угорський прем'єр Віктор Орбан різко критикував Захід за їхню роль у Тріанонському мирному договорі, заявляючи, що Захід "згвалтував тисячолітні кордони і історію Центральної Європи". Він порівняв перекроювання кордонів Центральної Європи з подіями в Африці та на Близькому Сході, підкреслюючи, що Угорщина ніколи не забуде цієї історичної травми. Орбан також зазначив, що країни Центральної Європи, які спочатку отримали вигоду від Тріанону, згодом відчули на собі його наслідки.

Орбан також висловився про внутрішніх руйнівників історичної Угорщини, звинувачуючи тих, хто "добровільно погодився поховати Угорщину", у бажанні помститися Габсбургам, з корисливих мотивів, або через ненависть до угорців.

Під час Паризького мирного договору 10 лютого 1947 року, Угорщина, нарівні з іншими країнами, що воювали на боці нацистської Німеччини, була змушена змиритися з втратою територій і виплатою репарацій. Угоди відновили

Угорщину в межах 1937 року, скасувавши Віденські арбітражі, але виключивши деякі території, передані Чехословаччині. Це рішення було певною мірою помстою Сталіна за активну участь Угорщини у війні на боці Гітлера.

Угорщина стикається з незмінністю своїх кордонів, зафіксованих Тріанонським договором, крім того, що Закарпаття, яке раніше було частиною Чехословаччини, перейшло до складу СРСР, а зокрема УРСР. Ця ситуація призвела до того, що багато угорців опинились поза межами своєї країни, залишаючись в рідних місцях, тим самим перетворившись із домінуючої нації на значну національну меншину в Європі. Відтак, приблизно 3 мільйони угорців мешкають поза кордонами Угорщини, розподілених по країнах так: у Австрії близько 25,9 тисяч, у Румунії понад 1,6 мільйона, у Чехії близько 20 тисяч, у Словаччині понад 520 тисяч, у Сербській Воєводині майже 350 тисяч, в Україні понад 151,5 тисяч, у Словенії майже 6,2 тисяч і у Хорватії близько 14 тисяч.

Йожеф Антал, колишній прем'єр-міністр Угорщини (1990-1993), говорив про глибокий біль Тріанона, який відгукується в серці кожного угорця. Це питання залишається чутливим для угорського суспільства та політиків, оскільки воно викликає почуття образи через втрату територій та співвітчизників, які несвідомо стали громадянами сусідніх держав. Це породило складні проблеми морально-психологічного, етнокультурного, соціально-економічного та суспільно-політичного характеру протягом ста років її існування. Тому це питання активно використовується в риториці провідних угорських партій, зокрема парламентською коаліцією ФІДЕС – Угорський громадянський союз – Християнська демократична народна партія.

Горбачовська перебудова та початок розпаду СРСР, разом із оксамитовими революціями кінця 80-х у Центральній та Східній Європі, стимулювали угорців шукати в регіоні таку країну, де можна було б реалізувати пі

лотний проект ставлення до угорської національної меншини відповідно до вищих європейських стандартів. [58]

Україна виявилася тією країною, яка сприяла втіленню угорської ініціативи щодо підтримки національних меншин. У 1990 році в УРСР вже були політичні

сили, що прагнули незалежності від Радянського Союзу. Також Україна прагнула міжнародної підтримки та визнання своєї незалежності. Крім того, значна кількість українців, що проживали за кордоном, потребувала уваги та захисту від своєї батьківщини. В Україні угорська меншина проживала переважно у Берегівському, Ужгородському та Мукачівському районах, що створювало перспективу формування автономного національного округу.

В кінці травня - на початку червня 1991 року, під час візиту Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука в Будапешт, було підписано українсько-угорські документи, включаючи Декларацію про принципи співробітництва та забезпечення прав національних меншин. Ця Декларація стала основою для угорсько-українських відносин та політики щодо прав національних меншин, випередивши Декларацію ООН про права національних меншин та інші міжнародні документи.

Декларація встановлювала зобов'язання України та Угорщини виконувати норми і зобов'язання Статуту ООН, документів про права людини ООН, Гельсінського процесу та інших документів про безпеку і співробітництво в Європі. Вона гарантувала національним меншинам обох країн широкі права. Особливо важливим був пункт 5, де обидві країни зобов'язувалися створити для національних меншин статус, який би забезпечив їм ефективну участь у державних справах, включаючи питання, пов'язані з захистом і розвитком їхньої ідентичності. Відповідно до цього пункту, національні меншини в Україні та Угорщині мали право на створення національно-культурної автономії, а за певних умов, за узгодженням з центральною владою, навіть на заснування адміністративно-територіальної автономії.

Однією з ключових ініціатив, відображеною в українсько-угорських відносинах, стало створення змішаної комісії з представників державних установ і національних меншин обох країн. Ця комісія була заснована 14 травня 1992 року і функціонує на основі Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 червня 1994 року. За понад 28 років своєї діяльності комісія ефективно вирішувала численні питання щодо забезпечення прав

національних меншин обох країн, сприяючи таким чином зміцненню довіри між Україною та Угорщиною.

Сучасна правова база співробітництва між Україною та Угорщиною в сфері прав національних меншин включає ряд міждержавних, міжурядових і міжвідомчих документів, серед яких:

- Договір про основи добросусідства та співробітництва від 31 травня 1991 року;
- Декларація про основні напрямки співробітництва в гуманітарній сфері від 31 травня 1991 року;
- Декларація про принципи співробітництва по забезпеченню прав національних меншин від 31 травня 1991 року;
- Угода між урядами України та Угорщини про співробітництво в галузі культури, освіти та науки від 4 квітня 1995 року;
- Угода про співробітництво у справі повернення культурних цінностей, переміщених під час Другої світової війни та в наступні роки на територію іншої країни від 4 травня 1995 року. [59]

Ці документи створюють політично-правові умови для забезпечення того, щоб національні меншини обох країн відчували себе захищеними, зберігаючи тісні стосунки з материнськими націями та одночасно маючи можливості для розвитку своїх культурних, освітніх та національних потреб у країнах проживання. Однак для цього обидві країни повинні точно дотримуватися взятих на себе зобов'язань у цій сфері.

В Україні права та свободи національних та етнічних меншин гарантовані Конституцією. Згідно зі статтею 11 Конституції, українське суспільство складається з української нації, корінних народів та національних меншин, що визнає їх як окремі суб'єкти політико-правових відносин. Держава покладає на себе обов'язок сприяти розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності цих груп. Надаючи українській мові статус державної, Конституція також гарантує вільний розвиток, використання та захист інших мов національних меншин України.

25 червня 1992 року було ухвалено Закон "Про національні меншини в Україні", який гарантує громадянам України, незалежно від їхнього національного походження, рівні права та свободи у політичній, соціальній, економічній та культурній сферах. Закон також підкреслює рівність громадянських прав незалежно від етнічного походження, мови або інших ознак, а також право на свободу об'єднання в громадські організації.

Крім того, окремі аспекти захисту прав національних меншин регулюються іншими законами України, такими як "Про мови в Українській РСР", "Про освіту", "Про друковані засоби масової інформації в Україні", "Про свободу совісті та релігійні організації", "Про місцеве самоврядування в Україні" тощо.

Політичні ініціативи та виборчі кампанії в Україні, зокрема лозунг Петра Порошенка "Армія. Мова. Віра" під час президентських виборів 2018 року, часто включають питання національної ідентичності та мовної політики. Закон "Про освіту", прийнятий 5 вересня 2017 року, забезпечує право національних меншин на навчання мовою відповідної національної меншини на рівні дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою.

Ці законодавчі акти відображають зусилля держави щодо гарантування прав та свобод національних меншин, хоча в практичному застосуванні цих норм можуть виникати складнощі та виклики, особливо у контексті політичних процесів.

Закон України "Про освіту", прийнятий 5 вересня 2017 року, викликав значні дискусії та критику з боку угорської національної меншини в Закарпатті та уряду Угорщини. Основна суть спірного питання полягала в тому, що згідно зі статтею 7 цього закону, особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання мовою відповідної національної меншини на рівні дошкільної та початкової освіти, але починаючи з п'ятого класу навчання має відбуватися переважно українською мовою.

Це рішення України викликало занепокоєння серед угорської спільноти, адже на протязі тривалого часу угорська національна меншина в Україні мала можливість отримувати освіту рідною мовою. Угорщина оцінила ці зміни як

спробу асиміляції та обмеження прав угорської національної меншини на вільне володіння рідною мовою.

У відповідь на це, угорський уряд, представлений міністром закордонних справ та зовнішньої торгівлі П. Сіярто, заявив про намір блокувати подальшу євроінтеграцію України в рамках програми "Східного партнерства" та її прагнення до членства в НАТО.

Ця ситуація вказує на складність балансування між національною ідентичністю та правами національних меншин, а також на важливість міжнародного діалогу та співпраці в розв'язанні таких конфліктів. Важливо, щоб будь-які рішення в цій сфері враховували права меншин і були узгоджені з міжнародними зобов'язаннями країни.

Ситуація навколо ухвалення Закону України "Про освіту" в 2017 році викликала значні напруження у відносинах між Україною та Угорщиною, а також викликала реакцію з боку угорського уряду та міжнародних організацій. Петер Сіярто, міністр закордонних справ Угорщини, заявив, що Угорщина не підтримає жодного важливого рішення для України на міжнародних форумах як відповідь на ухвалення цього закону. Він також звернувся до керівництва ОБСЄ, ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій із проханням вплинути на Україну щодо питань освіти національних меншин. [60]

Закон "Про освіту", який вважався обмеженням прав національних меншин на освіту рідною мовою, був розкритикований угорськими політиками та мас-медіа. З боку України основним аргументом на користь нововведень у законі була інтеграція та асиміляція національних меншин через навчання українською мовою, особливо в контексті протидії впливу Росії та російської мови.

Ця ситуація відображає складність балансування між захистом прав національних меншин та сприянням національній інтеграції в багатонаціональній країні, а також необхідність діалогу та компромісу в міжнародних відносинах.

Закон України "Про освіту", підписаний у вересні 2017 року, викликав значні дискусії та різноманітні реакції як в Україні, так і за її межами, особливо

серед країн з національними меншинами на українській території, таких як Угорщина, Молдова, Румунія та Росія.

Після підписання закону Андрієм Парубієм, Головою Верховної Ради України, та Президентом України Петром Порошенком, реакція угорської сторони була однозначно негативною. Міністр закордонних справ Угорщини Петер Сіярто оголосив, що Угорщина блокуватиме будь-які кроки України у напрямку євроінтеграції в рамках програми "Східне партнерство".

Угорські новинні портали висвітлювали цю тему під різними кутами. Деякі повідомляли прямо про протести угорських організацій на Закарпатті, інші відображали урядову позицію Угорщини, а треті могли вдаватися до пропагандистських спотворень, намагаючись подати цю ситуацію як виклик міжнародному співтовариству.

В Україні цей закон сприймався як необхідний крок у напрямку інтеграції національних меншин і підвищення рівня володіння українською мовою. Незважаючи на це, критика з боку сусідніх країн вказувала на складність взаємодії між національною політикою та правами національних меншин.

Заяви Кремля, які також засуджували дії української влади, вносили додаткову напруженість в цю ситуацію, підкреслюючи складність міжнародних відносин та важливість діалогу та пошуку компромісу у цих питаннях.

Ситуація з прийняттям та реалізацією Закону України "Про освіту" та пізніше Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної" продовжувала викликати дискусії та реакції в Угорщині. Ці закони, сприйняті як обмеження прав національних меншин, зокрема угорської на Закарпатті, стали предметом постійної уваги угорських ЗМІ.

Автори деяких публікацій, як-от Андраш Ковач на порталі origo.hu, акцентували на обіцянках Президента України Петра Порошенка щодо гарантування прав національних меншин відповідно до міжнародних зобов'язань України. Ці закони, особливо їх положення щодо мови освіти, сприймалися в Угорщині як кроки, що суперечать європейським цінностям і міжнародним

зобов'язанням України, включаючи Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, План підготовки України до НАТО та двосторонні угоди.

Угорщина, яка раніше активно підтримувала інтеграцію України в ЄС та НАТО, відчула, що її добросусідські стосунки з Україною погіршилися після прийняття цих законів. ЄС, зі свого боку, висловив занепокоєння щодо Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної" і наполягав на його перевірці Венеціанською комісією, на що українська влада не погодилася.

Ці події вказують на складність збалансування національної політики з правами національних меншин та відповідністю міжнародним зобов'язанням, особливо в контексті взаємовідносин між Україною та ЄС.

Венеціанська комісія, після аналізу українського Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної", висловила свої рекомендації, які включали декілька ключових аспектів. По-перше, комісія підтримала ідею особливого статусу та захисту української мови, враховуючи історичний контекст, в якому російська мова мала значно більшу вагу в Україні, особливо в період СРСР, і тому підкреслила необхідність додаткової підтримки української мови в сучасний період.

Однак, комісія також висловила занепокоєння щодо браку ясності у тому, як конкретно будуть застосовуватися положення нового закону на практиці, особливо у контексті захисту мов національних меншин. Комісія відзначила, що, хоча Україна обіцяла ухвалити закон про меншини, який мав би врегулювати це питання, такий законопроект не був поданий до парламенту до початку 2020 року.

Крім того, Венеціанська комісія привернула увагу до неясності в тлумаченні норми про обов'язкове володіння державною мовою кожним громадянином України. Вони визнали, що це, в цілому, є правильним підходом, але водночас висловили занепокоєння щодо потенційних наслідків для осіб, які не виконують цієї вимоги.

Додатково комісія зауважила, що закон містить положення, які можуть дозволити притягнення осіб до кримінальної відповідальності за неволодіння

державною мовою, але без чітко визначених критеріїв або підстав для такої відповідальності. [61]

Ці рекомендації підкреслюють складність у реалізації мовної політики, яка б з одного боку захищала державну мову, а з іншого – гарантувала права національних меншин. Вони також вказують на важливість прозорості та ясності у законодавстві для уникнення невизначеності та потенційних порушень прав людини.

Венеціанська комісія у своїх висновках стосовно українського Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної" виявила ряд проблем і внесла пропозиції щодо його удосконалення. Основні пункти претензій стосувалися наступного:

Застосування мов меншин державними посадовцями у екстрених ситуаціях. Комісія вітала положення закону, що дозволяє у галузі охорони здоров'я надавати послуги не державною мовою за проханням особи. Водночас, вона вказала на необхідність розширення цієї можливості на інші служби, що діють у надзвичайних ситуаціях, таких як служби порятунку, пожежні та установи для людей похилого віку, які можуть не володіти українською мовою.

Потреба в спілкуванні не лише українською мовою з правоохоронцями та представниками армії. Це особливо важливо для угорської та румунської меншин, для яких українська може бути складною для вивчення. Комісія рекомендувала, щоб у районах компактного проживання таких меншин держслужбовці надавали державні послуги як українською, так і мовами меншин.

Критика вимог Закону для політичних партій та об'єднань громадян щодо прийняття рішень виключно українською. Венеціанська комісія вважала, що таке обмеження може порушувати свободу асоціацій та право на самоорганізацію. Рекомендувалося обмежити цю вимогу лише тими документами та рішеннями, які стосуються публічних функцій.

Претензії щодо обмеження мови масмедіа. Закон посилював вимоги до мовних квот, збільшуючи частку вмісту українською мовою для національних,

регіональних та місцевих мовників. Венеціанська комісія вказувала на необхідність збалансування цих вимог з урахуванням прав національних меншин на використання своєї мови у медіа.

В цілому, Венеціанська комісія підкреслила необхідність гармонізації українського законодавства з міжнародними зобов'язаннями України та забезпеченням прав національних меншин на використання їхніх мов.

Венеціанська комісія у своїх висновках щодо Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" вказала на обмеження, які цей закон накладає на використання мов меншин у сфері мас-медіа, вважаючи, що це порушує положення міжнародних конвенцій, учасником яких є Україна. Комісія виступила проти зобов'язань, накладених на друковані ЗМІ, стосовно випуску україномовної версії, вважаючи, що це обмежує свободу вираження поглядів.

Угорська влада, а також керівники громадських організацій угорців Закарпаття, повністю підтримали висновки та зауваження Венеціанської комісії. У ЗМІ Угорщини регулярно публікувалися матеріали на цю тему, висвітлюючи протести угорських організацій на Закарпатті та їхнє ставлення до цього закону.

Президент України Петро Порошенко, підписавши Закон, заявив, що він не посягає на права інших мов, але ця позиція зустріла опір з боку угорської спільноти. Товариство угорської культури Закарпаття (KMKSZ) та Угорський демократичний союз України (UMDSZ) виступили з критикою цього закону, вважаючи, що він порушує права громадян України і погіршує становище угорської національної меншини.

Закон викликав активну дискусію та протести, і його прийняття та подальше застосування ретельно відслідковувалися та обговорювалися в угорських медіа. Ця ситуація відображає складність балансування між національною мовною політикою та захистом прав національних меншин. [62]

Закон України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", який був прийнятий парламентом 25 квітня 2019 року та підписаний спікером Андрієм Парубієм, викликав значний опір та протести з боку угорських

організацій на Закарпатті. Ці організації вважають, що закон скасовує існуючі мовні права меншин, оскільки він зобов'язує використовувати українську мову у більшості сфер громадського життя, включаючи сфери, що не обмежуються приватними розмовами та релігійними обрядами.

За даними українських інформаційних агентств, для прийняття закону було потрібно щонайменше 226 голосів, але він здобув значно більшу підтримку – 278 голосів, в тому числі від 106 депутатів партії Петра Порошенка. Ласло Брензович, голова Товариства угорської культури Закарпаття, заявив, що законопроект є неприйнятним, оскільки він, на їхню думку, скасовує всі мовні права меншин. [63]

Угорські ЗМІ активно висвітлювали цю тему, зокрема інтернет-портал hvg.hu опублікував ряд статей, які звертали увагу на протести угорських організацій на Закарпатті. Окрім того, Угорщина через своїх представників в НАТО домоглася прийняття декларації, яка відображала їхню позицію щодо цього закону. Міністр закордонних справ та торгівлі Угорщини П. Сіярто висловив задоволення від того, що їхні пропозиції були враховані та що спільна заява підтримує угорську громаду.

Делегація Венеціанської комісії відвідала Україну для розслідування та аналізу імплементації Закону, зустрічаючись з Василем Боднаром, заступником Міністра закордонних справ України. Очікувалося, що висновки Венеціанської комісії щодо закону будуть ухвалені на грудневому засіданні правління комісії. [64]

Закон України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", який спричинив значний резонанс, був підписаний спікером парламенту Андрієм Парубієм після того, як Верховна Рада відхилила пропозиції щодо його скасування. Цей закон, прийнятий 25 квітня 2019 року, зустрів жорстку опозицію з боку угорських організацій на Закарпатті, які вважають, що він обмежує мовні права національних меншин. Відповідно до закону, українська мова стає обов'язковою у більшості сфер суспільного життя, окрім приватних

розмов і релігійних обрядів, і встановлює юридичну відповідальність, у тому числі штрафи і навіть позбавлення волі, за її порушення.

За інформацією Міністерства закордонних справ України, на зустрічі з представниками Венеціанської комісії заступник міністра Василь Боднар підкреслив, що закон був прийнятий відповідно до Конституції України, з урахуванням міжнародного досвіду і рекомендацій Венеціанської комісії, а також важливий у контексті гуманітарної та безпекової ситуації, зумовленої російською агресією проти України. [65]

Угорські мас-медіа активно висвітлювали цю тему, зокрема портали 444.hu та 24.hu. Вони інформували про критику Закону з боку угорської спільноти, а також відображали позицію Угорщини щодо цього питання. Незадовго до завершення своїх повноважень, Президент України Петро Порошенко підписав цей закон, хоча Європейський Союз та інші міжнародні організації висловлювали застереження та закликали Україну звернутися за оцінкою до Венеціанської комісії. Обраний Президент України Володимир Зеленський висловив іншу думку щодо цього закону.

Окрім цього, 16 січня 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон про повну загальну середню освіту, який також викликав хвилю обурення серед угорської влади, наукової спільноти та громадськості, оскільки він стосувався освіти угорською мовою в Закарпатті.

Угорська академія наук прийняла постанову, в якій висловила свою стурбованість щодо українського Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної". Академія, яка відстоює вільне використання угорської мови та захист культурної та національної самобутності як в Угорщині, так і за її межами, вважає, що закон суворо обмежує право угорської меншини в Україні на вивчення угорської мови. Академія вважає, що впровадження цього закону перешкоджатиме конструктивній інтеграції угорськомовного населення в українське суспільство та порушуватиме право на навчання рідною мовою. [66]

Журналіст угорського порталу "Valaszonline" Барна Борбаш звернувся до професора Іштвана Черничко з проханням дати експертну оцінку Закону про

повну загальну середню освіту, прийнятому Верховною Радою України 16 січня 2020 року. Закон передбачає, що представники національних меншин з країн ЄС, зокрема угорці, румуни, поляки, болгари, можуть навчатися рідною мовою лише в початкових школах (1-4 класи), а з 5 класу кількість годин, що викладатимуться державною мовою, буде збільшуватися.

Угорський учений також наголосив, що в угорських школах не створені умови для вивчення української мови та літератури. У статті знову підкреслюється, що Україна порушує свої міжнародні зобов'язання, які випливають із Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, ратифікованої Україною у 2003 році.

На порталі "Index.hu" була опублікована стаття, яка обговорювала новий Закон про освіту в Україні та його вплив на угорців Закарпаття, вказуючи на нові проблеми для них у отриманні середньої освіти рідною мовою. Інші угорські ЗМІ також активно висвітлювали цю тему, підкреслюючи стурбованість угорської спільноти щодо обмежень, які накладає цей закон на використання угорської мови в Україні.

Міністерство закордонних справ Угорщини висловило своє протест проти Закону про освіту 2017 року та Закону про повну загальну середню освіту, прийнятого Верховною Радою України 16 січня 2020 року. Угорщина сподівалася, що новообраний у квітні 2019 року Президент України Володимир Зеленський скасує дію цих законів, але ці надії не виправдалися. Відтоді Угорщина блокувала вступ України до НАТО. [67]

Публікація в газеті «Мадяр Хірлоп» від 16 січня 2020 року аналізувала Закон про середню освіту з неупередженою позиції. У статті вказувалося, що Венеціанська комісія Європейської Ради рекомендувала Києву внести зміни до закону для відповідності міжнародним стандартам щодо захисту прав національних меншин. Згідно з пресрелізом Міністерства освіти України, мовна стаття Закону була розроблена після консультацій з представниками національних меншин і враховувала рекомендації Венеціанської комісії. Закон розділяє національні меншини на три групи, визначаючи відповідні навчальні

програми, і дає право приватним школам самостійно обирати мову навчання, при цьому забезпечуючи вивчення української мови.

Віцепрем'єр-міністр України Дмитро Кулеба висловив думку, що новий закон допоможе покращити відносини між Україною та Угорщиною. Однак, запланована зустріч Президента України Володимира Зеленського з Прем'єр-міністром Угорщини Віктором Орбаном не відбулася. Інформація про можливий візит Віктора Orbana в Україну та час його проведення на той момент не була уточнена. [68]

ВИСНОВКИ

Ця робота пропонує комплексний аналіз історії угорської журналістики, починаючи з її витоків і продовжуючи до наших днів. В ній розглядається, як засоби масової інформації в Угорщині слугували платформою для взаємодії між владою і громадськістю, а також як вони відігравали роль у формуванні суспільно-політичного дискурсу, що є характерним для країн Центрально-Східної Європи. Дослідження охоплює широкий спектр медіа-ресурсів – від друкованих газет і журналів до електронних ЗМІ, радіо, телебачення та інтернет-видань, які публікують різноманітні журналістські матеріали. Автор детально аналізує як надруковані матеріали, так і історичні події, які сформували сучасну угорську журналістику, виявляючи її спільні та унікальні риси, що витікають з національних культурних та історичних особливостей.

Крім того, у роботі розглядаються трансформації на ринку друкованих ЗМІ в Угорщині після падіння Берлінської стіни у 1989 році, зокрема зміни у власності, управлінні та фінансуванні, які вплинули на зміст і характер журналістики.

Сучасна угорська публіцистика розглядається як частина її історичного розвитку, відрізняючись унікальними характеристиками, що впливають з особливостей національної мови, культури та історичного досвіду. Автор також зосереджує увагу на важливих етапах розвитку угорських масмедіа, починаючи з створення першої газети Magyar Merkur у 1705 році, що було відповіддю на потребу впливати на громадську думку і брати участь у політичному та економічному житті країни. Робота також відстежує еволюцію стилю, змісту та ролі письменників у угорській журналістиці протягом XVIII, XIX та XX століть.

В Угорщині завжди існували особи, які вміли чітко, виразно та доступно викладати свої думки на сторінках газет, інформуючи угорців про сучасні реалії, попереджаючи про потенційні загрози та розповідаючи, кому та чому можна довіряти. Через історичні перипетії та зміни державних систем, визначити єдиний "зеніт" розвитку публіцистики в Угорщині складно. Однак, були періоди значного впливу, як наприклад, в XIX столітті під час революційних рухів 1848-

1849 років, коли публіцистика Лайоша Кошута мала значний вплив. За словами відомого соціолога та публіциста Пала Тамаша, слід відзначити "золоті епохи" угорської публіцистики у XX столітті. Однією з них є період перед Першою світовою війною, який був напруженим, але водночас емоційно насиченим для журналістики, коли журналісти та літератори інтуїтивно відчували неминучість великих змін. Цей період також поклав початок цінним десятиліттям 1920-х і 1930-х років.

У період з 1918 по 1945 роки структура влади і уряду в Угорщині зазнала повної зміни, а революційні рухи з різними ідеологіями змінювали один одного. Кожен новий уряд вимагав від преси беззаперечної підтримки, ставлячи перед журналістами питання про їхню лояльність до попередніх режимів. Так, період відповідності угорської преси європейським стандартам завершився, і від неї вимагалось активно брати участь у політичних баталіях.

Після того, як 21 березня 1919 року комуністи прийшли до влади в Угорщині, вони встановили сувору цензуру на ЗМІ, закривши багато з них. Проте, після поразки більшовицької революції, у 1920-х роках, за часів уряду Бетлена, контроль над пресою повернувся до більш ліберальних традицій епохи дуалізму. Незважаючи на деякі заборони, які стосувалися газет *Újság* та *Világ*, багатьом іншим часописам було надано державні субсидії, що особливо підтримало провінційну пресу.

Паралельно зі створенням радіокомпаній в Європі у 1924 році, в Угорщині також розпочалося регулярне мовлення радіопрограм. Угорське радіо стрімко розвивалося, а перші трансляції відбулися навесні 1924 року з Наукового інституту Королівської пошти. Сприянням розвитку радіо стало випускання в Угорщині доступних радіоприймачів. Проте, після німецької окупації, радіопрограми зазнали труднощів, однак відновилися з приходом радянських військ.

Міжвоєнний період став часом зародження демократично налаштованої угорської журналістики. Незважаючи на авторитарні тенденції під керівництвом Хорті, в Угорщині існували видання з різними політичними поглядами, від

крайньо правих до крайньо лівих. Цей досвід став важливим у період змін після падіння соціалістичного режиму в 1989-1990 роках, а також сьогодні, за умов майже монопартійного управління в країні.

Цей міжвоєнний період був важливим для формування сучасної масової преси та взаємин між пресою, владою та бізнесом. Національна полеміка у цей час досягла свого апогею.

Багато філософських, політичних і громадських ідей та концепцій, що виникли між 1918 і 1945 роками, отримали нове життя або були переосмислені в сучасній угорській пресі. Міжвоєнний період вважається епохою визначної публіцистики, коли творили багато талановитих письменників, зосереджених на проблемах держави, нації, мови та людини. Серед яскравих голосів угорських публіцистів були Деже Костолані, Ференц Молнар, Ласло Немет, Лайош Фюлеп та інші. Тріанонський синдром відбився на національній самосвідомості, акцентуючи увагу на євреях, масонах, більшовиках та лібералах як "ворогах" Угорщини.

Журналістика 1945-1956 років. Після завершення Другої світової війни громадяни Угорщини прагнули радикальних суспільно-політичних змін, сподіваючись на свободу та незалежність преси. Знищення пропагандистської машини Салаші вимагало створення нової медіаполітики. Дослідники цього періоду вказують на існування інформаційного вакууму на початку, зі зменшенням кількості газет з 1944 року до менше десяти видань.

Іншим ключовим учасником медіасистеми Угорщини, радіо, довелося пережити період мовчання, що тривав кілька місяців. Професійна новинна служба та її лідер, УТА, також зазнали руйнації.

Правове середовище, що регулювало діяльність преси та забезпечувало вільне висловлення думок, перебувало у стані хаосу. Старі закони були недієвими, а нові ще не були розроблені. У 1946 році був ухвалений закон № I «Про державну форму Угорщини», який встановлював, що одним з "природних і невід'ємних" прав громадян є право на вільне вираження власних думок.

Після прийняття цього закону уряд запровадив низку заходів для підтримки видання періодичних видань і впливу на медіасистему. Законодавство щодо преси в цей період було в основному маргінальним і технічним, але важливим було те, що воно не обмежувало свободу думок.

У перші роки після звільнення, преса в Угорщині була дуже різноманітною і розмаїтою, відображаючи багатопартійність суспільства.

До 1945 року угорський ринок щоденних газет мав надзвичайно різноманітний вигляд. Між двома світовими війнами були видані сотні політичних щоденників і щотижневиків, а у столиці виходило двадцять газет.

Радянська армія контролювала всі засоби масової інформації в країні. У цей час друкувати місцеві газети могли лише з дозволу радянської влади, і тиражі були невеликими. Перша газета угорських комуністів під назвою *Népakarat* з'явилася 15 жовтня 1944 року в Орошазі.

Таким чином, у цей період ЗМІ в основному служили газетами коаліційних партій, причому кількість членів партій і тиражі газет значно відрізнялися. Формування громадської думки, основним інструментом якої була преса, відбувалося на тлі конкуренції між партіями. У статтях і звітах партії сперечалися, критикували одна одну, вели партійну

пропаганду та мобілізували своїх прихильників.

Перші два-дві з половиною роки коаліційної епохи, незважаючи на її складнощі, стали "золотим віком" для угорської преси. Однак з приходом комуністів до влади, багато партій були розпущені, а різноманітні газети та журнали закриті.

У 1948 році кількість газет значно скоротилася: з 134 видань залишилося всього 8 провінційних та 11 центральних газет. Сім адміністративних районів мали лише по одному тижневику.

Контроль над повітовими газетами перейшов до партійних комітетів. У початку 50-х років було започатковано кілька нових видань замість закритих щотижневиків та журналів, проте всі вони були під жорстким контролем.

Порушення свободи преси супроводжувалося погіршенням журналістських стандартів. Лише трохи більше 25% кореспондентів мали вищу освіту, а у центральних газетах третина журналістів навіть не мала ступеня бакалавра.

Після націоналізації преси, головною метою стало не професійне чи літературне повідомлення, а задоволення потреб тотальної пропаганди. Замість інформування населення, головною задачею було надання дозованих новин через цензуру та поширення неправдивої інформації. Влада виходила з того, що чим нижчий стандарт інформації про суспільне життя, тим легше керувати населенням.

У газетах комуністичні журналісти використовували партійну термінологію, вживаючи такі слова, як "передовиця", "свобода", "демократія", "мир", одночасно маркуючи ворога як "реакційного", "фашистського" чи "ворога народу". Також вони намагалися витіснити з суспільної свідомості поняття, як Бог, нація, родина, молитва, церква, спасіння, любов до ближнього.

Між 1949 та 1953 роками стиль публікацій нагадував військові підручники: використовувалися терміни "виробничий фронт", "виробничі баталії", "сільськогосподарський фронт", "культурний фронт", "робочий фронт", "війна світу". Статті закликали "робітників до штурму", а виробництво описувалося як битва, а будь-які невдачі на роботі рівнялися атакам противника.

Матяш Ракоші дав приклад гіперболічного вихваляння Сталіна, називаючи його "найкращим угорським учителем", "випробуваним", "далекоглядним", "улюбленим", "мудрим керівником", "головним архітектором наших будівельних робіт", "улюбленим лідером нашої партії", "нашим заохочувачем", "нашим улюбленим батьком", «ковалем нашого успіху», «вогнеметом», «блискучим», «упевненим керманичем» та іншими епітетами.

Після смерті Сталіна у 1953 році відбулися зміни в угорському керівництві. Ракоші був замінений на посаді прем'єр-міністра Імре Надьом, хоча Ракоші залишався першим секретарем ЦК партії, а Ерне Гер - найвпливовішим віцепрем'єр-міністром та Міністром внутрішніх справ. За лаштунками

розгорнулася жорстока політична боротьба між реформатором Імре Надьом і сталіністами, що підтримували Ракоші.

Коли політичне керівництво Угорщини розділилося на два конкуруючі табори, аналогічний розкол відбувся і серед журналістів. Деякі з них підтримували Імре Надя та його нову політику реформ, в той час як більшість все ще стояли на боці Ракоші.

Це привело до 1956 року, коли в Угорщині відбулася Народна революція. ЗМІ країни взяли активну участь у підготовці революції, особливо враховуючи, що непередбачене втручання угорських комуністів під керівництвом московських однопартійців сприяло наближенню повстання. Незважаючи на придушення Революції за допомогою радянських танків, цей рух за свободу в кінці 80-х - на початку 90-х років сприяв створенню демократичної правової держави.

Період з 1953 по 1956 рік характеризувався активною діяльністю журналістів. Угорська революція 1956 року породила виразну публіцистику, яка відображала духовну атмосферу "будапештської осені" з її пафосом і трагізмом. Публіцистика того часу мала на меті реформування існуючого ладу, не заперечуючи при цьому соціалістичної ідеї. Одним з провідних голосів була газета Спілки письменників Irodalmi Újság, яка за короткий час збільшила свій тираж з 8 до 30 тисяч примірників. Великий резонанс мали також публікації в газетах «Esti Budapest», «Magyar Nemzet», «Szabad Ifjúság», «Hetfői hírlap».

У 1956 році у політичний дискурс були внесені нові поняття. Наприклад, термін «хomo комінтернікус» був вигаданий угорським публіцистом та істориком Арпадом Пюнкьошті, який у своїй книзі «Ракоші в боротьбі за владу. 1945-1948» аналізував діяльність таких осіб.

В 1956 році роль письменників у політичному житті була значною. Невирішена політико-лінгвістична проблема міжвоєнного періоду зі словами «громадянин», «консерватор-народник» і «західник-ліберал» знову з'явилася у творчості сучасних публіцистів. Роль, яку раніше відігравала мова художньої літератури, перейшла до публіцистичного стилю, мови ЗМІ. Традиція участі письменників у суспільному житті Угорщини як голосу та совісті нації була

особливо важливою в умовах відсутності розвиненої демократичної системи. В 1956 році стало очевидно, що письменницькі кола претендували на роль альтернативної політичної сили. У ХХ столітті в Угорщині література була більш ніж просто літературою, а публіцист ставав письменником, що втручався у політику.

Політика проникла в повсякденне життя угорців, особливо через мову. Риторика мови комуністичних офіційних осіб була замінена мовою інтелектуалів. Цей перехід до більш складної та професійної політичної комунікації не став пануючим, адже угорський політичний лексикон все ще мав спрощені та традиційні елементи, іноді навіть архаїчні. В Угорщині, як і в інших країнах, які пережили соціалізм, виник феномен езопової мови через строгий контроль за кожним словом. Журналісти та письменники розвинули унікальну мову, яка часто була незрозумілою для правлячих кіл, оскільки читання між рядків не завжди було легким завданням. Таким чином, коли на сторінках періодики з'являлося інакомислення, воно було витонченим і рафінованим.

Петер Естергазі, Іштван Ванча, Густав Медьєші та інші майстри допомогли виховати кілька поколінь на своїх творах. Національна свідомість, система рамок і поступок, відіграє важливу роль у характеристиці нації. В умовах малої нації, як Угорщина, це особливо важливо, оскільки вона визначає межі дозволеного і прийнятного в суспільстві.

Революція 1956 року в Угорщині була відповіддю на невідповідність між прагненнями Угорщини реформувати сталінську модель державної влади та інтересами СРСР, яка не допускала демократичного відмінного ладу в країнах своєї зони впливу. Угорська Революція 1956 року мала широку соціальну та політичну підтримку, що дало підстави уряду Імре Надя діяти революційно: повалити сталінську форму правління, відновити повний суверенітет Угорської Народної Республіки, добитися нейтралітету та позбутися залежності від СРСР. Ці вимоги мали широку підтримку серед угорського народу та викликали великі надії, зокрема і серед українців. Угорська Революція та національно-визвольна війна 1956 року були найбільшими серед 34 країн комуністичного режиму,

зметаючи сталінську модель державного устрою та сприяючи тріумфу демократії.

Революція 1956 року в Угорщині виявилася важливим моментом не лише для Угорщини, але й для світової історії. Вона стала символом боротьби здорових сил нації проти сталінської моделі державної влади. Хоча революція технічно зазнала збройної поразки через втручання радянських сил і недіяльність країн-сателітів Москви, вона випередила свій час і стала важливим символом боротьби за свободу.

Відповідальність за поразку угорської справи лежить на СРСР та на бездіяльності західних країн, які не підтримали боротьбу Угорщини за справедливість. Рішення ООН щодо засудження втручання СРСР та виконання смертних вироків лідерам революції виявилися лише декоративними. Поділ Європи, закріплений переможцями Другої світової війни, утримав Угорщину та інші країни в сфері впливу СРСР, перешкоджаючи відновленню їх суверенітету.

Проте, жорстоке придушення народного повстання 1956 року і реформ, започаткованих в Угорщині, значною мірою підірвало авторитет СРСР на міжнародній арені. В результаті, світові сили почали об'єднуватися у своїх діях проти радянського імперіалізму.

Політичні та демократичні перетворення, а також прискорення економічного розвитку завдяки технологічним революціям у західних країнах, виштовхнули соціалістичну систему на чолі з СРСР на узбіччя світового прогресу. Ця неспроможність мирно конкурувати призвела до краху соціалістичної системи. Угорський чинник відіграв важливу роль у піднесенні українського національно-визвольного руху.

Завдяки сприятливим міжнародним та геополітичним умовам, зокрема розпаду СРСР і соціалістичної системи, країнам Центрально-Східної Європи та народам пострадянського простору вдалося вибороти незалежність, подолати тоталітаризм і започаткувати формування демократичного устрою. Угорська Революція 1956 року стала одним із ключових подій у цьому процесі, впливаючи

на піднесення національно визвольного руху не тільки в Угорщині, але й в Україні.

Угорська Соціалістична Робітнича Партія (УСРП), очолювана Яношем Кадаром, що прийшла до влади у 1956 році, змогла вивести Угорщину з політичної та економічної кризи, перетворивши країну на одну з найуспішніших у соціалістичному таборі. Цьому сприяла економічна та фінансова підтримка від СРСР, зокрема через постачання дешевої нафти та газу, що давало Угорщині економічний зиск.

Спадщина, з якою стикнулося нове керівництво Угорщини після 1956 року, була складною: суспільно-політичне життя було охоплене страхом, апатією та недовірою, а економіка перебувала в розруху. Я. Кадар під пильним контролем СРСР шукав баланс, який би дозволив проводити політику, відповідну національним інтересам Угорщини, не викликаючи при цьому підозр Москви.

З січня 1968 року Угорщина розпочала процес реформування економіки, але після подій 1968 року в Чехословаччині ці реформи були сповільнені, а з 1973 року практично припинені.

На початку 80-х років угорський соціалізм переживав системну кризу. Керівництво країни, пам'ятаючи про події 1956 року, намагалося підтримувати високий рівень життя за рахунок зовнішніх кредитів, що призвело до значного зростання заборгованості країни і зменшення купівельної спроможності населення. Знову з'явилися розмови про кризу довіри до влади. У результаті УСРП повернулася до ідей економічних реформ середини 60-х років.

У політичному житті також почалися зміни. Було дозволено висувати декілька кандидатів на виборах до парламенту. ЗМІ все частіше публікували критичні статті про економічну ситуацію в країні та становище угорців за кордоном, особливо в Трансільванії, хоча ці публікації часто ігнорувалися партійною елітою.

Угорське суспільство в рамках "соціалістичного" режиму завжди виявляло моральний і, коли це було можливо, реальний опір радянському диктату. Ця неприйняття радянського впливу пронизувала всі рівні суспільства, незалежно

від посади людини в державно-партійній ієрархії. Таким чином, коли з'являлася можливість без особливого ризику розпочати опозиційну діяльність, швидко формувалися різноманітні союзи, товариства та громадські організації.

Спілка письменників Угорщини відіграла ключову роль як каталізатор демократизації суспільства у ці роки. Незважаючи на жорстку позицію ЦК УСРП щодо Спілки (в 1983 році проти редактора журналу "Mozgo Vilag" були вжиті санкції, а в 1986 році була розформована редакція літературного журналу "Tiszatai"), письменники продовжували свою діяльність. У листопаді 1986 року на загальних зборах Спілки до керівництва не було допущено жодного члена УСРП, що фактично означало відкриту конфронтацію більшості письменників із владою.

У середині 80-х років стало очевидним, що угорське суспільство готове до радикальних змін. Основним питанням було, наскільки Москва готова відпустити Угорщину зі свого впливу. Тому прихід до влади у Кремлі Михайла Горбачова був сприйнятий у Угорщині дуже оптимістично. У цей період угорцям був потрібен генеральний секретар, який би дозволив їм обрати свій шлях, чи то до Європи, чи до капіталізму. І це сталося.

Таким чином, завершився третій етап побудови "розвиненого соціалізму" в Угорщині і почався четвертий етап — етап підготовки до згортання тоталітарної системи та переходу до суспільства, заснованого на принципах демократії та ринкової економіки, з впровадженням багатопартійної системи.

Під керівництвом Яноша Кадара в Угорщині преса і журналістика продовжували залишатися під суворим контролем влади. Кадар доручив письменникам та журналістам спростувати ідею про те, що події 23 жовтня в Угорщині були революцією, закликаючи їх присвятити всі свої зусилля поясненню цього населенню. Навіть у режимі Кадара журналісти залишалися, по суті, солдатами партії, виконуючи роль колективного агітатора, пропагандиста та організатора за ленінськими принципами.

Призначення журналістських кадрів на всіх рівнях супроводжувалося перевітками надійності з боку політичної поліції. Детально вивчалася історія

кожного кандидата, включаючи сімейну історію, освіту, місця роботи, систему стосунків, політичні погляди та відношення до СРСР, партії та "соціалістичного будівництва".

В редакціях існували дві форми управління: одна включала керівників, які працювали над виданнями, а друга – представників спеціальних органів. В 50-х роках через високу ізоляцію зовнішня політика журналістики обмежувалася інформацією з іноземних інформаційних агентств. У епоху Кадара в пресі часто надавалося більше уваги міжнародним подіям, пов'язаним із холодною війною, ніж внутрішнім подіям в Угорщині. Велика увага приділялася подіям у країнах, які були ареною міжнародного протистояння, таких як В'єтнам, Ангола, Чилі та Нікарагуа.

Епоха правління Яноша Кадара в Угорщині була часом тонкого балансу між ідеологічним контролем і зростаючим суспільним невдоволенням. Кадар встановив директиви для письменників та журналістів щодо того, як висвітлювати події, особливо ті, які не вдавалося приховати. Економічні проблеми, злочинність, корупція мали бути пов'язані з впливом капіталізму, а увага читачів повинна була бути зосереджена на успіхах соціалістичної системи.

Преса в часи Кадара мала двоїстий характер. З одного боку, ідеологічні засади повторювалися як мантра, з іншого - нудні та штамповані газетні сторінки повинні були зацікавити читачів. Ленін і його журналістський стиль були пропаговані як приклад для наслідування.

Щотижневі газети також відігравали важливу роль у інформаційному просторі. Майже кожен соціальний прошарок мав свою щотижневу газету, хоча внутрішня політика часто залишалася поза увагою.

У соціалістичному режимі успіх письменників і поетів оцінювався не за талантом, а відповідно до літературної політики. Від цього залежала кількість виданих примірників їхніх творів.

З 1967 року режим Кадара почав боротьбу з антисоціалістичними елементами, особливо у пресі та літературі, де бачив своїх головних ворогів.

Використовуючи комбінацію покарань та винагород, партійні функціонери тимчасово зменшили опір серед творчої інтелігенції.

Однак, це не завжди було успішно. Час від часу у ЗМІ з'являлися статті, які критикували соціалістичну дійсність і висловлювали невдоволення політикою Радянського Союзу. За такі публікації головних редакторів звільняли, а видання закривали.

В Угорщині наприкінці 1980-х років відбулася значна зміна політичного режиму, в якій важливу роль відіграли засоби масової інформації. Попри спроби партії зберегти монополію на інформацію, правдива інформація все ж доходила до громадян, що призвело до зміни влади.

23 жовтня 1989 року, у річницю подій 1956 року, урядова газета «Мадяр хірлап» опублікувала текст конституційних поправок, які змінили 80% тексту Основного Закону. Ці зміни фактично означали прийняття нової конституції, що поклала кінець "народній республіці" і заклала основу для ринкової економіки, багатопартійної системи та демократії.

Нова тимчасова конституція оголосила «громадянську демократію» і «демократичний соціалізм» основними принципами державного устрою Угорщини. Були гарантовані громадянські свободи, права людини, багатопартійність та заборона на політичну монополію однопартійної системи. Введено принцип поділу влади та необхідність вільного вибору уряду, відповідального перед народом.

Замість інституту Президії була створена президентська адміністрація, обрана парламентом. Спікер Державних зборів М. Сюрьош, який став тимчасовим президентом, оголосив про створення Угорської республіки, відображаючи кінець державного соціалізму.

ЗМІ відіграли ключову роль у цих змінах, зокрема в демократизації та розпаді соціалістичного табору. Перебудова та гласність у Радянському Союзі також сприяли цим змінам, послуживши «сигналом» для інших країн.

Після 1989 року угорські ЗМІ сформували різноманітну медіапалітру, в якій знайшлися місця для лівих і правих, масових і якісних, національних і

субкультурних газет та журналів. Це відображало демократичну консолідацію політики країни. Кількість журналів, які підтримували зміну режиму, була значною для такої невеликої країни, як Угорщина.

Зміна ідеологічної, культурної та моральної парадигми в угорському суспільстві наприкінці 1980-х - на початку 1990-х років поставила перед публіцистикою завдання утвердження нових ідей та орієнтирів в суспільній свідомості. Через традиційний розкол суспільства на лібералів та консерваторів це завдання вирішувалося в різних сегментах преси по-різному. Публіцистика стала провідником нової ідеології, а лінгвістика переконання стала ключовою рисою публіцистичного дискурсу, особливо помітною в епоху змін.

Уряд Йозефа Анталла робив спроби внести проєкт Закону про ЗМІ, але вони завершувалися невдачею через опозицію. Відбувся процес заміни керівних кадрів у провідних ЗМІ, коли до влади приходили нові лідери зі своїм баченням діяльності мас-медіа.

У 1996 році був прийнятий Закон про засоби масової інформації, що набув чинності з 1 лютого цього року. Його підготовка здійснювалася Міністерством юстиції та Міністерством культури та народної освіти. Закон обговорювався різними комітетами, урядом і парламентом. Закон набрав чинності 1 січня 1996 року після прийняття парламентом з підтримкою 90% голосів.

Ці зміни в медіа-праві відображали більш широкий перехід Угорщини від тоталітарної системи до демократії, де засоби масової інформації відіграли важливу роль у формуванні нової політичної, культурної та моральної реальності країни.

Закон про ЗМІ, прийнятий в Угорщині, задав основні принципи та правила для мовлення і став ключовим елементом у трансформації інституційної системи функціонування радіо та телебачення в країні. Важливою частиною Закону стало створення Національної ради з питань телебачення і радіо (НРТР) та її Комітету зі скарг, що відіграли значну роль у регулюванні мовлення.

Цей Закон впровадив у Угорщині структуру, яка вже була прийнята в більшості європейських країн, встановлюючи порядок із державними комерційні радіо та телебачення. Таким чином, програми суспільного мовлення можуть перебувати як у приватній, так і в державній власності, враховуючи професійні, юридичні та фінансові принципи їх діяльності. При цьому державні ЗМІ, такі як Угорське радіо і телебачення, Дунайське телебачення, не мають права мати комерційні канали.

Згідно з Законом, мовлення в Угорській Республіці є безкоштовним, а мовник сам визначає зміст мовлення та несе за нього відповідальність. Важливо, що мовник повинен поважати конституційний порядок, не порушувати права людини і не розпалювати ненависть.

Інформація про внутрішні та зарубіжні події має бути універсальною, фактичною, своєчасною, об'єктивною та збалансованою. Матеріали, що готуються до ефіру, не повинні відображати погляди певної партії або політичного руху.

Цей Закон став фундаментом для розвитку більш вільних та багатоголосих медіа в Угорщині, підтримуючи плуралізм думок та забезпечуючи баланс інформації у медіапросторі країни.

З 1996 року, коли був прийнятий Закон про ЗМІ, в Угорщині відбулося кілька змін урядів, але цей закон витримав усі спроби його зміни протягом 14 років. Основні питання закону не можна було змінити простою більшістю, потрібен був компроміс, зокрема з опозицією. Положення про незалежність ЗМІ від політичних партій було предметом критики, оскільки влада часто використовувала медіа для своїх цілей.

Закон створив у країні подвійну систему ЗМІ, де політичні інтереси часто переважали над професійними, а медіа, зайняті суспільним життям та політичними подіями, стали заідеологізованими. В результаті ЗМІ перетворилися на арену політичних боротьб.

18 квітня 2011 року була прийнята нова Конституція Угорщини, яка набрала чинності 1 січня 2012 року. У цьому документі спеціальним параграфом

були визначені основоположні принципи діяльності ЗМІ. 22 липня 2010 року Державні збори прийняли Закон, який регулює засоби масової інформації та комунікації. Національне радіо й телебачення і Національний орган зв'язку були перетворені в Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). НВЗМІК відіграє важливу роль у керуванні сферою комунікацій та здійсненні державної політики у цій галузі.

11 червня 2010 року був поданий до парламенту проєкт Закону про свободу преси та захист медіаконтенту, що отримав назву медіаконституція. Закон був прийнятий 2 листопада 2010 року та замінив Закон про пресу 1986 року. Він визначає правила для всього медіаконтенту, включаючи Інтернет.

Прийняття Законів про ЗМІ в Угорщині в 2010-2011 роках викликало значну критику у Європейському Союзі та міжнародних організаціях. Ці закони, включаючи нову Конституцію та медіаконституцію, були засуджені за те, що вони, на думку критиків, призводять до повного контролю ЗМІ урядом Угорщини, що підриває демократичні цінності та авторитет ЄС.

Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, який повернувся до влади у 2010 році з партією Фідес, приділив значну увагу контролю над медіа. Засоби масової інформації в Угорщині завжди відігравали ключову роль у політичному житті країни і відображали позицію стосовно правлячого режиму.

Прийняті закони сформували дуальну систему ЗМІ, де політичні інтереси часто переважали над професійними. Урядові партії використовували ЗМІ для своїх цілей, а правляча партія Фідес зміцнила свої позиції, забезпечивши контроль над ключовими медіа.

Нові закони створили умови для змішаної власності в медіасекторі, де партія "Фідес" використовує різноманітні репресивні засоби для контролю. Це суттєво відрізняється від класичних авторитарних режимів з їх масштабною адміністративною цензурою або "ручним" режимом управління, властивим м'яким диктатурам.

Після зміни режиму у 1990-х роках виникла структура змішаної власності в медіасфері, яка зараз контролюється "Фідес" через різноманітні механізми

контролю та репресій. У цей період в Угорщині спостерігається зростання комерційних каналів, які стали більш конкурентоспроможними порівняно з суспільними медіа.

Політика уряду Угорщини щодо ЗМІ, особливо під керівництвом партії "Фідес" і Віктора Орбана, призвела до значного контролю над медіа-простором країни. Державні ЗМІ були поставлені під безпосереднє управління партії, використовуючи методи, такі як призначення комісарів, прямі директиви та цензура.

Великі телеканали, такі як RTL Klub і TV2, зіткнулися з деполітизацією через погрози санкцій та податок на рекламу, в той час як критично налаштовані ЗМІ були обмежені з боку влади та відлякування рекламодавців. Це призвело до створення медіа-імперії з приватних ЗМІ за підтримки держави і застосування нелегітимного примусу.

Уряд Орбана також здійснив одержавлення некомерційних ЗМІ та Угорського телеграфного агентства (УТА), контролюючи не лише права власності, але й створюваний контент. Після чистки одержавлених ЗМІ в них були призначені лояльні до режиму кадри, іноді навіть з праворадикальних медіа.

Партія "Фідес" підтримує лояльні ЗМІ через державні та муніципальні замовлення, але одночасно обмежує свободу преси, зменшуючи доходи приватних медіа та контролюючи їх через позбавлення державної реклами та залякування приватних рекламодавців.

Уряд застосовує різні методи, включаючи розподіл ефірних діапазонів, для обмеження критичних ЗМІ або ізолювання їх у "гетто" з вузькою аудиторією. Це створює ілюзію вільного обміну думками на платформах, таких як Facebook, але реальний вплив критичних ЗМІ та інтернет-спільнот значно обмежений.

Таким чином, уряд Угорщини створив систему, в якій ЗМІ використовуються як інструмент політичного контролю та маніпуляції, обмежуючи плюралізм і свободу слова.

Після перемоги партії "Фідес" на виборах у 2014 році, яка забезпечила їй необмежену владу, Віктор Орбан зміцнив своє становище як єдиного лідера в

Угорщині. Одним з ключових кроків у його політиці стало створення Національного комунікаційного управління (НКУ) у жовтні 2014 року, що означало централізацію комунікаційних завдань усіх державних органів та фірм, частково або повністю належних державі.

НКУ також взяло на себе відповідальність за відносини з ринком, угодами та замовленнями, що унеможлиблює функціонування автономних ринкових механізмів, «одержавлюючи» своє оточення та знищуючи можливість окремих операцій всередині владних структур. Ця установа не тільки визначає загальні комунікаційні стратегії, а й безпосередньо керує процесами та вирішує, кому надавати пільги в медіасфері.

За цей період державні ЗМІ отримали необмежений бюджет і здійснюють демпінг медійних послуг, прагнучи охопити різні жанри та аудиторії. Великі комерційні телеканали, такі як TV2, були куплені, або, як у випадку з RTL Klub, на них намагаються вплинути за допомогою державного примусу.

Ця політика Орбана означає, що він приймає пряме одноосібне керівництво медіа-імперією, замінюючи колективне сімейне керівництво. Це підсилює його контроль над ЗМІ, а також зменшує можливості для незалежних та критично налаштованих медіа в країні. В результаті, медіа-простір Угорщини стає все більш однорідним та відображає позиції правлячої партії.

Уряд Орбана в Угорщині вжив ряд заходів для консолідації контролю над медіа-простором країни. Це прагнення контролювати медіаринок включало в себе отримання прав власності на некомерційні ЗМІ та Угорське телеграфне агентство (УТА), що дозволило уряду контролювати створюваний контент. Ці зміни призвели до централізації влади над інформаційним простором і видалення журналістів, які не підтримували лінію уряду, з медійних установ.

Крім того, уряд впливає на медіа за допомогою рекламних замовлень від державних та муніципальних установ, що надають перевагу лояльним до влади ЗМІ. Незалежні або критично налаштовані медіа стикаються з фінансовими труднощами, оскільки їх позбавляють державної реклами та втрачають підтримку приватних рекламодавців під тиском уряду.

Ця політика спричинила деполітизацію великих приватних ЗМІ, які, бажаючи уникнути конфліктів із владою, змушені вдаватися до самоцензури. Це створило умови, за яких перед виборами 2018 року уряд зміг забезпечити собі електоральну підтримку через ЗМІ, що контролюються державою.

Медійний ландшафт Угорщини на той час був остаточно розколотий на табори, що підтримують уряд і опозицію, і втратив ознаки незалежності та об'єктивності. ЗМІ більше не сприймаються як незалежні або об'єктивні, а лише як ліберальні чи консервативні, опозиційні чи провладні, партійні або комерційні.

В Угорщині під керівництвом Віктора Орбана ситуація зі ЗМІ відзначається відсутністю потреби у незалежних та об'єктивних медіа. Багато журналістів у країні, замість того щоб підтримувати принципи незалежності та об'єктивності, вибирають шлях підтримки країни від зовнішніх загроз на чолі з Орбаном. Угорський лідер сам визначив цю модель як "неліберальну демократію", де ЗМІ перетворюються на охоронців режиму, а не на його критиків та контролерів.

Орбан продовжує консолідувати контроль над медіа, що, на його думку, є ключовим елементом у збереженні влади. За десятиліття правління він зміг створити масивну медіа-імперію, керівництво якою зосереджено виключно в його руках. Орбан розуміє, що володіння ЗМІ - це не лише засіб розповсюдження пропаганди, але й джерело значних фінансових доходів. Така медіаполітика залишатиметься незмінною доти, доки Орбан зберігає владу, незважаючи на внутрішній чи зовнішній тиск.

Паралельно, світ переживає епоху значних змін у медіапросторі, які почалися в середині 80-х років XX століття з появою нового виду ЗМІ – мережевих. Це відбулося у 1985 році в США та в грудні 1992 року в Україні. Спочатку ці зміни здавалися стабілізованими, але з розвитком технологій на рубежі тисячоліть, поява радіо та телебачення в Інтернеті знову трансформувала медіапростір. Це призвело до мультимедійної революції, де цифрові технології забезпечили створення більш якісного контенту в новому медіасередовищі. Таким чином, усі ЗМІ опинилися в Інтернеті, представлені як онлайн-версії та чисто мережеві видання. Це показало, що інтернет-журналістика має власні

унікальні психологічні, лінгвістичні та соціальні особливості, відрізняючись від традиційних засобів масової інформації. Незважаючи на початкове враження стабілізації після 15 років існування електронних мережових ЗМІ, вони продовжують впливати на еволюцію медіапростору.

З періоду 2001-2005 років відбулися значні зміни в глобальній мережі WWW. Саме в цей час розпочалася ера нових бізнес-моделей в Інтернеті. Одночасно з цими змінами, вже наприкінці 90-х років, були засновані ключові інтернет-сервіси, чия важливість в майбутньому стала очевидною.

У 1996 році два студенти Стенфордського університету, Ларрі Пейдж та Сергій Брін, створили компанію Google. Їхня мета полягала у розробці інноваційної технології пошуку веб-контенту на основі аналізу обернених посилань на сайти.

У серпні 1999 року в Сан-Франциско було засновано Blogger, перший простий і вільно доступний сервіс для блогів, де кожен міг публікувати особисту інформацію.

У березні 2000 року група ентузіастів у Лондоні запустила "Нупедію", безкоштовний енциклопедичний проект, який пізніше трансформувався у Вікіпедію, відкриту 15 січня 2001 року. Вікіпедія була спрямована на створення всеосяжної, безкоштовної енциклопедії, написаної добровольцями.

У 2001 році співробітники різних ІТ-компаній, Кріс ДеВульф і Том Андерсон, започаткували MySpace, що об'єднував різноманітні онлайн-сервіси в єдиний багатфункціональний портал.

Цей період також характеризується впливом високих технологій на людську ідентичність. З одного боку, технології надають безліч можливостей, з іншого – обмежують творчий потенціал людини. Друковані ЗМІ, аудіовізуальні медіа та інтернет-сервіси формували сприйняття світу, надаючи готові образи та інформацію.

Тепер перейдемо до аналізу стану електронних ЗМІ в Угорщині, починаючи з радіо. У попередніх розділах ми вже детально зупинялися на історії та розвитку цього медіа-ресурсу в Угорщині.

З липня 2015 року угорські громадські мовники, включно з Угорським радіо, були об'єднані під керівництвом MTVA у єдину організацію Duna Médiaszolgáltató. Ця організація успадкувала функції Угорського радіо і активно співпрацює з Європейською мовною спілкою. Внутрішні мережі Duna Médiaszolgáltató, з головним офісом у Будапешті та численними регіональними філіями, відповідають за мовлення в межах Угорської Республіки і підтримують дев'ять регіональних студій. Організація виробляє чотири основних радіоканали, включаючи Kosút, Petőfi, Bártok та MR4, останній з яких орієнтований на національні меншини Угорщини.

Регулярне телемовлення в Угорщині розпочалося 1 травня 1957 року, а перша телевізійна новинна програма "Híradó" була випущена 2 липня того ж року. 18 серпня Угорське телебачення було об'єднане з Угорським радіо в корпорацію Magyar Rádió és Televízió (MRT), яка стала частиною міжнародної організації "Інтербачення". Перехід на кольорове телемовлення був завершений у 1971 році, коли також розпочалися тестові трансляції Другого каналу Угорського телебачення. У 1974 році Угорське радіо та телебачення були об'єднані в Державний комітет з телебачення і радіомовлення (Állami Rádió és Televízió Bizottság).

1 липня 2015 року MTV, MR, Duna Televízió та Угорське телеграфне агентство були об'єднані в Duna Média. На сьогодні в Угорщині працює 13 каналів, що транслюються через супутникове телебачення FTA, а також існує розгалужена мережа кабельного телебачення, яка включає канали для різних аудиторій та інтересів.

Угорщина має потужну систему телебачення, де основні канали контролюються урядом Віктора Орбана. Хоча існують також опозиційні канали, їх вплив обмежений порівняно з могутністю державних ЗМІ.

Станом на серпень 2020 року, Угорщина відзначається високим рівнем розвитку інтернет-інфраструктури та використання Інтернет-сервісів, займаючи провідні позиції в ЄС. У країні висока популярність соціальних медіа, а також значне використання Інтернет-дзвінків. Угорщина використовує сучасні цифрові

технології в урядовій роботі, хоча в деяких сферах, таких як корпоративна інтеграція цифрових технологій, країна відстає від середнього рівня ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Molnár, Miklós: A Coincise History of Hungary. p. 154.
2. Alois H. Pichler: Entstehung der "Pressburger Zeitung", herausgegeben zum 150. Jahrestage, Carl Angermayer, Pozsony-Pressburg 1913
3. A. L. Schlözer's öffentliches und Privat-Leben, von ihm selbst beschrieben. — Göttingen, 1802
4. Bokor József (szerk.). Magyar Hirmondó, A Pallas nagy lexikona. Arcanum: FolioNET (1893–1897, 1998.). Hozzáférés ideje: 2011. április 14.
5. Magyar Musa <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/m-1120C/magyar-musa-114D2/6>. A magyar sajtó története. Főszerk. Szabolcsi Miklós. Budapest: Akadémiai K. 1979–1985.
7. Felső-Magyarországi Minerva
http://www.kislexikon.hu/felso-magyarorszag_i_minerva.html
8. A Jelenkor digitalizált kötetei a REAL-J-ben <http://real-j.mtak.hu/view/journal/Jelenkor.html>
9. Kókay György, Buzinkay Géza, Murányi Gábor: A magyar sajtó története. Budapest. Sajtóház kiadó. 2001.
10. Кошут Лайош. [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Кошут Лайош](https://ru.wikipedia.org/wiki/Кошут_Лайош)
11. Közlöny <https://mediatortenet.wordpress.com/2014/11/30/kozlony-1848-1849/>
12. Kossuth Hírlapja <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/KossuthHirlapja/>
13. A magyar sajtó megerősödése
<https://mek.oszk.hu/04700/04727/html/322.html>
14. Lengyel Géza. Magyar újságmágnások. Budapest: Akadémiai Könyvkiadó, 127. o. (1963) Irodalomtörténeti füzetek 41. szám
15. Alois H. Pichler: Entstehung der "Pressburger Zeitung", herausgegeben zum 150. Jahrestage, Carl Angermayer, Pozsony-Pressburg 1913
16. A FIATAL LIBERÁLNACIONALIZMUS SAJTÓJA
<http://mek.oszk.hu/04700/04727/html/436.html>

17. Budapest lexikon I. (A–K). Főszerk. Berza László. 2., bőv. kiad. Budapest: Akadémiai. 1993. 23. o.

18. Bokor József (szerk.). Ellenőr, A Pallas nagy lexikona. Arcanum: FolioNET (1893–1897, 1998. Hozzáférés ideje: 2010. július 25.

19. Kelet Nép
<https://books.google.com.ag/books?id=ruV6AAAAMAAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

20. I. AZ „ENCIKLOPÉDIAI” LAPTÍPUS KIALAKULÁSA
<https://mek.oszk.hu/04700/04727/html/476.html>

21. Cziráki Zsuzsanna: Az erdélyi szászok története. Erdélyi szász irodalomtörténet. Kozármisleny: Imedias. 2006.

22. 1918. évi II. Néptörvény a sajtó szabadságáról <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91800202.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>

23. A Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság alkotmánya
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91900035.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>

24. 1938. évi XV. Törvénycikk a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800015.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D41>

25. 1939. évi IV. Törvénycikk a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91900035.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>

26. A NYOMTATOTT SAJTÓ MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETE A XX. SZÁZADIG

http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszet/indexa3c9.html?option=com_tanelem&id_tanelem=545&tip=0

27. A magyar sajtó a két világháború között.
<http://www.drfeherkatalin.hu/upld/7.1.pdf>

28. Budapest lexikon II. (L–Z). Főszerk. Berza László. 2., bőv. kiad. Budapest: Akadémiai. 1993. 191. o
29. Új Magyarország https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/UjMagyarsag_1938_01/
30. Kútfalvy Oszkár: Újságpaloták. Bp., Akadémiai Kiadó, 1991
31. A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921-1944, I. kötet (A-L), Budapest, 2010, 1888. tétel
32. Várkonyi Vilmos. Don-kanyar: A 2. magyar hadsereg tragédiája
<https://www.google.com/search?sxsrf=ALeKk02bGB03IY69G3XIUaxJBGD7oqe21A%3A1597488260787&ei=hLw3X6q7L8uFrwTO9rfgBg&q=F%C3%BCggetlens%C3%A9g+1944&>
33. Sipos Lajos: Az elérhetetlen eszmény. A Napkelettől a Magyar Szemléig. Tekintet, 2010. 5. 3-36.
34. "Hungarian newspapers". Library of Congress. Retrieved 26 May 2015.
35. Szellemi honvédelem/ <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/s-sz-F0D5A/szellemi-honvedelem-F0DC0/>
36. Új magyar irodalmi lexikon III. (P–Zs). Főszerk. Péter László. Budapest: Akadémiai. 1994. 1858–1859. O
37. A Toll (1929-1938): Repertórium
<https://www.amazon.co.uk/Toll-1929-1938-Repert%C3%B3rium-Irodalmi-bibliogr%C3%A1fiai/dp/9637411208>
38. Nagy Csaba: Kísérletek a betiltott Szép Szó újjászervezésére, Irodalomtörténeti Közlemények - 1985. 89. évf. 4-5. füze
39. A Magyar Írás
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_%C3%ADr%C3%A1s_\(egy%C3%A9rtelm%C5%B1s%C3%ADt%C5%91_lap\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_%C3%ADr%C3%A1s_(egy%C3%A9rtelm%C5%B1s%C3%ADt%C5%91_lap))
40. Romániai magyar irodalmi lexikon: Szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés II. (G–Ke). Főszerk. Balogh Edgár. Bukarest: Kriterion. 1991.
41. Új Szó https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Sz%C3%B3
42. Néplap <http://www.ujneplap.hu/>

43. «От народного приемника к народному суперу. Часть 2»
<https://ezyk091978.livejournal.com/64547.html>

44. Sibilla Haus. Hungary 1956. // Neue Arbeiterpresse. — 1996. — 5.12.
45. Венгрия. 1956 года. Очерки истории кризиса. — М.: Наука, 1993.
47. The 1956 Hungarian Revolution. A History in Documents. BP.: Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution, 2002. – 600 p.
48. 1946. évi I. Törvénycikk Magyarország államformájáról
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94600001.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>
49. Magyar Népakarat
[https://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pakarat_\(napilap,_1945%E2%80%931948\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pakarat_(napilap,_1945%E2%80%931948))
50. A választójogi törvény reformja: Népakarat-átvitel
https://magyarnarancs.hu/belpol/a_valasztojogi_torveny_reformja_nepakarat-atvitel-62404
51. Lőkös Zoltán – Péter László – Simon István: A Délmagyarország fél évszázada. 1910–1960. Jubileumi emlékkönyv. Szeged, 1960
52. Program és hivatás : magyar folyóiratok programcikkeinek válogatott gyűjteménye. Budapest. Gondolat Kiadó, 1978. Társadalmi Szemle (1931-1933 ; 1946-) lásd 549-560. p.
53. Török Bálint: Harmadik utas elképzelések. Magyar Szemle, 2009/11–12. 93–105.
54. Kertész Sándor: Comics szocialista álruhában (A magyar képregény ötven éve). Nyíregyháza, Kertész Nyomda és Kiadó, 2007.
55. Szerencsés i. m. (143. lj.). A Hirlapszedők Kiire jelentése az 1944–1947-es esztendőkről. Felelős kiadó: Benjamin Géza. 6–7. Pünkösztől
56. Vásárhelyi Miklós: Ellenzékben. Budapest, Szabad Tér, 1989. 57., 65.
57. Orgoványi István: A politikai rendőrség hálózati munkájának szabályozása 1954 és 1989 között. Betekintő, 2010/3. 2.

58. Norman Davies: Eurypa története. Budapest, Osiris, 2001. 472.
59. Hankiss Elemér: Diagnózisok. Budapest, Magvető, 1982.
60. Gelléri András: Mi legyen a címe? Magyar Sajtó, 1955/5. 223–224.
61. Pokol Béla: Médiahatalom. átolgatott írások. Budapest, Windsor, 1995.
62. Rainer M. János (szerk.): A felügyelt (mozgás)tér. Tanulmányok a szovjet típusú rendszer hazai történetéből. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2011.

281

63. Gomby Pál: Híjunk határozottabban! Magyar Sajtó, 1956/1. 11–12.
64. Nagy Imre beszédének a sajtóban való megjelentetéséről: Várkonyi i. m. (196. l.) 235–236.
65. Nagy Csaba: Láadás a Szabad Népnél 40 évvel ezelőtt. Beszélgetés Lócsei Pállal és Méray Tiborral. Kritika, 1994/10. 10–11.
66. Idézi Kalmár Melinda: Az 1955-ös újságíró-ellenállás dokumentuma. Kritika, 1994/10. 8–9.
67. Irodalmi Újság, 1953. augusztus 18.
68. Földes Anna: Az Irodalmi Újság könyve. Tanulmányok, portrék és dokumentumok, mellékletben az 1956. november 2-i szám facsimilája. Budapest, új KÉZirat, 2001. 31.